

Park, regionalni mesečnik

Novo mesto, številka 7, letnik 13, 24. maj 2010

Cena: 2,50 EUR

park

PREDLOG ZA PREIMENOVENJE DOLENJSKE PRESTOLNICE:

NOVO MESTO - MESTO CVIČKA

KDO SO KANDIDATI ZA NOVOMEŠKEGA ŽUPANA

NARODNI DOM: NOVO MESTO DOBILLO SVOJO METELKOVO

Vse na enem mestu: Izleti, potovanja, sejmi, letovanja, zimovanja, letalske vozovnice za posameznike in skupine!

KOMPAS NOVO MESTO d.o.o.
tel. 07/39 31 520

TURISTIČNA AGENCIJA
NDE MONDIAL TRAVEL
Glavni trg 14
Tel.: 07 33 72 740

ACER
Prostorsko načrtovanje, projektiranje in varstvo okolja Novo mesto, d.o.o.

ARCH LINE
projektiranje, načrtovanje, oprema, design
Ljubljanska cesta 26, 8000 Novo mesto
tel 07 30 -79-811, 041 671-321

ARHITEKTON d.o.o.
Brod 76, 8000 Novo mesto
tel.: 07 33 71 520
fax: 07 33 71 521
gsm: 041 671 338
projektiranje inženiring

BAKS
mednarodni transport, logistika, inženiring in storitve Novo mesto d.o.o.
tel.: 07/ 33 70 700; fax: 07/ 33 70 701

Branko Tratar s.p.
projektiranje, posl. posredovanje, nadzor
Ul. talcev 2, Novo mesto
tel.: 07 33 80 900
PROJEKT biro

LoGing ESTABLISHED 1993
NOVO MESTO - www.loging.si
INDUSTRIJSKI MONTAŽNI OBJEKTI

PARMA VARNOSTNI INŽENIRING
tel./fax: 07 33 44 220
mob.: 041 649 277
PARMA Rudi IVANČIČ s.p.
Mala Cikava 17c, 8000 Novo mesto

ib Investbiro
Ulica Mirana Jarca 33, Novo mesto
07 332 81 97

COM LAN
COMPUTERS
tel.: 07 33 21 638

h harlem računalniški inženiring
Foersterjeva ulica 10
8000 Novo mesto
tel: 07 3382 900
<http://www.harlem.si/>

INFOTEHNA
Glavni trg 20, Novo mesto
tel.: 07 39 30 600

mob a
POSTELJNI SISTEMI
www.mob-a-bm.si

S S
Pooblaščenec Slovenijo

PRODAJA IN S
PRODAJA
Tel.: 07/30 20 190 • www.tomas.si

ZAPIS PLUS
Podjetje za poslovne storitve d.o.o.
- Vodenje poslovnih knjig
- Poslovne študije in načrti
- Podjetniško svetovanje
Tel. 07 33 70 150 • Fax. 07 33 70 151
e-mail: zapis@insert.si

ORIKS
VODENJE POSLOVNIH KNJIG ZA PODJETJA IN SAMOSTOJNE PODJETNIKE TER POMOČ OD USTANOVITVE DO REGISTRACIJE PODJETJA
Mira Lalič
Danila Bučarja 22 tel.: 07 / 33 73 380, 33 73 381
8000 Novo mesto fax: 07 / 33 73 382
GSM: 041 / 682 - 470
UPOŠTEVAMO KARTICO OBRATNIKA OBRATNIKU!
Podružnica Žužemberk tel.: 07 / 36 91 960

DARO BIRO
- računovodske in knjigovodske storitve
- izvajanje in nadzor gradbenih instalacij
Rozalija Judež s.p.
Velika Cikava 12B
8000 Novo mesto
tel./faks: 07/33 72 930, mobilni: 031 293 661
delovni čas: od pon. do pet. od 8. do 15. ure
GSM: 041 643 133 e-mail: dara.biro@siol.net

KODA KNJIGOVODSTVO ORGANIZACIJA IN TRGOVINA d.o.o.
NOVO MESTO, ŠEGOVA 90, TEL.: 07/33 75 960,
FAXS: 07/33 75 961, e-mail: koda@siol.net
VODENJE KNJIGOVODSTVA ZA PODJETJA IN SAMOSTOJNE PODJETNIKE ZA DOMAČE IN TUJE TRG

GIMNAZIJA NOVO MESTO
Seidlova cesta 8
8000 Novo mesto

Glasbena šola Marjana Kosine Novo mesto

EKONOMSKA ŠOLA
Novo mesto
Ulica talcev 3/a
07 39 33 264

Center biotehnike in turizma
Sevno 13
Novo mesto

SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM
Ulica talcev 3
Tel.: 07 332 15 27

Šolski center Novo mesto
Šegova 112
Novo mesto

ISER
Jakčeva 12, Novo mesto
tel.: 07-33-74-051
www.iser-ak.si
Računalniško izobraževanje, svetovanje in inženiring
ECDL POOBlaščen izpitni center Evropsko računalniško spričevalo

RIC Novo mesto
Novi trg 5, Novo mesto
tel.: 07 39 34 550
www.ric-nm.si
Razvojno izobraževalni center Novo mesto

Visoka šola za upravljanje in poslovanje
Diplomski in podiplomski visokošolski programi
Na Loko 2, Novo mesto
tel.: 07 39 30 020

YURENA
33 72 100 šola tujih jezikov 33 72 102
Glavni trg 11, Novo mesto

OŠ Dragotin Kette
Šegova 117, 8000 Novo mesto
T: 07 373 0850, F: 07 373 0860
Tajništvo-os.dk@guest.arnes.si

Osnovna šola CENTER
Seidlova cesta 7
8000 Novo mesto

Prenova atrija v Klubu

LokalPatriot
LET

Vsi se spomnimo starega atrija v čisto novem klubu. Potreben je bil pri kadilcih, zelo zaželen pri ostalih, ni bil pa ravno urejen. Vendar to se je v zadnjih dveh mesecih zelo spremenilo. Že kar nekaj časa nazaj je debata velikokrat nanesla na prenova atrija, marca pa se je ideja le prenesla v resničnost. Najprej smo lahko na spletni strani opazili idejno zasnovo Tomaža Girdina, kmalu za tem pa nas je na vratih atrija že pričakal list: »A3 je zaprt zaradi prenove!«.

V nekaj delovnih akcijah ter vsakodnevnemu prizadevanju osebja kluba se je atrij prelevil v čisto novo podobo. Postal je tako prizorišče, da mu v Novem mestu ni para. Nadstrešen oder bo skozi celo poletje zagotavljal koncerte na prostem, novi šank pa bo poskrbel za ohranjanje dobre volje. Dobili smo tudi nov razstavni prostor, kjer si bomo lahko kaj kmalu ogledovali dela mladih umetnikov. Vsi glasbeniki pa se boste razveselili novega prostora za nastopajoče. Velik prostor poleg odra očara s svojo stensko poslikavo ter razkošjem v stilu LokalPatriota.

LokalPatriot se zahvaljuje vsem, ki so kakorkoli prispevali k nastanku novega atrija. Vsi sodelujoči so zopet pokazali resnično pripadnost in delovno vnemo in le tako omogočili napredek.

Foto: Jaka Šuln,
Robi Kruh,
Dušan Smodej

park
mestniški prostor

tudi letos ne gremo z busom domov!

park
mestniški prostor

kmalu na :www.drustvo-dns.si/gdnm

RICEV KOTIČEK

REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Vabljeni v Svetovalno središče in zaposlitveni kotiček

V središču dobite nasvet pri vključitvi v izobraževalne programe, tako za prosti čas kot za vpis v srednjo šolo ali študij. Pomagamo vam z **informacijami o programih**, finančni pomoči, vstopnih pogojih, razpisih, pri izpolnjevanju prijavnega obrazca na študij ali v srednjo šolo in pri izbiri programa, ki bo ustrežal vašim željam. Svetovanje je brezplačno.

Vsem tistim, ki ste že vključeni v izobraževanje, **pomagamo pri učenju**. Veste, da 80% podrobnosti pozabite v 2 urah, če snov samo preberete ali da pri reševanju testov postanemo učinkoviti šele po 10 minutah, če nismo "ogreti"? Organiziramo delavnice o učenju učenja, kjer spoznate takšne in podobne informacije, ki vam bodo pomagale, da se dobro pripravite na izpit.

Če iščete delo, se oglasite v zaposlitvenem kotičku in pomagali vam bomo napisati **dober življenjepis** in vlogo za zaposlitev.

Svetovalke tudi obveščajo, da se lahko preko interneta in s pomočjo računalnika brezplačno učite različnih znanj računalništva. Izbirate lahko med programi WORD, ACCESS, POWERPOINT, EXCEL in INTERNET. Učenje poteka v spletni učilnici, pri težavah pa vam priskoči na pomoč tudi mentor. Pokličite na tel. št.: **07/393-45-52, 031-701-191** ali se oglasite osebno v središču, ki deluje na Razvojno izobraževalnem centru Novo mesto in dislokacijah Trebnje, Žužemberk, Šentjernej, Metlika, Kočevje in Ribnica. Več na www.cvzu-dolenjska.si.

»Operacija delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve: izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.«

Dodatne informacije o vseh programih Razvojno izobraževalnega centra Novo mesto lahko dobite vsak delavnik med 8. in 18. uro, na Ljubljanski cesti 28 v Novem mestu, po telefonu 07/393 45 50, na spletnem naslovu www.ric-nm.si ali po elektronski pošti na ric@ric-nm.si.

park
medijski sponzor

TEDEN
KULTUR
NOVO MESTO

DRPDNM
Društvo za razvijanje prostovoljnega dela

14.-20. junij 2010

Da bi поблиže spoznali kulturno raznolikost, že dolgo ni več treba kupiti letalske vozovnice. Novo mesto je zaradi svojega geopolitičnega in gospodarskega položaja stičišče številnih kultur. Teden kultur, ki se bo odvijal na različnih lokacijah Novega mesta prinaša živahne večere folklorne, poezije, proze, slikarstva, glasbe in petja z vseh vetrov. Raznolikost je bogastvo vsake družbe, spoštovanje pa je edini način za prijetno sobivanje v Evropi in uspešen medkulturni dialog. Prisrčno vabljeni na multi-kulti druženje.

Torek, 15. junij, Kulturni center Janeza Trdine, ob 18. uri

OGRLICA BESED IN SLIK: literarni večer in razstava likovnih del

Predstavijo se: srbski, bošnjaški, hrvaški, romski in slovenski likovni in literarni ter ljubiteljski ustvarjalci.

Sreda, 16. junij, Kulturni center Janeza Trdine, ob 18. uri

LITERARNI IN PLESNI VEČER ALBANSKE SKUPNOSTI

Četrtek, 17. junij, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, ob 18. uri

PREDSTAVITEV KNJIGE avtorja iz zamejstva

Petek, 18. junij, Dolenjski muzej Novo mesto, ob 20. uri

MEDNARODNI LITERARNI MARATON

Predstavitev literatov iz Novega mesta in Banje Luke.

Sobota, 19. junij, Kulturni center Janeza Trdine, ob 16. uri

MALO MEŠANO: sejem kultur

Stojnice, ustvarjalne delavnice, glasba, folklor, kulinarika - doživljajte kulturo iz prve roke.

EVROPSKA ENOLONČNICA: sklepna prireditev Tedna kultur, ob 20. uri

Nedelja, 20. junij, Novo mesto, ob 9. uri

POHOD PRIJATELJSTVA: Novo mesto - Sevn

KULINARIČNI UŽITKI, vse dni

V času Tedna kultur v novomeških restavracijah kuharji iz Bosne in Hercegovine, Srbije, Makedonije in Slovenije pripravljajo kulinarčne mojstrovine teh držav.

ORGANIZATOR: Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto

INFO: drpdnm@yahoo.com, www.nevladnik.info, www.drpdnm.si

DRPDNM
Društvo za razvijanje prostovoljnega dela
Novo mesto

REGIJSKI NVO CENTER

Stičišče nevladnih organizacij Jugovzhodne Slovenije

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

V Novem mestu deluje Regijski NVO center, ki z različnimi izobraževalnimi, informacijskimi, svetovalnimi in povezovalnimi aktivnostmi nudi celostno podporo nevladnim organizacijam (društvom, zasebnim zavodom in ustanovam), ki se pri svojem delu srečujejo z različnimi finančnimi, informacijskimi, organizacijskimi in drugimi ovirami. Regijski NVO center zato nudi različne brezplačne aktivnosti s katerimi želi prispevati k njihovi boljši prepoznavnosti, usposobljenosti in razvoju.

Informiranje, mreženje in sodelovanje: Dnevne objave dogodkov, razpisov, novic na spletnem portalu www.nevladnik.info, e-obveščanje, izdelava spletnih strani za NVO

Svetovanje in storitve: pravno, finančno in računovodsko svetovanje, svetovanje pri javnih razpisih, izposoja tehnične opreme

Usposabljanja in izobraževanja: računalniško opismenjevanje, organizacija javnih dogodkov, komuniciranje z mediji, fotografija, zbiranje sredstev, retorika, davčni vidiki poslovanja, civilni dialog, uvajanje sistema kakovosti

Krepitev civilnega dialoga: Sodelovanje v posvetovalnih procesih, vplivanja na politike na lokalni in regionalni ravni

Promocija NVO sektorja: Osveščanje splošne in posebnih javnosti (mediji, gospodarstvo, javna uprava) o vlogi NVO: delavnice za medije in javno upravo, radijske in TV oddaje, promocijski filmi o NVO

Mreženje: organizacija bazarjev, promocijske kampanje, izdaja brošure o NVO po področjih delovanja (sociala, kultura, kmetijstvo, zdravstvo, človekove pravice, izobraževanje itd.)

AKTUALNE AKTIVNOSTI NA KATERE SE LAHKO PRIJAVITE:

- Finančno in pravno svetovanje ter tehnična pomoč pri javnih razpisih

Izvajalec Regijskega NVO centra je Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto, financira pa ga Evropska unija iz sredstev Evropskega socialnega sklada.

Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto - DRPD, Rozmanova ulica 30, 8000 Novo mesto

Kontaktne osebe: Maja Žunič, Tina Cigler, Tel: 041 925 405, E-pošta: drpdnm@yahoo.com

www.nevladnik.info

Nevladne organizacije (NVO) so vsa društva zasebni zavodi in ustanove.

LoGing
PODPIRAMO KULTURO

park
medijski sponzor

park

regionalni mesečnik
številka 7, letnik 13, 24. maj 2010
ISSN 1408-7189

odgovorni urednik: Uroš Lubej
kreativni urednik: Damir Skenderović

uredništvo: Marijan Dovič, Tomaž Golob,
Sandra Hrovat, Gašper Klančar, Iztok Kovačič,
Tomaž Levičar, Uroš Lubej, Gregor Macedoni,
Katja Martinčič, Natalija Mikec, Bogdan Miklič,
Boštjan Pucelj, Maja Regina, Mitja Sadek,
Damir Skenderović, Damijan Šinigoj,
Nina Štampohar, Jaka Šuln

urednik rubrike FotoPub: Boštjan Pucelj
tehnični urednik fotografije: Jaka Šuln
urednica študentske kamre: Katja Martinčič
naslovnica: Studio Pašteta, fotografija Boštjan Pucelj
lektorica: Nina Štampohar
oblikovanje uredniških strani: Sandra Hrovat
oblikovanje oglašnih strani: Grafika Tomi, Novo mesto

spletna stran: www.park.si
gospodar spletne strani: Marko Dvornik

vodja trženja: Boštjan Volk
040 804 083
boštjan.volk@park.si

CTP: ŠPES & CO., d. n. o. Novo mesto
tisk: Tiskarstvo Opara, Mali Slatnik
naklada: 1000 izvodov
izdajatelj: Revija Park
direktor: Uroš Lubej

kontakti:
Revija Park
Prešernov trg 6
8000 Novo mesto
tel: 07 393 08 12, m-tel urednika: 031 626 326
e-pošta: park@park.si

naročila, distribucija in reklamacije: 07 393 08 12
park@park.si

Nekaj impresij o Narodnem domu, Novem mestu in rdečem velikanu

Uroš Lubej

Tragikomično je bilo opazovati prihod gospoda K., svetovalca, in gospoda M., župana, v novomeški Narodni dom. Tam sta svečano odprla neko razstavo o rdečem velikanu. In to ravno na dan, ko so aktivisti končali prvo fazo vzdrževalni del v tem častitljivem, a hkrati razpadajočem objektu – prebelili so pritličje, zložili levčke na vratih in naredili staro škaflo ravno tako, da se notri da odpreti neko razstavo. Hecno, namesto da bi gospod M. in gospod K. poskrbela, da bi novomeški umetniki imeli urejene prostore, v katerem bi delali in razstavljali, so novomeški umetniki in aktivisti poskrbeli za prostore, v katerih sta lahko razstavljala župan in svetovalec. Namesto da bi bil gostitelj župan, umetniki pa počaščeni gostje, sta bila gostitelja Slikarja Š. in S., župan in njegov svetovalec pa gosta. Narobe mesto!

Aktivist Grom: »Gospod Konservator, oglasite se kaj v Narodnem domu. Pomagajte nam s kakšnim nasvetom, kako bi naše prostore uredili!«

Slavni Konservator: »Vi niste normalni! Kaj vi sploh veste, kaj je to, Narodni dom? Kaj veste, kaj vse to predstavlja?«

Aktivist Grom: »Ja, seveda. Ta dom so zgradili ljudje, Slovenci, v času nemškutarstva, zato da bi dali prostor slovenski kulturi! Predstavlja predvsem željo in ambicijo imeti ljudsko kulturo in umetnost.«

Slavni Konservator: »Vi, amater! Kaj veste, kdo je lastnik tega objekta?«

Aktivist Grom: »Seveda. Lastniki smo ljudje, Novomeščani, vi in jaz.«

Slavni Konservator: »Vi ste neumni, nesposobni in nestrokovni!«

Aktivist Grom: »Če prav razumem, g. Konservator, se v Narodnem domu ne boste oglašili!«

Pred vhodom v Narodni dom, na desni strani stoji tabla, na kateri piše: Ustanova za oživitve in obnovo Narodnega doma. Zdi se mi, da je ta tabla edini otipljivi rezultat 16-letnega dela Društva Novo mesto – vsaj kar zadeva Narodni dom. Društvo bi se moralo resno zamisliti nad načinom in tudi smiselnostjo svojega obstoja. Oni bi in ne bi. Radi bi vplivali in ne bi radi vplivali. Dajali bi pobude, ne bi pa odločali. Šli bi na volitve, vendar ne bi nikogar vrgli v ogenj, še najmanj pa sebe. Na volitve se gre za to, da se zmaga, da se prevzame odgovornost in da se položi račune, da se gre v koalicijo in da se stvari spremeni. In da se potem izgine s političnega prizorišča, če svojih obljub nisi uresničil. Program Društva Novo mesto je že 14 let: ustanovitev univerze, oživitve mestnega jedra, obnova Narodnega doma. Nič od tega jim ni uspelo. Morda je čas za slovo?

Kot bi rekel B. B.: z najboljšimi nameni tlakovana pot v Brusnice. Zadnje izjave predsednika Društva Novo mesto sicer kažejo, da se v DNM vsaj delno zavedajo, da morajo privzeti bolj aktivno in odgovorno vlogo. V nasprotnem primeru bi bilo bolj smiselno, da DNM na volitvah več ne nastopa. Ali pa morajo meščani (se pravi volilna baza Društva) resno razmisliti, ali je smiselno dati glas tej listi, saj ta podpora ne bo imela realnih učinkov v življenju te občine.

Resnično pa smo lahko prevzeti nad izjavo aktivistov, ki so zasedli Narodni dom. Ne samo zasedli. Narodni dom so zasedli, ga napolnili s stalno vsebino in ga tudi vzdržujejo. Od ljudi in za ljudi, to je njihovo geslo. No, in izjava. Na vprašanje novinarke Parka, kaj bodo storili, če bodo od MO Novo mesto prejeli še drugi nalog za izselitev, so odgovorili: »Ljudje vedo, da tukaj ustvarjamo, da se dogaja nekaj pozitivnega. Če še ne vedo, se bodo v to lahko prepričali, če bodo želeli. Izselili pa se ne bomo.« Eden najlepših stavkov, kar jih premore človeški jezik: »Ne.« Stavke, ki pravzaprav govori o tem, da se ne bo nič spremenilo. Hkrati pa je Ne podlaga upora, zasedbe, konfrontacije. Enostavno odgovarjajo, da ven ne gredo! To je izjava, ki bo še imela politične učinke v Novem mestu. Kdor koli bo v političnem prostoru še kaj govoril o Narodnem domu, kot se je govorilo zadnjih petnajst let, se bo moral soočiti s to izjavo in se o njej izjasniti.

Je pa bolj žalostna njihova hvala svetovalca K. v tem istem intervjuju. Češ, gospod K. – svetovalec gospoda M., je tako dober, da nas je rešil pred gospodom M. Je to tisti vic o dobrem in slabem policistu?

Ampak resnično ljudsko gibanje se je zgodilo na Glavnem in Novem trgu, v času slavljenja cvička. Predlagam, da se Novo mesto preimenuje. Ne več Novo mesto – mesto situl. Naj bo Novo mesto – mesto pletenke. Ali pa še raje Novo mesto – mesto platenke. No, prav, gospod Žur, pa naj bo Novo mesto – mesto cvička. Geslo Novo mesto – mesto platenke ali pa Novo mesto – mesto cvička bi bilo povsem na ravni politične elite tega mesta. Poleg podkupnin, korupcije, klientelizma, nepotizma, bolj manjših kot večjih kraj, ki se dogajajo od osamosvojitve naprej v naši občini, je cviček edini projekt, ki ga novomeška elita dobro obvladuje. Vedno se najde denar za to prireditve, celo za večdnevno fešto se najdejo sredstva. Cviček ima prav tako podporo medijev in ima podporo ljudstva. Staro in mlado, upokojenci in dojenčki, vsakdo pride na fešto. Nihče temu ne nasprotuje, nihče ni proti cvičku. Nihče ne reče cvičku Ne. Za slavljenje cvička prav tako ni potrebna nobena prijava na kakšen evropski razpis, saj je, kot rečeno, podpora itak vsesplošna, tako da projekt nikakor ni pod vprašajem.

Samo ne, prosim, blefirati s temi situlami.

SPREHODI SE.

Narodna se plačuje za obdobje od naročila do konca tekočega leta. Prekinitev naročila je možna s pisnim preklicem in sicer deset dni pred koncem naročniškega obdobja. Naročniki imajo 10 % popust, dijaki in študentje, brezposelni ter matere na porodniškem dopustu 20 %.

Lokalne volitve 2010: Mandarine in jagode

Damir Skenderović, fotografija Boštjan Pucelj

Bolj gospodarno je imeti za župana kolikor toliko izvirnega in utečenega Muhiča kot pa njegove kopije, pa če se te na videz še tako svetijo.

OK. Preživeli smo Teden cvička. In Cvičkarijo. Tokrat združeno. Prireditev, katere nosilna substanca je cviček v vseh možnih aplikacijah, je bila tako skoncentrirana na znosne tri dni. Kar se je po moje izkazalo kot dobro. Prejšnja leta smo pač dobili občutek, da je bilo »cvičkarij« nekoliko preveč in da so bile zaradi časovne raztegnjenosti nekoliko prenaporne tudi za organizatorje, sodelujoče, obiskovalce, ostale meščane in ozdravljene alkoholike. In ker smo sedaj dali glavni dogodek v novomeškem letu čez, se lahko v miru in skoncentrirano posvetimo manj pomembnim rečem, kot so na primer lokalne volitve, ki bodo že čez dobre štiri mesece.

V tem trenutku (10. 5. 2010, ko je pisan ta komentar) najbolj bode v oči pomanjkanje županskih kandidatov. Do sedaj sta uradno kandidaturu napovedala zgolj dva. Prvak Zveze za Dolenjsko in zdajšnji župan Alojzij Muhič in direktor novomeške komunale, občinski svetnik, državni svetnik in član SDS Bojan Kekec. Muhič je svojo vnovično kandidaturu napovedal že v lanskoletnem oktobrskem Vašem mesečniku, medtem ko jo je Kekec napovedal na novinarski konferenci 19. 4. 2010. Pustimo enkrat za spremembo ob strani »dobrega« župana Muhiča, skupaj z njegovimi neuresničeni projekti in neuresničeni obljubami, vsesplošno stagnacijo in resignacijo mesta in vsemi njegovimi izgovori, ki so sicer najbolj kreativni del njegovega županovanja, in se posvetimo drugim kandidatom: aktualnemu Kekcu in morebitnim ostalim, za enkrat zgolj potencialnim.

Torej kaj je morebitni bodoči župan Kekec povedal na predstavitvi svoje kandidature? Praktično ničesar; da namerava, če bo izvoljen, delovati povezovalno, izhodišča za pripravo svojega programa pa je strnil v petih točkah: prva in najpomembnejša predvideva pripravo celovite analize javnih financ v občini, kar bo tudi osnova za določitev prednostne liste izvedbe pomembnejših projektov v naslednjem mandatnem obdobju. Da bo njegov program upošteval interese vseh generacij – od predšolskih otrok do študentov, mladih družin in starejših, program njegovega dela pa bo upošteval tudi načela trajnega razvoja. Zavzemal se bo za usklajen razvoj mesta in podeželja, pri čemer mora Novo mesto dobiti bolj prepoznavno podobo prihodnjega regijskega središča, podeželju pa je treba zagotoviti pogoje za ohranitev poseljenosti. K vsemu temu namerava privabiti kar največ lokalnih interesnih skupin in civilno družbo, svoje prednosti pred ostalimi kandidati pa vidi predvsem v izkušnjah, ki si jih je nabral pri svojem

delu na komunali in v državnem svetu, pa tudi v svoji mladosti in neobremenjenosti z dosedanjimi novomeškimi političnimi zgodbami (povzeto po www.dolenjskilist.si).

Od nekoga s takšnimi referencami, takšno samopodobo in takšnimi političnimi apetiti bi vsekakor pričakovali kaj več. Ne bom se v celoti spuščal v vsebinsko analizo zgoraj omenjene predstavitve, naj rečem le, da bi jo lahko podpisal (ali pa jo celo je) tudi župan Muhič, in to celo pred štirimi leti ob svoji prvi kandidaturi. S to trditvijo takoj pridemo do srži problema, ki očitno pesti Kekca. Zdi se, da ta ni čisto pravilno razumel, v čem je tokratno bistvo menjave oblasti v Novem mestu.

Huda napaka te predstavitve namreč je, da celovita analiza javnih financ v občini še ni bila storjena. In to celo od novomeškega SDS ne, ki je bila praktično najzanesljivejši in najzvestejši koalicijski partner Muhiča v tem mandatu. Celotako, ko je Muhič za potrebe državnoborskih volitev, ko je kandidiral kot predstavnik SD, javno kritiziral vladu njihovega ljubljene vodje Janeza Janše, ki je bila bojda kriva za katastrofalno vodenje občine in tudi javnih financ. Huda napaka tudi zato, ker ima SDS v tem mandatu svojega podžupana pa tudi občinskega svetnika Bojana Kekca. Hej, le kaj so počeli vsa štiri leta, da niso že danes sposobni podati celovite analize javnih financ? Še posebej ker za to ni treba biti genij. Dovolj bi bilo že, če bi prosili svoje opozicijske kolege iz vrst novomeške LDS, naj jim posredujejo podatke, ti so namreč cel mandat nenehno in javno analizirali in napovedovali tisto, kar je jasno vsem razen Muhiču, prijateljem in očitno novomeški SDS, da so te famozne javne finance čista katastrofa, občinski proračuni pa hollywoodske znanstvene fantastike »žnj« produkcije, ki nimajo nobene veze z realnostjo.

In dalje, kako lahko sploh kdo objavi kandidaturu za župana, ne da bi bila ta analiza storjena. Šele na podlagi te analize se lahko politik ali pa politična organizacija sploh lahko prepozna kot politični subjekt, poklican in, kar ni najmanj pomembno, tudi sposoben za opravljanje zahtevnega županovanja. In to še posebej velja za novomeško občino po Muhiču. Analiza javnih financ je skratka prvi predpogoj, da sploh lahko kdo začne razmišljati o kandidaturi. Naj spomnim, tudi župan Muhič pred štirimi leti ni opravil te analize in tudi on ni bil obremenjen z dotedanjimi novomeškimi političnimi zgodbami, čeprav je bil, hm, podžupan. Rezultati njegovega županovanja so tudi na podlagi teh dejstev seveda porazni.

Še več. Analiza javnih financ se bo v luči tokratnih lo-

kálnih volitev brala kot izstavev računa ponesrečenega mandata in celo mandatov za nazaj in, kar je še bolj pomembno, predvsem za naprej. Brala se bo kot varovalka tudi za tiste, ki bodo vladali naslednja štiri leta, ker bodo morali ozvesti, da bodo čez štiri leta oni deležni te iste analize. Skratka, brala se bo kot gesta resne kandidature, ki si želi spremembe tako glede načina vodenja občine kot glede smotra tega vodenja, ki pa ni nič drugega kot vsesplošen razvoj občine Novo mesto, nasproti dosedanjemu političnemu vrtičkarstvu, razvojni stagnaciji, zamujenim priložnostim in pa univerzalni samozadovoljni samozadostnosti brez podlage ali s podlago Muhiča in prijateljev, ki so vse kriterije v zvezi s tem spustili na absolutni minimum. V tem smislu novomeškimi politikom in občanom ne bi škodilo, da bi se kdaj sprehodili po Ljubljani.

Čeprav ne dvomim, da bo kandidat za župana Bojan Kekec v nadaljevanju kandidature popravil prvi vtis, pa bom dodal še eno misel. Vse skupaj me trenutno spominja na resnično zgodbo o mandarinski raci ob Ragovskem mostu. Skupina okoli osem let starih otrok se je pogovarjala o tem, da ob Ragovskem mostu živi mandarinska rasa (Aix galericulat), ki sicer živi nekoliko bolj vzhodno, recimo na Kitajskem. To so seveda trdili z apodiktično gotovostjo osemletnih otrok. Zanimivo debato je z velikim zanimanjem poslušal tudi triletni otrok. Ko je ta prišel domov, je mamici z apodiktično gotovostjo triletnega otroka trdil, da je ob Ragovskem mostu videl mandarinsko raco in pazite sedaj: »Pa tudi jagodno!«

Zgodba se mi zdi v duhu Levi-Straussovih antropološko-strukturnih raziskovanj mitov in njegove Divje misli poučna, še posebej, če jo prevedemo na novomeško politično sceno pred tokratnimi lokalnimi volitvami. Potem dobimo tole: tudi župan Alojz nam je v tem mandatu ponudil mandarinsko raco in ne mandarinske race (Aix galericulat), ki bi v tem primeru predstavljala neko povprečno vodenje občine. Ob prevzemu mandata je tudi on mislil, da ve, za kaj gre, čeprav je v celoti zgrešil strukturno razumevanje in samo strukturo prenesel na popolnoma drugo raven. No, sedaj pa pride še kandidat Bojan, ki nam tokrat za spremembo ponuja jagodno raco. Kar je razumljivo, če predpostavimo, da kandidat Bojan pred očmi ni več imel mandarinske race (Aix galericulat), ampak Muhičevo mandarinsko raco. Verjetno si je mislil, če zažiga že mandarinska raca, kako bo šele jagodna. In če gremo še naprej, ni rečeno (čeprav v to ne verjamem), da se ne bosta jutri pojavila tudi kandidatka Milena, ki nam bo začela ponujati korenčkovo raco, in kandidat Gregor, ki nam bo morda začel ponujati ananasovo raco.

Če zaključim, bistveni del teh županskih volitev bo, kot je sicer pravilno ugotovil tudi kandidat za župana Bojan Kekec, ni pa tega tudi še izpeljal, javnofinančna analiza Muhičevega mandata. Če pa izzivalci niso sposobni tega narediti iz takšnih ali drugačnih razlogov, potem se nam v skladu z zgodbo o mandarinski raci pri Ragovskem mostu vsiljuje nič kaj revolucionaren sklep, da je morda bolj racionalno in predvsem bolj gospodarno imeti za župana kolikor toliko izvirnega in utečenega Muhiča kot pa njegove kopije, pa če se te na videz še tako svetijo.

Prava mera lokalnega v korist vseh

Gregor Macedoni, fotografija Boštjan Pucelj

Slovenija je bila zelo uspešna pri pogajanjih za sredstva iz evropskih skladov za obdobje od 2007 do 2013. Izpogajali smo si več kot 4 milijarde evrov. A kohezijsko politiko izvajamo s statističnimi regijami. Torej z navideznimi regijami, zaradi česar vse vodi državna uprava. Te regije ne morejo snovati in izvajati strateških razvojnih načrtov. Vlada je pred kratkim predstavila izhodno strategijo, toda v njej ni regionalizacije, ki je lahko velika razvojna priložnost za Slovenijo. Seveda če ne bo v strahu pred kakšno novo razliko izvedena polovično, brez pogumnega prenosa pristojnosti.

V zadnjem času spremljamo bitko dveh lokalnih okolij, Ankarana in Mirne, da bi postala samostojni občini. Tako bi povečali število teh na 212. Velikokrat slišimo, da je občin preveč. Kar je lahko res ali pa tudi ne. Pogosto se srečujem z župani in direktorji občinskih uprav. Upam si trditi, da so veliko boljši strategji in gospodarji kot pa večina državnih uradnikov, ki imajo v rokah ključne elemente slovenske razvojne politike, npr. kohezijsko politiko EU, če navedem samo eno najpomembnejših. Številni župani poznajo dejanske probleme v svojih okoljih ter jih pogosto tudi zelo spretno in uspešno rešujejo. Spretno zato, ker so omejitve vzvodov delovanja lokalnih skupnosti precejšnje glede na obveznosti oz. dejanske potrebe.

Stopnja razmerja moči (beri: denarja) med centralno državo in podoblastmi je eden pomembnih pokazateljev, za kakšno državo oz. družbo gre. Slovenija je na svoji poti decentralizacije zastala na pol poti. Ustanovljenih je bilo veliko majhnih občin, ki so lahko za komunalno upravljanje cestne, vodovodne, kanalizacijske in ostale infrastrukture zelo pomembne in pri tem tudi uspešne. Toda zataknje se pri nadgradnji prenosa pristojnosti. Osnovno šolstvo, primarno zdravstvo, predšolska vzgoja, splošne knjižnice, družbene dejavnosti. Vsa ta področja so v pristojnosti občin. Toda na kakšen način? Država večino teh dejavnosti do zadnje decimalke, centimetra oz. centa normativno predpiše ter potem prepusti v upravljanje in financiranje občin. Zelo zanimiv primer so vrtci. Gre za področje, ki je bilo v zadnjem obdobju podvrženo precejšnji dinamiki. Na eni strani se je povečala rodnost, hkrati pa se je število vpisanih otrok povečalo tudi zaradi vsečnega ukrepa prejšnje vlade, ki je drugemu in nadaljnjim otrokom iz iste družine zagotovila brezplačen vrtec. Tako so se v nekaterih občinah čez noč znašli pred dilemo, kako zagotoviti prostor za sto in več otrok, ki so oddali vlogo za sprejem v vrtec in zanje ni bilo prostora v obstoječih oddelkih. Običajno se večje investicije, med katere sodi tudi gradnja novega vrtca, načrtujejo tudi več let vnaprej, saj gradnjo vrtcev ne sofinancira država oz. jo zgolj simbolično. Če malo poenosta-

vimo, ima občina s predšolskim varstvom samo težave in stroške, edina pristojnost za zadovoljstvo lokalnih veljakov je kadrovanje ravnateljev.

Slovenija se je že pred leti lotila druge faze decentralizacije, to je oblikovanja pokrajin. Pokrajine bi morale biti tudi dejanske nosilke in oblikovalke dela javne politike. Vendar ne zgolj na izvajalski način. Pokrajine bi morale imeti možnost, da lahko postanejo bolj konkurenčno okolje od ostalih, ter imeti v svojih rokah poleg komunalnega urejanja tudi politiko predšolske vzgoje, šolstva, zdravstva, kulture in ostalih družbenih dejavnosti kot tudi dela davčne in prostorske politike. Res da je Slovenija majhna, toda verjamem, da lahko tekmovanje med posameznimi območji – npr. regijami – pripomore k uspešnejši in učinkovitejši porabi javnih sredstev. Slovenci sicer ne veljamo za mobilne v smislu menjave kraja bivanja, pa vendar vsaj v neki meri velja, da kadar imajo ljudje možnost selitve, se bodo preselili na območja, ki jim ponujajo takšno ponudbo davkov in storitev (na primer kakovostnih šol), ki jim najbolj ustreza. S konkurenco na področju javne uprave je enako kot s konkurenco na zasebnih trgih: obe pripeljeta do boljših rezultatov (M. Boskin).

Ne vidim razloga, zakaj naj bi bil ves javni sektor normativno predpisan in centralno financiran. Med upravnimi območji bi lahko nastale zanimive razlike. Nekatera bi dajala prednost bolnišnicam, druga šolam. Prav gotovo velja, da je različne stroške življenja, ki so posledica geografskih razlik, težko izraziti v državnih načrtih, ki so zasnovani po načelu enakega merila za vse. Upam si trditi, da bi se lahko dolenjsko romsko vprašanje veliko bolj učinkovito reševalo tako na področju izobraževanja kot varnosti in prostorskega urejanja, če bi lahko regionalno oz. lokalno opredelili vsaj del te politike. Tako pa je na eni strani državna socialna politika tista, ki posredno zmanjšuje možnosti za uspešno zaposlovalno politiko Romov ter prizadevanja za večjo vključenost in uspešnost romskih otrok v šolah. In seveda potrebe ter problemi romske manjšine niso povsem enaki v Prekmurju in na Dolenjskem. Verjamem, da je poznavanje

romske problematike v Ljubljani zelo majhno, ob specifikah in razlikah le te na posameznih lokalnih področjih pa še toliko manjše.

Odsotnost regionalne ravni se kaže tudi v slovenskem izvajanju kohezijske politike EU. Slovenija je bila zelo uspešna pri pogajanjih za sredstva evropskih skladov za obdobje od 2007 do 2013. Izpogajali smo si več kot 4 milijarde evrov. Evropska kohezijska politika je namenjena zmanjševanju razlik v razvitosti med posameznimi okolji v EU. In Slovenija kohezijsko politiko izvaja z opredeljenimi statističnimi regijami. Torej z navideznimi regijami, zaradi česar vse vodi državna uprava. Navidezne regije ne morejo snovati in izvajati strateških razvojnih načrtov. Pa ne zgolj zato, ker te statistične regije nihče ne predstavlja, temveč tudi niso formalno ustanovljene ter posledično nimajo nobenih pristojnosti. Tako ne morejo tekmovati med sabo in ustvarjati razlik oz. prednosti. Pa smo spet pri Slovencem zelo ljubi – enakosti. Upam si trditi, da je neizvedena regionalizacija eden od vidikov, zakaj v izvajanju ukrepov kohezijske politike zaostajamo za načrti in se izpostavljamo nevarnosti, da ne bomo porabili vseh razpoložljivih sredstev.

Vlada je pred kratkim predstavila izhodno strategijo, ki naj bi opredelila glavna področja in ukrepe, ki bodo pomagali Sloveniji v lepšo, svetlejšo in bogatejšo prihodnost. Med njimi ni regionalizacije. Ker jo je zelo enostavno javnosti predstaviti zgolj kot podražitev oz. dodatne stroške na področju javne uprave. Vendar je odpor centralne oblasti do prenosa dela pristojnosti logičen. Ni pa logično, da so tiho lokalne skupnosti, ki navidežno nosijo veliko breme odgovornosti brez realnih instrumentov za reševanje. Ustrezna regionalizacija je lahko velika razvojna priložnost za Slovenijo, seveda če ne bo v strahu pred kakšno novo razliko izvedena polovično, brez pogumnega prenosa pristojnosti. Tudi Novo mesto je regionalno središče, vendar se dostikrat obnašamo, kot da bi bili raje majhna anonimna občina. Ampak to je že tema za kakšen drug članek.

Dušanka Balažek, romska svetnica

Težko je doseči enak cilj, če je izhodišče povsem drugačno

Bogdan Miklič, fotografiji Boštjan Pucelj

Rojena je bila kot Nerominja, ki je živela v neposredni bližini romskega naselja. Spoznala je Rome, njihov jezik, način življenja ... Romi so postali njeni prijatelji. Zaljubila se je v Roma in postala mati dveh otrok. Otroci so ji sploh pri srcu, saj že vrsto let dela kot pomočnica vzgojiteljice v romskem vrtcu Pikapolonica v Brezju. Dobro poznavanje romskega življenja in romskega jezika so jo z vpisom na seznam pripadnikov romske skupnosti pripeljale do odločitve, da je na lanskim nadomestnih volitvah kandidirala za mesto romske svetnice in bila izbrana v mestni svet.

Kako ste postali Rominja?

Že od rane mladosti se počutim kot Rominja in bom Rominja do smrti. Mladost in najstniška leta sem namreč preživela med Romi. In čeprav kar 15 let nisem bila v stiku z njimi, so me življenjska pota spet zanesla med Rome, ko sem svojo ljubezen našla prav med Romi. Takrat sem se dokončno odločila, kdo sem, kaj sem in kaj želim biti. Moja odločitev za Rome je nepreklicna, moje srce in moja duša sta romska.

Kako se spominjate otroških let?

Rada se spominjam svojega otroštva in mladosti, še posebej otroških let. V Šmihelu, kjer smo živeli, sem se veliko družila z romskimi otroki, ves dan sem bila z njimi. Živeli smo v neposredni bližini Romov, drug ob drugem. Priznam, da so bili moji najboljši in najbolj odkriti prijatelji prav romski vrstniki.

So bili tudi vaši starši naklonjeni Romom?

Ja, lahko bi rekla, da so se moji star-

ši, ko so se preselili v Šmihel, res navezali na Rome, ki so bivali malo više od hiše mojih staršev, ob gozdu. Ko so Romi zamenjali zemljo, so se preselili v neposredno bližino mojih staršev. Takrat so postali naši sosedje, stakale so se najlepše in zelo tesne vezi.

Ste živeli po vzorcu dolenjskih Romov v baraki, šotoru?

Rada bi povedala, da je moj oče skrbel za enega invalida, za katerega sta potem skrbela oba starša. Tam sta dogradila hišo, v kateri je potem bivala naša družina.

Kot pomočnica vzgojiteljice ste zaposleni v vrtcu Pikapolonica, ki sodi pod okrilje vrtca Pedenjped. Koliko let ste že zaposleni v vrtcu?

Že 19 let delam z romskimi otroki v vrtcu. Za mojo prvo zaposlitev je prek mestne občine Novo mesto dal pobudo Rajko Šajnovič. Nikoli mi ni bilo žal, da delam z romskimi otroki, tu sem se našla, uživam v svojem delu ... Mnogo stvari sem se naučila ob Romčkah in še

vedno se vsako leto naučim kaj novega. Človek se uči vse življenje.

Vam romski starši zaupajo bolj kot drugim vašim sodelavkam?

Seveda, pogosto se obračajo name, ker komuniciram z njimi v romskem jeziku. V času govorilnih ur in roditeljskih sestankov pa se vključijo vzgojiteljica ali vodja vrtca, ki govori v slovenskem jeziku. V primeru, da starši ne razumejo dovolj dobro tistega, kar jim želi vzgojiteljica sporočiti, pa je moja naloga, da sporočilo prevedem v romski jezik. Prav tako pomagam pri razreševanju morebitnih problemov, nejasnosti, seveda v romskem jeziku.

Poleg tega, da ste mama dveh otrok, kaj še počnete?

Imam kar nekaj hobijev. Rada pletem, rada zapojem v dobri družbi, še posebej med Romi, med katerimi imam kar nekaj prijateljev. Razmišljamo o ustanovitvi romske pevske skupine, ki se ji bom pridružila tudi jaz. Prepevali bomo romske pesmi, ki sem jih večino sama napisala jaz – tako tekst kot glas-

bo, aranžma pa prispeva moj prijatelj, ki ima glasbeno znanje. Moje pesmi govorijo o mladosti, ljubezni med romskimi dekleti in fanti. Veliko je verskih pesmi o Mariji, Bogu ... Te pesmi so zelo dobro poslušane. Nekatere pesmi govorijo tudi o romskih naseljih. Pričakujem, da bi letos posneli tudi kakšno CD otroških pesmi.

Letos so vas na nadomestnih volitvah novomeški Romi izbrali za svojo svetnico v mestnem svetu. Zakaj ste se odločili, da vstopite v politiko?

Vrsto let sem spremljala delo novomeških romskih svetnikov in ugotavljal, da so se zaradi pomanjkanja znanja in predvsem nepoznavanja slovenskega jezika pogosto znašli v neugodnem položaju. Pogosto so moje predhodnike ignorirali in morda celo šikanirali, niso jih jemali dovolj resno. Takrat je v meni dozorela ideja, da stopim na pot romske svetnice, da bi dokazala, da Romi nismo le diskriminirana ljudje, ampak da znamo marsikaj storiti tudi sami, samo če se nam ponudi možnost, da sami odločamo o sebi. Vem, da nimamo visoke izobrazbe in diplom, ampak vseeno lahko tudi samouki pokazemo nekaj, česar morda drugi ne pričakujejo.

Ali Romi dovolj dobro vedo, kaj dela romski svetnik, svetnica?

Vloga romskega svetnika je, da se enakopravno povezuje z vsemi Romi, zunanjimi ustanovami, nevladnimi organizacijami ... Morda mojih predhodnikov niso dovolj seznanili s poslanstvom romskega svetnika in so se preveč vživeli v zasebnost romskih družin in skušali reševati njihove družinske probleme. Romski svetnik nima pravice, da se vtika v zasebnost romske družine, ampak se mora vključevati v reševanje romskih naselij na splošno. Res je, da se Romi name obračajo z različnimi prošnjami, ki jih seveda ne zavrnem. Rome usmerjam na naslove ustanov in na konkretne osebe, ki razrešujejo konkretne primere.

Je v dolenjski prestolnici težko biti Rom?

Priznam, da je temu res tako. Žalosti in jezi me, ko v večernih urah prebiram prispevke o Romih na spletnih straneh in berem komentarje bralcev, ki izražajo nespodobne in neprimerne vsebine. Romom ljudje očitajo prejemanje socialnih pomoči, pozabljajo pa, da denarne socialne pomoči v enakem znesku prejemajo tudi vsi drugi brezposelni. Pogosto pojasnim, da Romi vendarle le nimajo toliko privilegijev, kot so pogosto predstavljeni v medijih. Ljudem želim dopovedati s svojimi odgovori na spletu, da ni vse tako, kot pišejo oni. Romi nimajo posebnih ugodnosti. Res je, da se vsi trudimo za večjo zaposli-

vost pripadnikov romske skupnosti. Težko je namreč doseči enak cilj, če je izhodišče povsem drugačno. Mislim na romske otroke, ki težko dosežejo toliko kot njihovi neromski vrstniki, saj Romi izhajajo iz zelo neurejenih okolij.

Kako ste se lotili reševanja romske tematike na Dolenjskem?

Na sestankih, srečanjih pogosto poudarjamo potrebo po skupnem sodelovanju. Mnoge ustanove so v minulih letih zaspale na področju reševanja romske problematike. Če bi bilo toliko angažiranosti različnih strokovnih služb že pred leti, bi bila morda marsikatera težava že rešena, pa naj gre za področje zdravstva ali izobraževanja. Ko se danes dobivamo s predstavniki različnih ustanov, ugotavljamo, da se kažejo prvi uspehi, vendar je čez noč težko pričakovati hitre premike.

Kdaj bodo novomeška romska naselja dobila novo podobo?

Kot mi je znano, potekajo dogovori z ministrstvom za obrambo ter ministrstvom za okolje in prostor, da bi pospešeno stekla legalizacija romskih naselij. Moji Romi si želijo le, da na legalen način pridejo do svojega koščka zemlje, na katerem bi lahko zrasli novi, lično urejeni stanovanjski objekti z vsemi dovoljenji. Verjamem, da bodo Romi potem kot lastniki parcel veliko bolj skrbeli za tisto, kar si bodo zgradili, s tem pa bo podoba vseh naselij lepša. Romska naselja bodo lahko po urejenosti enakovredna drugim naseljem v novomeški občini. Ob nedavnem obisku pri novomeškem županu sem izvedela, da naselje Poganci ostaja tako, kot je, pripravlja se legalizacija. V Šmihelu, ki je že urejen, bo treba poskrbeti le za dotrajano skupno stavbo, v kateri so nemogoči življenjski pogoji. Naselje Žabjak je najbolj pereče, treba ga bo legalizirati in urediti. Bivanjske razmere so tu povsem nevzdržne, saj je težko živeti v začasnih barakah in zasilnih objektih, kar ni človeka vredno.

So prebivalci romskih naselij pri tem glasni?

Prebivalce zelo razumem, saj so siti obljub in načrtov, ki niso bili izpolnjeni. Odgovorni se vrtijo v začaranem krogu, Romi pa so tega naveličani in utrujeni. Nekateri so si v obupu in jezi sami postavili objekte, lepe zgradbe in sramotno bi bilo, da bi hiške kdor koli porušil. Veselijo nas zagotovila, ki smo jih dobili v Ljubljani, da se teh objektov

ne bo rušilo, ampak se bosta spodbudila reševanje in legalizacija naselja na način, da se bodo odstranjevali le leseni objekti, s čimer bomo Rome še bolj spodbudili h graditvi zidanih objektov, seveda v skladu z veljavno dokumentacijo. Šele takrat bo Novo mesto videlo, kaj vse so sposobni Romi, s čimer bo manj nespornostev med romsko in neromsko stranjo. Na Otočcu v Šempetru so razmere prav tako žalostne. Letos se v Šempetru začne izgradnja kanalizacije in upam, da bomo na koncu z opravljenim programom vsi zadovoljni.

Kako gledate na očitke regijske civilne iniciative, kako komentirate odstop Jožeka Horvata Muca z mesta predsednika sveta romske skupnosti?

Nekajkrat sem se srečala s predsednikom regijske civilne iniciative Silvom Mesojevcem, ki pa trmasto vztraja na svojem bregu. Reševanje romske problematike vidi drugače,

vendar nikoli ne predstavi konkretnih rešitev, kar je splošna značilnost regijske civilne iniciative, ki se opira samo na zazidalni načrt iz leta 1985. Vsi se moramo zavedati, da se je v tem času marsikaj spremenilo in prostor za Rome je v tem obdobju postal premajhen. Romska naselja so se bistveno povečala. Treba bo sprejeti kompromise in določiti objektivni prostorski načrt, ki bo omogočal tudi želje Romov. Romske družine so se bistveno povečale, mlade družine pa si želijo zaživeti tudi v okoljih zunaj romskega naselja. V tej smeri želimo omogočiti tistim, ki želijo zapustiti naselja, da naredijo ta korak. Glede odstopa Muca pa moram reči, da si je gospod Muc morda res naložil preveč dela, ko je bil hkrati predsednik sveta romske skupnosti in Zveze Romov Slovenije. Na Dolenjskem si želimo, da bi imeli na eni od funkcij dolenjskega človeka. Osebnost si želim, da bi kandidiral Bojan Tudi-ja, ki je razumen in dober vodja naših Romov.

Romi si želijo le, da na zakonit način pridejo do svojega koščka zemlje, na katerem bi lahko zrasli novi, lično urejeni stanovanjski objekti z vsemi dovoljenji. Verjamem, da bodo Romi potem kot lastniki parcel veliko bolj skrbeli za tisto, kar si bodo zgradili, s tem pa bo podoba vseh naselij lepša.

Krka pa teče mimo

Še vedno ni sklenjene poti ne ob reki in tudi ne ob potokih, s čimer je tudi atraktivnost urejenih odsekov za sprehode, tekanje ali kolesarjenje kar nekaj manjša. Prav tako porešamo nadaljevanje projekta turističnih voženj po Krki v zastavljeni smeri z ureditvijo pristanišča, vseh predvidenih vstopno-izstopnih mest in podobnega.

Besedilo in fotografije Tomaž Levičar

V Novem mestu je velika večina Krkinih obrežij javno dostopna, vendarle pa temu ni tako na posebej atraktivnih odsekih, posebej na območju mestnega središča, kjer obzidani in ograjeni bregovi niso redkost, čeravno zakon terja drugače.

Sprehodi, najpogostejše z otroškimi vozički in s psi, so posebej prijetni ob Krki. Problem je predvsem nesklenjenost poti ob Krki. Gradnja mostov za pešce in sprehajališč ob Krki je v zadnjih nekaj letih zastala.

Na enem izmed opornikov železniškega mosta prek reke Krke ob sprehajališču Primičeve Julije je grafit, ki pravi, če ga parafraziram, da naj kar imajo morje, ker mi imamo Krko. Pravzaprav misel ni brez podlage, je pa najbrž bolj odsev spomina na preteklost, kakor plod aktualne podobe prepletenosti življenj Novomeščanov s to reko. Krka je mestu in meščanom služila v mnogih ozirih, naj si bo varnostno, gospodarsko, za preživljanje prostega časa oziroma rekreacijo, za promet, žal nenazadnje tudi kot kloaka. Prav zadnje, kar je bilo v minulih nekaj desetletjih sila izrazito in v razmerju konflikta do praktično vseh ostalih morebitnih rab, je to vodno bogastvo najbrž tudi najbolj oddaljilo od vsakodnevnika meščanov. Industrija, zdravstvo, gospodarstva, seveda tudi ali celo predvsem kmetijstvo, so v reko in njene površinske in podzemne pritoke zivali marsikaj, kar je reko naredilo neprivlačno. Tudi pozidovanje njenih

bregov še nekaj let nazaj ni bilo nič nepričakovanega. Rast zavesti glede negativnih vplivov človekovih dejavnosti na svoje okolje in posledično na samega sebe je bila v zadnjem obdobju vendarle prisotna tudi v Novem mestu. Ukrepi, ki so ob tem odzvanjali, so številni, seveda ne zgolj lokalno navdahnjeni, pač pa zapovedani tudi »od zgoraj«, z zakonodajo. Gradnja kanalizacijskega omrežja in čistilnih naprav, vsaj nekaj sprememb v načinu kmetovanja in podobno spravlja fizikalno-kemično-biološko podobo reke iz leta v leto na višjo raven. Pa vendar vsakoletne analize Zavoda za zdravstveno varstvo glede ustreznosti kopalne vode kažejo, da vse to še ni dovolj, da bi reko lahko brezskrbno uporabljali za kopanje, kar je ena izmed bolj atraktivnih oblik uporabe rečnega prostora. Vendar pa ukrepov, ki bi reko Krko, kakršna koli že v tem obdobju je, močnejše sprijeli z vsakodnevnikom meščanov,

ni bilo prav veliko. Zato reka in mesto še dandanes praviloma tečeta vsak v svojo smer, eden mimo drugega. Ena bolj znanih akcij v zvezi s prostorom reke Krke je bila umestitev splava za prevoz potnikov na odseku od Irlče vasi do jezca pri nekdanjem Seidlovem mlinu v starem mestnem jedru. Projekt se je izkazal za uspešnega, saj so s splavom v minulih skoraj štirih letih delovanja prepeljali več tisoč potnikov oziroma turistov. Ti so bili nad podobo mesta z rečne gladine očarani, seveda pa zadovoljni tudi ob spremljajoči zabavni in kulinarični ponudbi. Negativnih odzivov na projekt ni, kar pa najbrž ni le rezultat skromne ravni kritičnosti meščanov do dogajanja in nedogajanja v mestu, ampak dejstva, da gre za dovolj kakovostno zlitje funkcij reke kot habitata in reke kot ekonomske kategorije. Žal pa občina projekta ni nadaljevala v zastavljeni smeri z ureditvijo pristanišča, vseh predvidenih vstopno-izstopnih

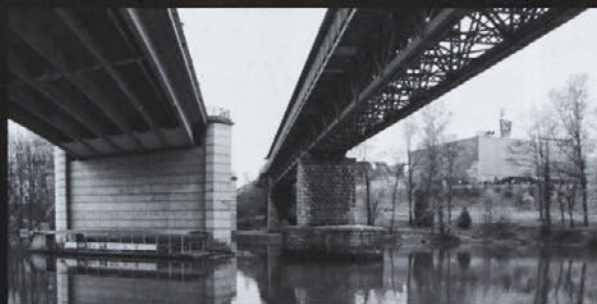
Športna igrišča na Loki so poleti dobro obiskana, a ne le s športniki, ampak tudi z avtomobili. Občini še ni uspelo ustaviti prometa pred območjem igrišč.

Mestne race so že precej navajene družbe otrok.

Minula štiri leta po Krki uspešno pluje splav. Prepeljal je že več tisoč turistov. Splav je edino plovilo na motorni pogon, ki sme pluti po Krki. Poletje naplavi tudi uživače, ki se požvižgajo na predpise, in v času, ko so inšpektorji na dopustih, to morda celo ni tvegano.

Zadnja večja gradnja v bližini Krke je bila ureditev trgovskega in zabavišnega centra Tuš.

Neposrečena rešitev na brežini ob igriščih na Loki.

Mladi, ki se včasih radi umaknejo, si znajo tik nad Krko urediti zanimiva in zavidanja vredna začasna bivališča.

mest in podobnega.

Tudi projekt razvoja sprehajalnih poti in mostov za pešce in kolesarje ob reki Krki in njenih pritokih v smislu urejanja poti vsaj minimalnega standarda izvedbe, pač vsaj peščen pot s kako klopjo in koški za smeti, je zastal. Zaenkrat je preveč pomisliti, da bi bile te poti še kako drugače tlakovane, osvetljene, označene z usmerjevalnim in informativnim sistemom, opremljene tudi kot učne poti, morda tudi s trim napravami, igrali in zatočišči oziroma paviljoni, kaj šele z umetniškimi deli, s sanitarijami ali podobnim, morda celo čem manj pričakovanim. Za nadaljevanje te naloge, ki ne more biti ne organizacijsko ne finančno ne pravno zahteven projekt za občino, kakršna je novomeška, so na srečo že kar nekaj let ustvarjene zadovoljive podlage v prostorskih aktih, očitno pa manjka volje do spremembe v tem segmentu delovanja. Zaradi tega še vedno ni sklenjene poti

ne ob reki in tudi ne ob potokih, s čimer je tudi atraktivnost urejenih odsekov za sprehode, tekanje ali kolesarjenje kar nekaj manjša.

Ponudba za čolnarjenje je prav tako skromna, kot je za sprehajalce, pa četudi ima Novo mesto z reko Krko in njenim dokaj mirnim tokom ter privlačnim in raznolikim obrečnim ambientom med slovenskimi mesti za to vrsto rekreacije in športa najbrž s prednostjo najboljšo možnost. A to očitno ni dovolj niti za obuditev veslaškega kluba, ki oziroma kakršen je v Novem mestu deloval pred desetletji. Jasno, v športnem oziru bi morala v akcijo kot pobudnik oziroma katalizator stopiti občina s svojo Agencijo za šport ter z ureditvijo načrtovane čolnarne ob Krki na območju športno-rekreacijskega parka Portoval ustvariti tudi ustrezne infrastrukturne pogoje. Doslej o čem takem ni ne duha ne sluha. Za rekreativno čolnarjenje možnosti izposoje čol-

nov obstajajo, so pa slabo izkoriščene, morebiti tudi slabo promovirane. Kakor koli, čolničev na Krki niti na lep poletni dan na reki Krki ne mrgoli. Najbrž za to ni krivda le v ponudbi, temveč zna biti, da Novomeščani svoj prosti čas raje preživijo v vinogradu kot pa na gladini reke. Se pa sem ter tja kot posebne vrste atrakcija pojavi vsaj kak jadrlec ali celo deskar in opozori na posebno dimenzijo reke. A to je bolj za okus.

Reka Krka velja tudi za eno izmed privlačnejših rek za ribičijo. Seveda ne zgolj v Novem mestu, pač pa na njenem celotnem toku, ki po posameznih segmentih nudi tudi dovolj raznolik rečni živelj. Ribiška tekmovanja, ki smo jim občasno priča na bregovih Krke v Novem mestu, sicer sem ter tja terjajo svoj davek na podobi bregov, pa vendar je ribič na bregu obogatitev podobe obrečnega prostora, predvsem pa vsaj pasivno kaže tudi na možnosti, ki jih reka

Gostilna na Loki ter športni park Portoval, katerega del so tudi teniška igrišča, sta dve izmed najbolj obiskanih in prijetnih lokacij ob Krki v Novem mestu.

nudi v povezavi z razvojem kulinarne oziroma gostinske in turistične ponudbe. Pa vendar je to le še ena od slabo izkoriščenih možnosti, ki jih reka nudi tudi v današnjem času, saj vsaj v Novem mestu kakšne razvite kulinarne ponudbe itak ni, kaj šele take, ki bi se vezala na rečne ribe. Priložnosti meščanom nudi torej reka dovolj, in to takšnih, ki z reko kot življenjskim prostorom živali in rastlin niso v resnem nasprotju. Izkoriščenega je malo. Bolj ali manj se reka še vedno predvsem zlorablja.

Čakati na to, da bi bila reka povsem čista, da bi spet dejavne zaživel z njo, zagotovo ni treba. Ljudem najprijetnejša in najprimernejša reka za sobivanje je resda reka s čisto, zdravo vodo, a takšna reka Krka že nekaj deset let ni, in kakor gredo stvari, še nekaj deset let ne bo. Pa vendar je tudi ob stanju rečne vode, kakršnemu smo priča, to je sicer daleč od optimalnega, a na srečo tudi precej stran od katastrofalnega, moč jutrišnjik meščana bistveno močnejše izrisati v povezavi z reko. Ukrepi, ki bi jih moralo initiirati

predvsem mesto, so številni in za moč mesta, kakršno je Novo mesto, izvedljivi. Ne gre niti za vprašanje prioritete. Enostavno pri odgovornih trenutno manjka zavesti o potencialu reke v rekreativnem, turističnem, gostinskem in še kakšnem oziru. Dokler ta zavest ne zraste in kako idejo udejani, pa bo vendarle treba v vodo in ob vodo kar v obmorskem ambientu. A oni grafit na železniškem mostu, četudi vulgaren v svojem slogu, lahko ostane vsaj za moto.

Počasno oživljanje življenja na reki

Novi splav, barčica in menda tudi pešpot ob Težki vodi

Po informacijah, ki nam jih je posredoval direktor Zavoda za turizem Novo mesto Ivo Kuljaj bo splav Polde Fink konec tega meseca na reki Krki splaval nov splav. Ta naj bi bil namenjen prevozu od 20 do 25 ljudi, poleg tega pa bo splav z njim čistil okljuk reke Krke. Energični Kuli pa je tik pred zaključkom redakcije prihrumel na uredništvo Parka in sporočil senzacionalno vest, da so na Krki »ravnokar« splavili tudi manjšo barčico, »namenjeno intimnim srečanjem in poslovnim sestankom«. Barčica je registrirana za šest ljudi in je v lasti Petra Judeža.

Vse skratka ni tako črno, kot pišejo razni opozicijski pisci v Parku. Rafko Križman iz Agencije za šport je k vsemu povedanemu dodal, da si Veslaško-plavalni klub pod vodstvom Marka Gornika prizadeva postaviti priveze in ponton za čolne pod Šmihelskim mostom. Klub je v zaključni fazi pridobivanja soglasij, tako da bi »morda že letos lahko začeli z izvedbo načrtovanih aktivnosti«.

Direktor Kompassa Novo mesto, d. o. o., Matjaž Pavlin, ki je bil do sedaj edini ponudnik turističnih voženj po Krki, pravi, da so z dosedanjim plovbo po Krki zelo zadovoljni. Vsako leto naj bi prevozili več kot 5000 potnikov. Čeprav so sprva računali samo na turiste, so splav zelo dobro sprejeli domačini, ki po besedah Pavlina združujejo splavarjenje z raznimi praznovanji. Na splavu so se zgodili tudi koncert, gledališka predstava in nekaj porok, dodaja Pavlin. »Sicer imamo največ slovenskih gostov, veliko pa tudi Nemcev, Avstrijcev, Italijanov, Rusov, Hrvatov, Srbov, Angležev, Fincev, imeli smo celo že tudi Kitajce.« Pavlin opozarja, da bo treba urediti še kakšen privez in pristanišče, poleg tega tudi meni, da manjka še bolj organizirana ponudba čolnarjenja, predvsem pa organizacija kakšnih prireditev, dogodkov in dejavnosti ob Krki. Žal imamo sedaj eno samo (Noč na Krki), verjamem, da bi se dalo organizirati še kaj več, saj so tukaj še druge vsebine, kot so stadion, pohodne poti in bližina mestnega jedra.

Poleg skromnega (oziroma premalo gostega) prometa

na reki Krki pa – vsaj glede na zlonamerno in v zmago na prihodnjih volitvah usmerjeno pisanje v Parku – ni vse v najlepšem redu tudi na področju pristaniške infrastrukture. Na mestni občini Novo mesto nam niso uspeli odgovoriti, zakaj niso uredili vseh predvidenih vstopno-izstopnih mest ter pristanišča za plovila ter zakaj niso označili plovne poti. Prav tako ni jasno, kdaj nameravajo zgraditi čolnarno, ki je predvidena pod mostom v območju športno-rekreatijskega parka Portoval. Bolj jasen je bil Rafko Križman, ki je poudaril, da objekt čolnarne ni v prednostnem načrtu investicij v Mestni občini Novo mesto.

Še več pa je spet »razkril« direktor novomeškega zavoda za turizem, ki je za težave novomeške pristaniške infrastrukture obtožil kar novomeški LDS. Ivo Kuljaj v svoji novi legendarni izjavi: »Zavod za turizem je v poslovnem načrtu za 2009 predlagal tudi konkretne aktivnosti v zvezi s postavitvijo objektov in turistično popestritvijo življenja na okljuku reke Krke, za kar je načrtoval lastna sredstva, vendar do realizacije ni prišlo, ker je svetnikom LDS z amandmajem uspelo odvzeti zavodu 12 000 evrov.« Pa so po Krki splavala ne le pristanišča, ampak tudi druge silne predvidene dejavnosti, ki zadevajo normativno in drugo urejanje življenja ter turističnega dogajanja na Krki in ob njej!

Kljub vsem polenom, ki ga Kuliju mečejo pod noge, pa mu je – ob prijazni in prostovoljni pomoči Igorja Merlina iz novomeške občinske uprave – vendarle uspelo premakniti stvari iz tako rekoč izgubljene situacije. Poleg obstoječe vstopno-izstopne točke na Loki so postavili še dve mesti (na lokaciji starega Pugljevega mostu pod Bregom in v Irči vasi). Ob tem Kuljaj opozarja, da njegov zavod nima nikakršnih pristojnosti za postavljanje objektov na Krki in da pričakuje, da bo občinski svet ustrezno spremenil občinsko zakonodajo in postavil zavod za upravljavca oziroma soupravljalca objektov.

Življenje z reko pa ni samo življenje NA reki, ampak

tudi POLEG nje. Stanje pešpoti ob Krki ni ravno tako, kot so jih ob sprejemanju občinskih odlokov napovedovali občinski velmožje, to je že treba priznati. Mreža pešpoti, ki se je začela dopolnjevati v prejšnjem mandatu, se v tem mandatu žal ni več širila. Simona Pavlič z oddelka za komunalne zadeve, krajevne skupnosti in kmetijstvo je pojasnila, da je bila v tem mandatu vendarle obnovljena pot na Mordaxovem sprehajališču. Obnovljena in dodatno opremljena s klopami in koški je bila tudi pot na Vrtovih na Krki. Prav tako sta bili v tem mandatu obnovljeni polovica mostu v Ragov log in hišica na sredini mostu. Ni pa nam uspela odgovoriti, kdaj lahko pričakujemo – v občinskih odlokih predvidene – nove mostove čez reko Krko.

Bo pa do premika vendarle prišlo pri pešpoti ob Težki vodi. Sandra Pavlin pojasnjuje: »Krka, tovarna zdravil, d. d., namerava letos odkupiti del zemljišč, ki vodijo mimo njihovega objekta do Belokranjske ceste, in jih urediti. Trenutno o odkupu zemljišč potekajo dogovori z lastniki. Po opravljenem odkupu pa bo Krka brezplačno odstopila oziroma zamenjala zemljišča z Mestno občino Novo mesto, ta zemljišča pa bodo namenjena za pešpoti. S tem bomo premaknili del sprehajališča in omogočili povezavo do Belokranjske ceste. V prihodnje pa Mestna občina Novo mesto v okviru svojih zmožnosti načrtuje izvesti še celotno povezavo pešpoti na omenjenem območju.«

Za konec dodajmo tudi to, da namerava MO Novo mesto v strategiji športa, ki je v postopku sprejemanja, Krko opredeliti kot naravni športni objekt, ki ponuja možnost za ukvarjanje rekreativnih in tekmovalnih programov v določenih veslaških športih. Kot opozarja direktor športne agencije Križman, pa je »razvoj teh športov v veliki meri vezan na interes občanov in društev s tega področja«.

Skratka, ljudstvo, vesla in rokavčke v roke! (UL)

Javni spomeniki kot del mestnega vsakdana

Tomaž Golob

Eno izmed pomembnih poslanstev javnih spomenikov je sooblikovanje javne estetike. So predmet javnega izobraževanja in estetskega zorenja ljudi. Mnogi javni prostori, tudi v našem mestu, so obogateni s premišljeno postavljenimi in oblikovanimi spomeniki, katerih pomen pri ustvarjanju vizualnih kvalitet teh prostorov je nemajhen, pogosto celo odločilen.

V ospredju monumentalni socrealistični kip Talca, delo Jakoba Savinška iz časa prenove kompleksa Na vratih v petdesetih letih prejšnjega stoletja. V ozadju je doprnski kip skladatelja Marjana Kozine, delo kiparja Zdenka Kalina iz leta 1971, ki so ga usmerili proti njegovi rojstni hiši na drugi strani Rozmanove ulice, vendar je njegova postavitve na zelenici ob novo-mestški knjižnici med tam razstavljenimi nagrobnimi spomeniki bolj kot ne ponesrečena. Foto: Tomaž Golob.

Z velikim pompom odkrivani in neprikritim sovraštvom rušeni, predmeti čaščenja in zaničevanja, cilj tradicionalnih komemoracijskih proslav in po drugi strani na tiho pospravljeni v zadnji kotic muzejskih depojev, skratka v ropotarnico zgodovine. To je pogosta usoda javnih spomenikov.

Javni spomeniki in spominska obeležja so, kot že ime nakazuje, sestavni del različnih javnih, običajno odprtih mestnih prostorov, kot so ulice, trgi, parki, stanovanjske soseske, pa tudi zaprtih, kot so upravne stavbe, sodišča, knjižnice, bolnišnice, muzeji itd., torej prostorov, v katerih živimo, delamo ali preživljamo prosti čas. Javni spomeniki imajo v svojem klasičnem pomenu lahko obliko majhne ali velike spominske plastike, spominske plošče, stenske upodobitve, v novejšem času pa se je pojem oziroma dojemanje javne plastike oziroma urbane umetnosti v širšem pomenu te besede toliko spremenil, da so njen sestavni del tudi razne inštalacije, dela konceptualne umetnosti, svoj skrajni odklon pa doživi v grafutih, pri čemer je treba razlikovati grafite kot del tako imenovane ulične umetnosti (street art) od grafitov kot oblike vizualnega vandalizma.

Če pogledamo v zgodovino javnih spomenikov, bi opazili dvoje dejstev v načinu njihovega izbora in postavitve. Javne spomenike so postavljali le na najpomembnejših javnih mestnih prostorih, ki so bili za osrednjo oblast in vsakokratno vladajočo garnituro ključni kraji za izoblikovanje javne kulturne podobe in aktualne politične prakse. Torej je bila metoda njihovega oblikovanja in vsebine tako predmet mestnega načrtovanja kot vsakokratnih političnih in ideoloških interesov. Taki praksi izrabljanja javnih spomenikov predvsem za potrebe propagande

lahko sledimo od antike pa skozi srednji vek, ko močan dejavnik na tem področju postane tudi Rimskokatoliška cerkev, tedaj sicer še ne v postavljanju javne plastike v mestnem prostoru, saj je bilo to srednjeveškemu človeku tuje, pač pa v izgradnji mogočnih katedral in na sploh v oblikovanju cerkvenega prostora, pa vse do polpretekle zgodovine, ki jo zlasti srednja in starejša generacija še zelo podoživljamo in se pri tem spominjamo vseh postavitvev in slavnostnih odkritij obdobju NOB posvečenih spomenikov in spominskih plošč v našem mestu in njegovi okolici. Omeniti pa je treba tudi drugo vrsto javnih spomenikov, saj zlasti od 19. stoletja ne postanejo predmet spomeniške počastitve le vladarji in drugi mogotci, temveč tudi pomembni meščani, politiki, umetniki, izumitelji, narodni buditelji, junaki ter celo navadni vojaki (spomeniki padlim v 1. svetovni vojni, spomeniki padlim v NOB), v zadnjem obdobju pa pietetno postavljamo spomenike in spominske plošče tudi vsem žrtvam druge svetovne vojne in povojnih pobojev.

Javni spomeniki in spominska obeležja v našem mestu

Ker osnovni namen članka ni naštevaje obstoječih javnih spomenikov in spominskih obeležij v našem mestu kot tudi ne vplivanje na njihov prihodnji izbor, temveč ovrednotenje njihovega prispevka h kakovosti odprtega javnega mestnega prostora, odnos do katerega in s tem tudi do javnih spomenikov in spominskih obeležij se skozi čas nenehno spreminja, lahko ob hitrem in zelo površnem pregledu aktualnih javnih spomenikov in spominskih obeležij v našem mestu ugotovimo, da je iz časa pred drugo svetovno vojno v mestu prisotnih le malo tovrstnih obe-

ležij, kot so spomenik padlim med 1. svetovno vojno na šmihelskem pokopališču iz časa med obema svetovnima vojnama ter posamični nagrobni spomeniki pomembnih Novomeščanov, neredko obogateni s figuralno plastiko, na šmihelskem in ločenskem pokopališču. Iz časa druge svetovne vojne se je ohranil bunker na Drski kot pomnik okupatorjeve okupacije mesta, na katerega so pred leti postavili tudi top, začuda pa ni ohranjenih ali vsaj evidentiranih nobenih javnih spomenikov in spominskih obeležij, ki bi bili del mestne scenerije iz časa, ko je bilo mesto del avstro-ogrske monarhije in po prvi svetovni vojni tudi Kraljevine Jugoslavije.

Je pa zato naše mesto soočeno s povsem drugačno prakso po koncu druge svetovne vojne, ko nastopi čas socialističnega realizma, ki izraža borbenost in zanos novega povojnega časa v nasprotju s trpnim značajem spominskih obeležij padlih med 1. svetovno vojno, kar se najbolj izraža v spomeniškem kompleksu Na vratih. Izredno plodovito sodelovanje med vrhunskima slovenskima ustvarjalcema, kiparjem Jakobom Savinškom in arhitektom Marjanom Mušičem, je v petdesetih letih prejšnjega stoletja ustvarilo enega najbolj kakovostnih slovenskih mestnih prostorov z izredno likovno dorečenostjo, urbanistično pretehtanostjo in visokim estetskim nabojem. Prepričan sem, da mnogi ne vedo, da smo v omenjenem spomeniškem kompleksu priča kar trem različnim spomenikom NOB: osrednjemu spomeniku padlih Novomeščanov v drugi svetovni vojni z doprnskima kipoma Borisa Kidriča in Staneta Rozmana v loži ob stari kresiji, v kateri danes domuje Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto; spomeniku talcu, ki se je zgrudil pod sovražnikovimi streli ob poti, po kateri so zapornike vodili iz sodišča v koncentra-

Arhivska fotografija spominske avle v novomeški knjižnici s kipom Mirana Jarca, katerega 110-letnico rojstva bomo praznovali letošnjega julija, delo kiparja Jakoba Savinjskega. Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, Posebne zbirke Boga Komelja.

cijska taborišča in zapore; ter spomeniku Pojmo pesem, bratje, o svobodi na koncu parkovno urejene ploščadi v stiku Rozmanove ulice in Prešernovega trga. Trije različni spomeniki, ki skupaj z novo arhitekturno ovrednotenim stavbnim fondom, zlasti objekta knjižnice in novo ureditvijo odprtega mestnega prostora na lokaciji nekdanjih mestnih Ljubljanskih ali Gornjih vrat, tvorijo skladno celoto in idealno podobo celostne umetnine. Sodelovanje obeh umetnikov se je nadaljevalo tudi na osrednjem mestnem trgu na ploščadi pred mestno hišo, kjer je kipar na hermah Janeza Trdine in Dragotina Ketteja za tisti čas izredno ekspresivno poenostavil glavi in drzno obrezal nosilno oprsje, arhitekt pa je v okviru nove celostne podobe Glavnega trga postavil tudi nov vodnjak, v rob katerega je dal vklesati verze Kettejeve pesmi Na trgu, obenem pa je vodnjak tudi spomenik desete obletnice osvoboditve Novega mesta, ter spomenik obešenima partizanoma, za katerega je uporabil gotoski steber iz arkadnega hodnika po vojni rekonstruirane hiše Glavni trg 26, v pritličju katere danes deluje Nova Ljubljanska banka. Morda bi v okviru te tematike omenil še sočasni grobnici padlim med NOB na Marofu in v Žabji vasi, ohranjeno klet s kovinskimi vrati in spominsko ploščo, posvečenim talcem na Ulici talcev, spomenik padlim domačinom v Veliki Bučni vasi, ki je bil prav tako v petdesetih letih prejšnjega stoletja izdelan po načrtu znanega slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika, iz novejšega obdobja pa spominsko avlo v Dolenjskem muzeju, v kateri je po načrtih arhitekta Mihe Kajžlja iz 1978 v železne traverze vrezanih 2901 padlih borcev z Dolenjske, in doprsni kip učiteljice, partizanske aktivistke in narodne herojine Katje Rupena pred Osnovno šolo Center iz leta 1985, za katerega sta zaslužna akademski kipar Stojan Batič in arhitekt Jovo Grobovšek.

Na tem mestu je treba na kratko omeniti tudi druga spominska obeležja, posvečena našim zaslužnim meščan-

om in pomembnim dogodkom. To so spomenik Marjanu Kozini na vrtu pred Knjižnico Mirana Jarca, delo Zdenka Kalina iz 1971, spominsko ploščo slavistu in narodopisnemu pisatelju Ivanu Koštilu na Koštialovi ulici, spominsko ploščo Karlu Kuncu na Kastelčevi ulici ter morda še spominsko ploščo prvi upodobitvi Linhartove igre Matiček se ženi, ki so jo novomeški narodnjaki januarja 1848 v slovenščini odigrali v nekdanjem poslopju nemške Kazine na Rozmanovi ulici, ki je bila 1943 porušena med nemškim bombardiranjem mesta.

Poslanstvo javnih spomenikov in spominskih obeležij

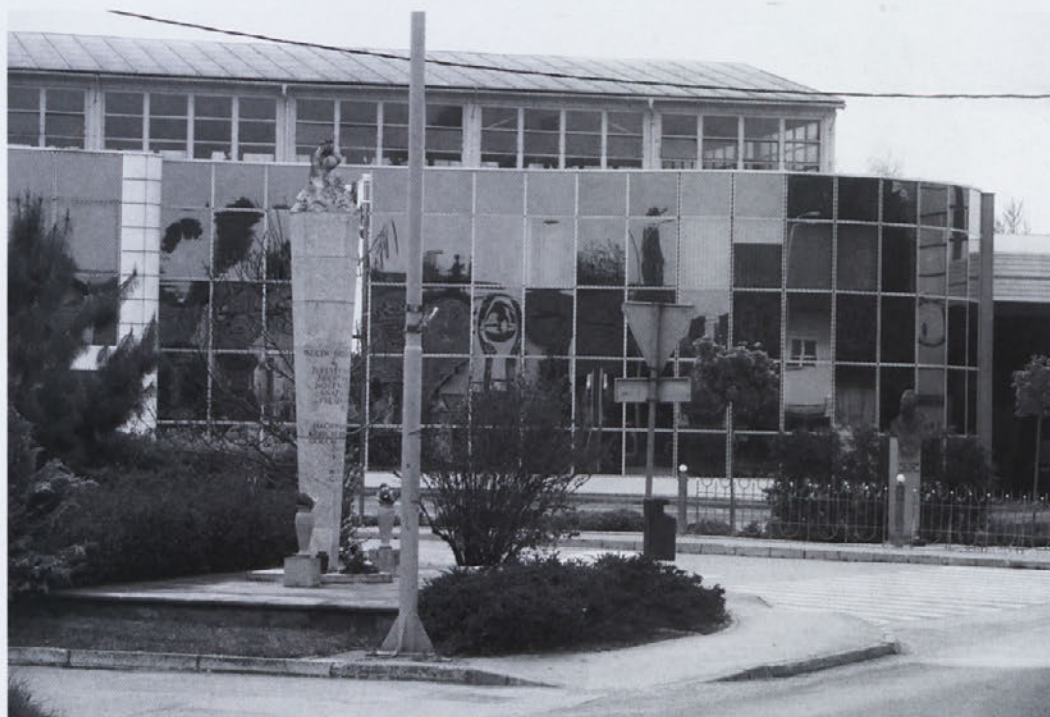
Eno izmed pomembnih poslanstev javnih spomenikov je sooblikovanje javne estetike. So predmet javnega izobraževanja in estetskega zorenja ljudi. Mnogi javni prostori, tudi v našem mestu, so obogateni s premišljeno postavljenimi in oblikovanimi spomeniki, katerih pomen pri ustvarjanju vizualnih kvalitete teh prostorov je nemajhen, pogosto celo odločilen. Res je, da se javnim spomenikom danes prepogosto namenja vloga čim bolj nevtralnega in obenem estetskega polepšanja javne sfere in se s tem zmanjšuje njihov politični in kulturni pomen, po drugi strani pa se posveča več pozornosti izbiri primernih prostorov za njihovo postavitev, ko izbrane lokacije niso le materialna kulisa, pred katero se odvija v spomeniku izklesana zgodba, temveč prostori sami ustvarjajo vsebino tako z vidika fizične lokacije kot vzporedno tudi z interpretacijo pogledov mimoidočih na spomenik. In še ena novost je: kraji postavitve javnih spomenikov so postali vsi odprti in zaprti javni mestni prostori, ne glede na njihovo lokacijo, stavbni in urbanistični razvoj ali pomen v makrokozmosu mesta, kar kaže na izredno pluralnost in razpršenost kulturnega in političnega dojemanja mesta. Mestni prostor tako postane ena celota, v določeni

meri celo sekundarnega pomena v pestrosti politične, kulturne, gospodarske, socialne in vsake druge ponudbe mesta s poudarkom na individualnem, medijsko pokritem in potrošniško usmerjenem življenjskem utripu občana.

Javni spomeniki v današnjem času

V Novem mestu kot v večini slovenskih mest prevladujeta – kot je bilo že omenjeno – memorialna javna plastika in ideološka umetnost. Zlasti zaradi zadnje in časa, v kateri je nastala, so slovenska mesta praviloma preskočila obdobje modernističnih javnih del, ki so nastajala v zahodnoevropskih mestnih prostorih zlasti v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Tedaj je bila tam zlasti popularna geometrična abstrakcija in ob predpostavki, da je fizični javni prostor reprezentant mestne skupnosti, v širšem pomenu pa tudi celotne države, lahko pridemo celo do ugotovitve, da tudi ta s svojim za mnoge nesprejemljivim in nerazumljivim oblikovalskim pristopom, ki so si ga kot sredstvo sooblikovanja javnih prostorov in ljudske zavesti izborili mnogokrat izredno vplivni umetniški lobiji, ravno tako ni zagotavljala večje demokratičnosti urbanega prostora in njegove neideološkosti kot na primer naši spomeniki NOB. So pa tako prvi kot drugi svojevrstni materialni dokument časa, v katerem so nastali. Ker so danes razmišljanja, vsaj tako kaže, o odstranitvi socialističnih spomenikov za nami in ker današnji čas zagotovo nima namena ponavljati skozi celotno obdobje človeštva utečene prakse rušenja in odstranitve nezaželenih pomnikov preteklosti, bi bilo po drugi strani tudi zelo napačno, da bi v današnjem postmodernističnem obdobju poskušali nekritično obremeniti javne mestne prostore z vso mogočo modernistično, praviloma abstraktno javno skulpturo. Današnja tako imenovana urbana umetnost ne želi več zastopati vrednot države ali mestne skupnosti. Dosti bolj kot tradicija jo zanima analitičen odnos do kompleksnosti urbanega prostora in si pri tem rada vzame vso potrebno svobodo umetniškega izražanja. Ker pa spontanost ni ena izmed zaželenih metod pri načrtovanju mesta, je naloga mestnih oblasti in pristojnih strokovnih služb, da s konsenzom zainteresirane strokovne in širše javnosti določijo vsebinske in oblikovne parametre za izoblikovanje javnih prostorov, sočasno pa tudi za postavitev javnih spomenikov in spominskih obeležij v teh prostorih. K ovrednotenju in urejanju javnega mestnega prostora kot izrazito interdisciplinarno naravnane projekta mora Mestna občina Novo mesto pritegniti predstavnike najrazličnejših strok tako s področja kulturne dediščine, prometa, urbanega dizajna, arhitekture, urbanizma kot tudi zgodovine, umetnostne zgodovine, likovne kritike, po potrebi pa tudi druge.

Župan Mestne občine Novo mesto Alojzij Muhič je pred kratkim imenoval Projektno skupino za postavitev spominskih obeležij pomembnih Novomeščanov, za predsednika katere je imenoval Tomaža Levičarja. Kakšne so konkretne naloge omenjene projektne skupine, mi ni znano, pričakujem pa, da si bo prizadevala za izoblikovanje kriterijev za izbor in način postavitve javnih spomenikov in spominskih obeležij v našem mestu, ki bodo služili za pripravo ustreznega občinskega odloka. Se pa je treba pri tem zavedati, da so javni spomeniki in spominska obeležja le eden od mestotvornih elementov, s katerimi gradimo javni mestni prostor. Običajno je treba v mestu najprej rešiti problem prometa, in sicer tako tekočega kot tudi mirujočega, in peševih površin, da se lahko nato celostno pristopi k parterni ureditvi javnih površin ter postavitvi tako elementov urbane opreme kot tudi javnih spomenikov in spominskih obeležij.

Grobnica padlih med NOB s spomenikom v obliki petstranega stebra s skulpturo Jakoba Savinška na vrhu iz 1952, v ozadju pa doprsni kip gospodarstvenika in tvorca Industrije motornih vozil Jurija Levičnika iz 2008, delo kiparja Mirsada Begića. Če so prebivalci Žabje vasi grobnico s spomenikom postavili ob stari cesti proti Metliki, ki je danes del tovarne TPV, je Levičnikov spomenik postavljen pred upravno stavbo tovarne, vendar za tovarniško ograjo in s pogledom proti javnemu prostoru. Vsekakor ponesrečena in nelogična postavitev, ki jo bo treba rešiti z novim OPPN (občinskim podrobnejšim prostorskim načrtom), ki je v izdelavi. Predlagam, da se prostor urbanistično in arhitekturno ovrednoti kot manjši trg, ki ga med drugim sooblikujeta tudi opisani spominski obeležji. Foto: Boštjan Pucelj.

V zadnjem obdobju so za postavitev monumentalne javne plastike postala zanimiva tudi krožna križišča. Tako orjaška tableta, delo je poimenovano Korkoras, kar je grško ime za reko Krko, delo rojaka Jožeta Kotarja, krasi krožno križišče na severni novomeški vpadnici. Postavitev je 2009 financirala bližnja Tovarna zdravil Krka. Foto: Boštjan Pucelj.

Viri in literatura:

Zdenka Badovinac, Umetniški prostori v mestu (www.ppmol.org).

Enciklopedija Slovenije, 12, 1998, str. 208–213.

Dokumentacija Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Novo mesto.

Mesto brez krone

Besedilo in fotografije: Tomaž Levičar

Pred časom je novomeški podjetnik Kos prenovil hišo na Glavnem trgu z ambicijo, da bi odprl hotel in mestu ponudil še kakšno dodatno ponudbo, denimo restavracijo in fitness in savno. In so še pred odprtjem potekale neskončne debate ali je ali ni prav, da je namesto lesenih oken namestil okna iz umetnega materiala, ter ali je prav, da je vhod narejen, kakor je. Modrovali so kolumnisti, spomeničarji, oblastniki, meščani. Rezultat? Razprava se je zaključila brez zmagovalca, no, morda se celo sploh še zaključila ni, hotel pa je žal bolj ali manj zaprt.

Polomljena cesta

Zdi se, kakor da sintagma »polomljena cesta« ni v skladu z razumom. Pa vendar ni kos ceste, ki nad potokom Težka voda povezuje Regrčro vas in Jedinščico, nič drugega kot polomljen. Asfalt je seveda že zdavnaj razkosan, kot je že nekako normalno za novomeške ceste, le vprašanje časa je še, kdaj bodo pod kakim za to zadevo prevelikim bremenom popustile tudi podpore. Te so tu narejene bolj »na hojladri«, zato bi se znalo hitro zgoditi, da bo kak tovornjaček ali avto nekega dne zgrmel po brežini vse tja do potoka.

Popravek: Nevarno ob kapelici

V prejšnji številki Parka v rubriki Črna packa, str. 19, je pri prelomu besedila prišlo do neljube napake. Namesto teksta o kapelici na Šegovi ulici smo objavili besedilo o neudobnih mestnih pločnikih. Objavljamo pravo besedilo:

Velja, da so na Slovenskem kapelice in podobna znamenja vere dobila svoje mesto na kakih božjih poteh, neredko pa tudi na mestih nesreč. Morda se kaj hujšega ob kapelici na Šegovi še ni zgodilo, a bi znalo biti že kmalu drugače, ko pa na kratkem odseku ob kapelici ni pločnika, ki bi pešca, teh tu ne manjka, obvaroval pred vozili. In tudi vozil tu ni malo, saj je z največjega novomeškega stanovanjskega naselja Drska-Brod z avtom moč priti le na štirih koncih. In ta s kapelico je drugi najbolj obremenjen.

Za napako se iskreno opravičujemo!

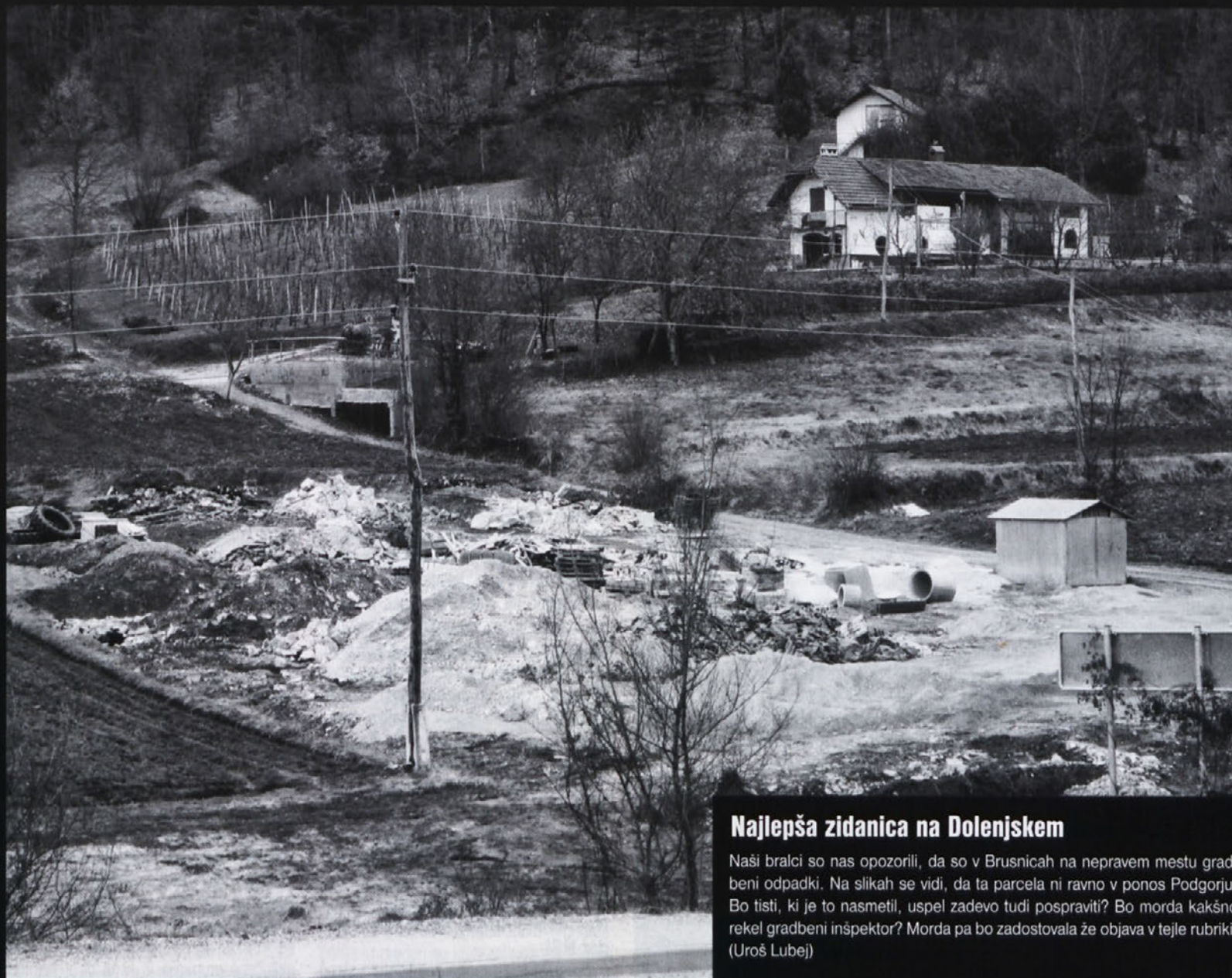
Kapelica je le še kup ceglov

Kar nekaj let smo lahko opazovali kapelico na Kandijski cesti. Sprva še strumna, zatem z obledelim ometom, odpadajočim ometom, načenjalo je les, odpadel je kak strešnik, sčasoma jo je začelo obraščati in že kmalu zatem preraščati zelenje, malce se je že nagnila in letos, letos pa se je že kar zrušila. Obnoviti je ne bo več mogoče, kvečjemu bodo lahko na istem mestu postavili enako ali podobno. Bilo bi lepo, ne toliko zaradi vere, kot zato ker je enostavno lep motiv ob cesti tik nad reko Krko.

Kak klop že, a brez klopi

Gozdič Portoval, ki ima svoje mesto v sosledstvu največjega novomeškega stanovanjskega območja Drska-Brod, je za sprehajalce, še bolj pa kake tekače, priljubljen novomeški gozdič. V tem je podoben Ragovemu logu. Ju pa nekaj tudi precej razlikuje. Za razliko od Ragovega loga v Portovalu namreč ne najdemo niti ene same samcate klopi, na kateri bi se sprehajalec, recimo vsaj kak starejši, odpočil ali pa si tako morebiti odmeril nekaj večji kos dneva v tem gozdu.

Najlepša zidanica na Dolenjskem

Naši bralci so nas opozorili, da so v Brusnicah na nepravem mestu gradbeni odpadki. Na slikah se vidi, da ta parcela ni ravno v ponos Podgorju. Bo tisti, ki je to nasmetil, uspel zadevo tudi pospraviti? Bo morda kakšno rekel gradbeni inšpektor? Morda pa bo zadostovala že objava v tejle rubriki. (Uroš Lubej)

Imena priplavalala na površje

Uroš Lubej, fotografija Boštjan Pucelj

Muhič, Kekec, Kramar Zupanova, Macedoni, Bačar, Perhaj, Malenšek ... očitno nas čaka vroča politična jesen – ali pa že poletje – in povsem nepredvidljiv izid jesenskih volitev, v katerem bomo zagotovo videli dva kroga, saj je zelo malo verjetno, da bi kateri koli kandidat proti šestim protikandidatom uspel preseči mejo 50-ih odstotkov.

Svojo kandidaturo za novomeškega župana sta do sedaj javno napovedala obstoječi župan Alojz Muhič (predlagala ga bo Zveza za Dolenjsko) in direktor Komunale Bojan Kekec (SDS). Na volitvah pa bo nastopila tudi direktorica zdravstvenega doma Milena Kramar Zupan (sporazum o podpori so podpisali v četvorčru SD, LDS, Društvo Julija in DeSUS). Dokaj zanesljiv kandidat je tudi direktor območne geodetske uprave Novo mesto Franci Bačar (SLS). Možno pa je, da bodo v boj stopili tudi nekdanji direktor Založbe Goga Gregor Macedoni (kot nestranski kandidat s podporo ZARES in Liste za Dolenjsko), direktor Gasilsko reševalnega centra Igor Perhaj (Slovenska pot in Slovenska unija) in predsednik mestnega odbora Nove Slovenije Janez Malenšek.

Čeprav se v zadnjem letu o pripravah na lokalne volitve javno ni kaj dosti govorilo, so novomeške politične elite mrzlično iskale zmagovitega kandidata oziroma kandidatko za naskok rotovža. Zelo verjetno je, da bo na jesenskih predvolilnih plakatih sijalo kar sedem čudovitih obrazov. To pa je največ v zgodovini novomeških lokalnih volitev. Na zadnjih treh volitvah je tako vselej nastopilo po pet kandidatov. Čeprav ni izključeno, pa ni pričakovati, da bi se pojavil še kakšen kandidat, saj imajo tako rekoč vse politične sile že svoje ime. Možno je, da bo kakšna od manjših strank izstopila iz igre in se skušala prodati kateremu izmed favoritov. Prvi krog, v katerem bomo poleg županskega kandidata izvolili tudi 30-članski občinski svet in svete krajevnih skupnosti, bo potekal sredi oktobra.

Osamljeni jezdec iz Birčne vasi

Alojz Muhič je svojo kandidaturo napovedal lani jeseni v brezplačniku Vaš mesečnik. Tudi danes navaja podobne razloge za vnovično kandidaturo. »Županski mandat,

ki sem ga začel, je imel več neporavnanih zadev iz preteklosti, denimo delitveno bilanco in drugo. Mandata zato nisem mogel začeti tako, kot sem si ga zastavil. Ker želim dokončati projekte, ki sem jih obljubil, in ker so na vidiku tudi že projekti, ki se bodo odvijali v prihodnjem mandatu, sem se odločil za ponovno kandidaturo. Menim, da bi bilo smiselno, da tudi v Novem mestu nekdo uspešno opravi dva mandata, kar bo dokaz, da ni smiselno menjati župana vsake štiri leta,« pravi župan.

Muhič je predsednik Zveze za Dolenjsko. Župan trdi, da se o »morebitni podpori na volitvah pogovarjamo z vsemi strankami in smo odprti za dialog. V tem trenutku sicer ni še nič konkretno dorečenega.« Toda v prvem krogu kot kaže župan na svojo stran ne bo uspel pridobiti podpore prav nobene pomembnejše politične skupine v naši občini, razen če se mu pridruži katera izmed manjših ali celo zunajparlamentarnih strank ali list.

Dejstvo pa je, da se je od njega odvrgla celotna dosedanja koalicija. Najprej je počilo v njegovi lastni stranki, ki so jo zaradi nezadovoljstva z načinom županovega dela zapustile tri občinske svetnice (J. Sinkovec, C. S. Zajc, D. Smrke) in ustanovile Društvo Julija. Slednje so podprle kandidaturo svoje članice Milene Kramar Zupan.

Prav tako župan nima podpore Socialnih demokratov, ki so se mu pred štirimi leti pridružili že v prvem krogu – pravzaprav je šlo kar za skupno kandidaturo ZzD in SD. Še več, Alojz Muhič je kot kandidat SD nastopil celo na volitvah za državni zbor leta 2008. Glede na besede Tomaža Kovačiča, predsednika SD Novo mesto, ki pravi, da »g. Muhiča ne prepoznavajo kot kandidata, ki bi mestno občino lahko vodil še štiri leta« pa je malo verjetno celo to, da bi ga podprli v drugem krogu, v primeru da njihova prva izbira – M. K. Zupan – ne bi bila

uspešna v prvem krogu.

Pred štirimi leti so županovo kandidaturo v drugem krogu podprli tudi v stranki DeSUS. Sedaj so v tej stranki možnost kakršnega koli sodelovanja z njim ovrgli. Tudi oni so stopili v koalicijo štirih, ki bo predlagala direktorico Zdravstvenega doma Novo mesto. Po besedah Milana Laha, predsednika pokrajinskega in tudi občinskega odbora DeSUS, so pred štirimi leti »zahtevali, da se podpiše koalicijski dogovor, ki bi opredelil medsebojne obveznosti, vendar župan po tem, ko so ga javno podprli, tega ni želel storiti, prav tako pa v tem mandatu ni deloval v korist interesov upokojujencev«.

Tudi podžupan in predsednik novomeškega SDS Ivan Grill pravi, da je osebno »zelo zadržan do tega, da bi v primeru neuspeha njihovega kandidata v prvem krogu in uvrstitve Muhiča v drugi krog stranka SDS slednjega podprla«. SDS je pred štirimi leti v drugem krogu pristopil k podpori Muhiču. »Župan ni uresničil obljub, v SDS nismo podpirali njegovih kadrovske odločitve, prav tako se je župan z nami glede vodenja občine kmalu nehal posvetovati.«

Ne glede na očitke, ki danes letijo na župana, pa je seveda možno, da se bodo kritiki spreobrili v podpornike. Ko bo sredi oktobra nastopila realnost rezultatov prvega kroga volitev in če bo župan dosegel pričakovano število glasov, se lahko marsikaj spremeni. Do tega bo prišlo, če bodo politiki presodili, da je vendarle pametno iz tega ali onega interesa stopiti na njegovo stran. V prvem krogu pa se bo župan moral soočiti s težo očitkov ne le tistih, ki so bili štiri leta v opoziciji, ampak tudi tistih, ki so ga pred štirimi leti podprli.

Na desnici Kekec, Bačar in kandidat NSi

Drugi, ki je z uradno kandidaturo stopil pred novinarje, je bil Bojan Kekec, kandidat

Slovenske demokratske stranke. SDS se je odločil, da bo samostojno nastopil s svojim kandidatom, čeprav ne izključujejo možnosti, da bi se s svojo podporo priključil še kdo. Glede na poplavo kandidatov je to verjetno predvsem v primeru, da bi se Bojan Kekec uvrstil v drugi krog. (Več o njegovi kandidaturi v Parkovem intervjuju.)

SLS se je po besedah Alojza Turka, predsednika občinskega odbora, odločil, da bo volivcem za županskega kandidata ponudil Francija Bačarja. Za kandidaturo so nagovarjali tudi direktorico Veterinarske uprave RS Vido Čadonič Špelič, vendar neuspešno. To, da je pristal na kandidaturo, je potrdil Franci Bačar, ki pravi, da so ga k temu nagovarjali tako v stranki kot tudi drugje. »Ni pa še to povsem uradna odločitev. Na volitvah bom nastopil, v kolikor bo neka realna možnost za dober rezultat,« pravi.

Naskok na županski stolček napovedujejo tudi v stranki NSi. Stranka, ki je pred dvema letoma izpadla iz državnega zbora, si prizadeva, da bi si povečala prepoznavnost. Vrh stranke tako od občinskih odborov pričakuje, da bodo imeli čim več županskih kandidatov iz svojih vrst. Predsednik občinskega odbora Novo mesto Janez Malenšek je dejal, da stranka išče kandidata in da obstaja možnost, da bi kandidiral tudi on.

Četvorček, ki je nastal iz sedmorčka, za M.K.Z.

Že vse od lanske jeseni je širok krog opozicijskih strank in list začel pogovore o skupnem nastopu na letošnjih županskih volitvah. V ta krog so bili vključeni SD, LDS, Društvo Julija, DeSUS, Zares, Lista za Dolenjsko in SLS. Iskali so kandidata, »ki bi bil nestranski, ki bi imel strokovne reference, ki bi bil sprejemljiv za vse v pogovore vključene grupacije in ki bi bil v javnosti prepoznaven in torej izvoljiv,« pravi notranji

vir o izhodiščih pogovorov.

Kot je pojasnil Slavko Gegič iz LDS, so skupno kandidatko iskali zaradi tega, ker so ocenili, da so le tako lahko uspešni na volitvah. »Ko se je za odločitev odločil župan Muhič in ko je bilo jasno, da bo imela svojega kandidata tudi največja opozicijska stranka SDS, smo ocenili, da je kakršna koli kandidatura lahko uspešna le pod pogojem, da več političnih strank in list združi svoje moči.«

Po dolgih pogajanjih so za isto mizo ostali še SD, LDS, Julije in DeSUS. Navsezadnje se je en pol skupine sedmih nagibal k temu, da bi kot kandidatka nastopila Milena Kramar Zupan, medtem ko za Zares, SLS, Listo za Dolenjsko M.K.Z. ni bila sprejemljiva, saj so bodisi predlagali drugega kandidata (predvsem naj bi se kopja lomila ob imenu Vide Čadonič Špelič) bodisi niso verjeli, da lahko Kramar Zupanova na volitvah zmaga. Slednja za marsikoga ni sprejemljiva tudi zaradi povezave z zakonskim partnerjem Adolfom Zupanom, nekdanjim podžupanom in nekdanjim predsednikom občinskega LDS.

Sedaj pa se pojavljajo še očitki, da naj sploh ne bi šlo več za nestransko kandidatko, saj potekajo pogovori o tem, da bi M.K.Z. nastopila na listi Socialnih demokratov, špekulira pa se celo o njeni včlanitvi v stranko. V Listi za Dolenjsko in Zares tako pravijo, da bo s tem njena kandidatura izgubila nestransko značaj, kar pa je bil eden izmed osnovnih kriterijev pri iskanju skupnega kandidata. Da si župansko kandidatko želijo na listi SD za občinski svet je potrdil tudi predsednik občinskega odbora Tomaž Kovačič. M. K. Zupan na to vprašanje ni želela odgovoriti. Prav tako se je izognila odgovoru na vprašanje, ali se je morebiti že včlanila v stranko SD.

V Društvu Julija so se, kot je povedala Jasna Šinkovec, odločili, da bodo jeseni nastopili na volitvah. Kot pravi, so sicer sami želeli podpreti nestransko kandidaturu, vendar »politična srenja v Novem mestu očitno še ni zrela za to«, s čimer namiguje na to, da je v četvorčju vendarle nekaj nezadovoljstva nad morebitnim dejstvom, da bo skupna kandidatka na volitvah v občinski svet nastopila na eni izmed strankarskih list.

Dogovor o podpori kandidaturi Milene Kramar Zupan so tako pred kratkim podpisale tri stranke in ena lista. Kot je pojasnil Slavko Gegič, je četvorček v fazi usklajevanja volilnega programa. Ko bo program usklajen, bodo s kandidaturu tudi stopili pred javnost, pojasnjuje Gegič, ki o strankarski angažiranosti skupne kandidatke prav tako ni želel odgovoriti.

Edini nestranski kandidat?

Predsednik občinskega odbora stranke Zares Franci Beg je povedal, da so v stranki najprej želeli poiskati svojega kandidata, vendar ustreznega niso našli, saj se, kot pravi Beg »ljudje ne odločijo zlahka za tovrstno kandidaturu«. Zato so se odločili, da podprejo morebitno nestransko kandidaturu Gregorja Macedonija, v kolikor

se bo zanjo odločil. Gre za kandidata, ki je mlad in obenem dovolj izkušen, pravi Beg. »Vse, kar je počel v življenju, funkcionira,« nadaljuje o razlogih za svojo odločitev. Macedonija bi podprli tudi v Listi za Dolenjsko, ki jo zastopa Robert Judež. Gregor Macedoni pa pravi, da dokončne odločitve o kandidaturi še ni sprejel. Za kandidaturu se bo odločil, v kolikor bo ocenil, da je v Novem mestu prostor in dovolj široka podpora za nestransko kandidata. Spomnimo, da ga je h kandidaturi že pred štirimi leti nagovarjal poslanec stranke Zares (tedaj AS) Franci Kek.

Nova stranka in stari kandidat, staro društvo in nova politika

Svojega kandidata za župana so zanesljivo napovedali tudi v gibanju Slovenska pot. »Na volitvah bomo nastopili skupaj s Slovensko unijo (stranko, ki jo je ustanovil nekdanji minister za delo Vlado Dimovski, op. p.) in bomo zagotovo imeli svojega kandidata. Ena izmed možnosti je tudi moja kandidatura,« je povedal Igor Perhaj, vodja Slovenske poti in novomeški podžupan. Kot je znano, je Slovenska pot nastala po tem, ko je v stranki SD prišlo do ostrega spopada med tedanjim predsednikom Perhajem in skupino, na čelo katere se je postavil sedanji predsednik Tomaž Kovačič. Perhaj se je sicer že pojavil na županskih volitvah, in sicer pred osmimi leti.

Pred štirimi leti je na volitvah kot nestranski kandidat in z zbiranjem podpisov nastopil tudi Miloš Dular. Dular pravi, da letos najverjetneje ne bo kandidiral, možna pa je vložitev lista za volitve v občinski svet.

Društvo Novo mesto se je odločilo, da bo letos za razliko od dosedanje prakse, ko so vedno ostajali neopredeljeni, javno podprlo enega izmed kandidatov. Društvo se bo o svoji podpori izreklo na podlagi javne predvolilne tribune, na katero bodo povabili županske kandidate in kjer bodo lahko spregovorili o tistih temah, ki se društvu zdijo najpomembnejše (gre predvsem za ožvitev mestnega jedra, ustanovitev univerze, obnovo Narodnega doma itd.). Toda podpore, kot pravi predsednik Mitja Simič, prav gotovo ne bo dobil Alojz Muhič. »V tem mandatu ni bilo s strani župana oz. občine storjeno prav ničesar, kar bi pripomoglo k razvoju mesta.«

In kdo bo zmagal

Očitno nas čaka vroča politična jesen in povsem nepredvidljiv izid volitev, v katerem bomo zagotovo videli dva kroga, saj je zelo malo verjetno, da bi kateri koli kandidat proti (vsaj) šestim protikandidatom uspel preseči mejo 50-ih odstotkov. Kot trdijo viri iz različnih političnih grupacij, tudi rezultati anket, ki jih opravljajo stranke, kažejo precej dvoumen rezultat. Po teh anketah je v vodstvu župan Muhič, vendar ta prednost ni tako visoka, kot bi si morda želel. Kot pravijo opozicijski analitiki, je povsem običajno, da ima pred začetkom kampanje in preden so javnosti poznani glavni protikandidati in njihova stališča obstoječi župan določeno prednost v merjenju utripa

volivcev.

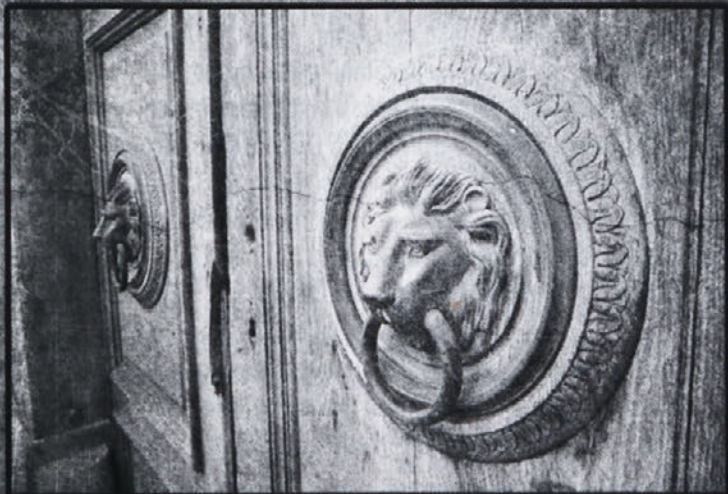
Kljub temu v politični srenji skorajda vsi menijo, da ima Alojz Muhič velike možnosti za uvrstitev v drugi krog. Široko podporo strank ima po drugi strani Milena Kramar Zupan, ki bo obenem lahko nastopila kot alternativa dosedanemu vodenju občine, ki ga določen del javnosti vidi kot dokaj povprečnega, če ne že povsem zgrešenega. Močan kandidat je tudi Bojan Kekec, tudi zaradi tega, ker ga predlaga najmočnejša opozicijska stranka oziroma stranka, ki je po trenutnih anketah najbolj priljubljena stranka v Sloveniji. Se pravi, da nas v drugem krogu najverjetneje čaka bodisi dvoboj Muhič – M.K.Z. ali pa dvoboj Muhič – Kekec. Lahko pa bi prišlo tudi do spopada M.K.Z. proti Kekcu. Župan je namreč s tem, ko mu je nekako uspelo »zakockati« podporo Socialnih demokratov in Desusa, morda postavil pod vprašaj celo uvrstitev v drugi krog. Avreola nadstransko kandidata, ki uspe prepričati mimo političnih preferenc, je bolj ali manj izgubljena. Ta avreola pa je ravno tisto, kar je Muhiča dvignilo pred štirimi leti. Če se bo del javnosti zgrnil okrog M.K.Z. in drugi del okrog Bojana Kekca, potem je možen poraz sedanjega župana celo v prvem krogu.

To je torej trojka, ki ima relativno visoke možnosti za uvrstitev naprej. Morda pa bo javnost iskala kandidata, ki se bo uspel predstaviti kot nestranski kandidat,

neodvisen od političnih elit, kot predstavnik nove generacije. Če bo sedaj – vsaj pri starejši generaciji – dokaj neznanemu Gregorju Macedoniju uspelo prodreti v javnost s tako podobo, potem nemara lahko presenetijo favorite. Perhaju, Malenšku in Bačarju najverjetneje ne moremo napovedati rezultata, ki bi jih popeljal v drugi krog, razen v primeru res dobro zasnovane in odločne predvolilne kampanje (kar pa glede na skromne finančne in kadrovske vire teh strank ni preveč verjetno) ali v primeru, da bi se tako ali drugače zamajala kredibilnost katerega izmed treh favoritov.

NAROD, OBNOVIMO NARODNI DOM!

info: www.sokolskidom.org

Bojan Kekec, kandidat za župana Mestne občine Novo mesto

Novo mesto obvladuje zelo močna neformalna mreža, ki nima političnega predznaka, ima pa svoje interese

Uroš Lubej, fotografija Boštjan Pucelj

Bojan Kekec je 19. aprila 2010 pričakovano napovedal kandidaturo za novomeškega župana. Kritičen je do sedanjega župana Alojzija Muhiča.

Vendar njun odnos ni tako enostaven: Kekec je direktorsko mesto na Komunalni prevzel, potem ko je zaradi selitve na Rotovž ta položaj zapustil Muhič. On je tudi tisti, ki je Kekca na ta položaj predlagal. Seveda si je težko misliti – čeprav v SDS in tudi Bojan Kekec ravno to trdita –, da to imenovanje ne bi bilo povezano s podporo SDS Muhiču pred drugim krogom županskih volitev. Kekec je pred imenovanjem na ta položaj zasedal mesto vodje sektorja vodooskrbe na Komunalni in trdi, da ga je na ta položaj pripeljalo njegovo strokovno delo. Meni tudi, da je Komunalna eden redkih sistemov v mestni občini, ki deluje tako, kot mora.

Kekec, letnik 1965, pravi, da Novo mesto že več mandatov obvladuje neformalna povezava, ki je skrita za uradno politiko. Prepričan je, da ima dovolj izkušenj, da je neobremenjen s temi združbami in da je v najboljših letih za prevzem županovanja.

Bojan Kekec, član izvršilnega odbora Slovenske demokratske stranke, nekaj časa tudi vodja regijskega odbora SDS, občinski svetnik v MO Novo mesto, tudi član Državnega sveta RS, je prav gotovo močan županski kandidat. Kandidat, ki bo skupaj z Muhičem in Zupan Kramarjevo verjetno bil trd boj za osvojitev Rotovža.

Prav gotovo imate kot morebitni bodoči župan pa tudi kot občinski svetnik in direktor Komunalne izdelano mnenje o delu obstoječega župana. Kako vi ocenjujete iztekajoči se mandat Alojzija Muhiča, ki bo konec koncev tudi vaš protikandidat na jesenskih lokalnih volitvah?

Ocena tega mandata je čisto povprečna. Župan ni izpolnil vseh naših pričakovanj, ki smo jih imeli na začetku mandata. Od tega mandata smo pričakovali bolj učinkovito ekipo, ki je ni bilo. Nismo se strinjali z imenovanji v nekaterih javnih podjetjih, navsezadnje pa se nam zdi napačno tudi zadnje imenovanje direktorja občinske uprave.

Ali ste lahko bolj konkretni – kaj vas poleg imenovanj še moti v tem mandatu? Kaj mislite z označbo »čisto povprečna«?

Nekateri pomembni razvojni projekti se niso uresničili. Pri tem mislim predvsem na ustanovitev javne univerze, drugo fazo Ceroda, oživitve mestnega jedra, obeh obvoznic. Bilo pa je tudi kar nekaj pozitivnih

strani, kot je sprejem OPN, pridobljena so bila sredstva za ČN Ločna, urejena je bila delitvena bilanca med novimi občinami, zgrajene je bilo kar nekaj komunalne in cestne infrastrukture, obnovljen vrtec itd. Vendar ključnega preboja, ki bi Novo mesto postavilo ob bok ostalim uspešnim mestnim občinam, ni bilo. Z oceno »čisto povprečna« mislim predvsem na to, da ni bistveno odstopal od predhodnih mandator, ko vemo, da v Novem mestu volivci še nobenemu županu niso zaupali dva mandata.

Tik pred volitvami se torej distancirate od župana Muhiča. Toda podpirali ste skorajda vse proračune in vse poteze župana Muhiča ... Celo svetniška skupina ZsD je bila do Muhiča bolj kritična, tri svetnice so navsezadnje celo izstopile, medtem ko je vaša stranka bila Muhiču vseskozi lojalna. Ali ni torej tudi vaša odgovornost, da je bil mandat povprečen?

SDS je šel zraven z mlado in ambiciozno ekipo. Koalicijska pogodba ni bila

podpisana, ampak je šlo za podporo županu v drugem krogu. Dogovorili smo se, da bomo podprli projekte, ki so razvojni. V tej smeri smo vsak na svojem področju delovali. Do župana smo bili veskozi korektni in velikokrat tudi kritični. Nismo pa zato odhajali iz koalicije in sklicevali tiskovnih konferenc. Poskušali smo mu pomagati. Tiste funkcije, ki smo jih prevzeli – ni jih bilo veliko, samo moja na Komunali in podžupanska od Ivana Grilla –, smo opravljali odgovorno. Mislim, da imamo kaj pokazati. Kar zadeva črpanje evropskih sredstev, je bilo to predvsem na komunalnem programu. Pri čistilni napravi Novo mesto je bila zadeva zapeljana tako, da bi lahko celo izgubili evropska sredstva. Potem sta projekt, ki ga je vodil MOP, prevzeli občina in Komunala in stvari smo odpeljali v pravo smer. Prav tako smo še ujeli zadnji vlak glede vodovoda. Mislim, da tudi delo podžupana lahko pohvalimo. V Ljubljani si je zelo prizadeval za univerzo, vendar je projekt zastal zaradi nezmožnosti zagotavljanja lastnih sredstev. Njegovo angažiranje je bilo izredno močno tudi pri iskanju državnih sredstev pri projektu obnove Ljubljanske ceste. Tu se pač zatika z odkupi zemljišč, denar pa je na ministrstvu še vedno rezerviran.

Glede vašega vprašanja: SDS se v politiki drži načel. Smo resna politična stranka. Nismo stranka, ki bi po dveh letih in pol kar odšla iz zgodbe, tako kot se je to zgodilo v županovi stranki. V prvi polovici mandata smo res potrdili proračun. Videli smo ključno težavo, da v prejšnjih mandatih ni bilo pripravljenih nobenih projektov »na zalogo«. Lep primer je izkušnja z vodovodom Grčevje. Če ne bi imela Komunala pripravljene dokumentacije, ne bi dobili sredstev iz regionalnih programov. Zanimiva pa je bila situacija pri sprejemanju zadnjega proračuna. Naši stranki se je zdel predlog proračuna slab, predvsem v tem, da zelo zadoljuje mestno občino in da v njem ni bilo nekaterih ključnih projektov. Tega proračuna mi nismo podprli, podprli pa ga je velik del opozicije. Zanimivo je, kako se je proračun po mnenju nekaterih opozicijskih svetnikov iz »katastrofalnega« prelevil v »razvojnega«. Moja ocena je, da so resnično vlogo opozicije odigrali le dva ali trije svetniki.

Pred štirimi leti ste pred drugim krogom županskih volitev, v katerem ste se pomerila Muhič iz Zveze za Dolenjsko in Janez Pezelj (LDS), podprli kandidata Muhiča in ZzD. Ali danes obžalujete to odločitev?

Mislim, da ne. Ocenjujem, da se tudi v nasprotnem primeru ne bi zgodilo nič bistvenega. V ta mandat smo prišli s tremi novimi svetniki in si pridobili tudi veliko izkušenj.

Malo prej ste omenili kadrovanje. Toda glavni razlog za to odločitev – vsaj tako je takrat dejal vaš predsednik Ivan Grill –, je bil v

boljši kadrovski zasedbi. Sedaj pa ugotavljate, da ta koalicija kakšne močne kadrovske zasedbe ni pripeljala, nasprotno, direktor uprave, ki ga je pripeljal Muhič, je bil po splošnem prepričanju, tudi Muhičevem, dokaj zgrešena izbira ... Zakaj je bilo torej vredno iti v to koalicijo?

Ta trditev podžupana Grilla se najverjetneje nanaša na primerjavo med ekipo, s katero smo sodelovali v primerjavi s tisto, ki je bila v predhodnem mandatu. Tudi predhodna ekipa ni imela dobrih referenc. V našem mandatu se je marsikaj dogajalo predvsem v ozadju. Šele kasneje je postalo jasno, da tista ekipa, ki je v ospredju vodila pogovore, sploh ni obvladovala vsega. V ozadju je bila še neka druga ekipa.

Če prav razumem, trdite, da Novo mesto pravzaprav ne vodi Alojzij Muhič, ampak neka skupina, ki je v ozadju in je javnosti neznan?

Tega ne morem trdit. Koliko mesto vodi župan, bo najbolje ocenil on. Moja ugotovitev je v tem, da so v Novem mestu še vedno zelo močne neformalne povezave določenih ljudi, ki vodijo veliko stvari, in da so te neformalne povezave obstajale v vseh dosedanjih mandatih. In vsakič ko naletiš njih – tudi jaz sem se kot direktor Komunale večkrat soočil s tem –, se mo-

lo glasov, še posebej pri proračunu. Pri imenovanjih, pri kadrovanju pa ima ključno vlogo župan. Če bi se župan odločil, bi lahko zadeve v Novem mestu postavil drugače in tudi prekinil določene prakse, ki za Novo mesto niso dobre.

Toda od Muhičeve izvolitve ste tudi vi imeli dobiček – v skladu z Muhičevim odločitvijo in delitvijo stolčkov med koalicijskimi strankami po volitvah ste bili imenovani za direktorja Komunale. Ali je bil tudi to dejavnik pri vaši tedanji odločitvi?

Tukaj moram biti korekten do gospoda Muhiča. Njegova odločitev je vendarle temeljila na mojih strokovnih referencah, kar mi je vedno priznaval. Kolikor se spomnim, je dejal, da me vidi na tem mestu ne glede na to, kako se bo SDS odločil glede koalicije. Nihče od dosedanjih direktorjev ni pred tem »zrasel« v Komunali. To je bila moja prednost. Nisem sicer imel izkušenj s področja vodenja podjetja, imel pa sem zelo dobre tehnične in organizacijske reference. SDS tukaj ni pogojeval, smo pa marsikdaj izražali pomislek ob imenovanju koga drugega, ki ni imel strokovnosti in referenc.

Ste lahko pri tem bolj konkretni? S čim niste bili zadovoljni, ome-

Ključnega preboja, ki bi Novo mesto postavilo ob bok ostalim uspešnim mestnim občinam, ni bilo. Mandat Alojzija Muhiča ni bistveno odstopal od predhodnih mandatov, ko vemo, da v Novem mestu volivci še nobenemu županu niso zaupali dva mandata.

raš zelo izpostaviti, če hočeš delati v dobro podjetja. Hočem reči, da Novo mesto obvladuje zelo močna neformalna mreža, ki nima političnega predznaka. Ima pa svoje interese.

Kdo so to? Ste lahko bolj konkretni?

Gre zgolj za mojo subjektivno oceno, kar ne morem potrditi z zanesljivimi dokazi. Zaradi tega tudi ne morem biti bolj konkreten.

Ali ni to naloga stranke, ki vstopa v neko koalicijo, da te poveza ve razbije? Konec koncev imate neko moč v občinskem svetu in prek funkcije podžupana.

Drži. Pa vendar sami vidimo, da se to dogaja tudi na državni ravni. To bi bilo možno le z novimi in neobremenjenimi ljudmi na ključnih položajih. Naša izkušnja je tukaj kar zanimiva. Omenil sem že primer zadnjega proračuna. Ugotovili smo, da SDS sploh ni ključna pri sprejemanju odločitev. Ko ga mi nismo potrdili, so ga potrdile nekatere opozicijske stranke. Se pravi, da bi bili tudi vsi dosedanje proračuni sprejeti brez naše podpore. V lokalni samoupravi je vsekakor ključna funkcija župana. Res, dobiti mora zadostno števi-

njate zadnje imenovanje v občinski upravi, prej ste omenili javna podjetja ...

Kar zadeva imenovanje direktorja občinske uprave, ne izključujem nikogar niti ne mislim, da je bilo zadnje imenovanje nezakonito. Ampak takšno imenovanje pet mesecev pred volitvami je nehygienično, še posebej če se s tem popravljajo lastne napačne odločitve. Novemu županu – če bo do tega prišlo –, je vendarle treba pustiti odprte možnosti za to, da opravi ključna imenovanja.

Kaj pa glede drugih imenovanj?

Predvsem smo imeli določene pomisleke glede imenovanj v Zarji in Cerodu. Problem je to, ker se nikoli ne odpre dovolj širok krog. Poznam veliko strokovnih ljudi, ki se vozijo v Ljubljano. V Novem mestu pa se na vodilnih javnih funkcijah ves čas vrtijo eni in isti ljudje.

Pri katerih imenovanjih konkretno ste nasprotovali v Zarji in Cerodu?

Predvsem pri nadzornih funkcijah. O teh podjetjih nismo na občinske svete dobivali ključnih dokumentov, tj. poslovnih načrtov in poročil, niti nismo bili seznanjeni o njihovih preoblikovanjih. Ker gre za

pomembne družbe v večinski lasti občine, bi bilo normalno, da se ta podjetja ustrezno nadzirajo.

V napovedi vaše kandidature se sklicujete na to, da ste za župana primerni, ker imate izkušnje z vodenjem Komunale, da ste občinski svetnik, da ste član državnega sveta in tako naprej. Presenečen pa sem bil nad vašo napovedjo – celo prvo točko vašega programa – da bo prva točka vašega programa analiza občinskega proračuna oziroma stanja občinskih financ. Glede na to, da ste član občinskega sveta, celo član koalicije, bi vendarle pričakoval, da občinski proračun zelo dobro poznate.

Vsak gospodarstvenik pred prevzemom podjetja naredi neko revizijo. Vem, kako delujejo dobre javne gospodarske družbe, proračun pa je le neka specifična. Svetniki dobivamo gradiva, ki pa so precej nepregledna. Na zadnji seji občinskega sveta smo pol ure preverjali mojo trditev, da je proračun usklajen s poslovnim načrtom Komunale. In tega odgovora nihče ni vedel, čeprav je bilo treba sešteti le šest števk.

Iz te analize javnih financ, ki jo sedaj opravlja naša ekipa, hočemo ugotoviti, kaj

je možno v naslednjem mandatu financirati. Obstoječe številke so sicer jasne, del javnih financ pa so tudi javna podjetja in javni zavodi. Zaskrbljujoče pa je to – na to je opozoril svetnik Adolf Zupan –, da morajo obstajajo določeni posli, ki so vezani na leta 2011, 2012 in 2013. To se je dogajalo že v minulem mandatu. Prihajali so računi za stvari, za katere ni nihče vedel, kdo jih je naročil. Druga stvar pa je v tem, da izračunamo, koliko sredstev moramo pridobiti za izpeljavo projektov.

Drži. Toda kandidatura Zorana Jankoviča je vnesla morda nów standard tudi v lokalni prostor. Janković je nekaj mesecev pred volitvami predstavil povolilni županski program – zelo konkreten in zelo jasen. Ne glede na to, kako sedaj to uresničuje, lahko ljudje vsaj presodijo ali je obljube izpolnil ali ne. Pri vaši kandidaturi pa pravzaprav – če boste izvoljeni – ne bomo imeli nikakršnega merila za vašo uspešnost. Če smem tako reči – želite, da vas izvolimo »na lepe oči«, kot bi rekli naši južni bratje?

Toda ravno Janković ima med prvimi točkami navedeno tudi temeljito analizo

javnih financ. In nad tem nihče ni začuden. Poleg tega je objavil kandidaturu v začetku julija, program pa v septembru 2006, kar pomeni, da so konkreten program volivci videli en mesec pred volitvami, pa so še vedno imeli čas za izbiro ...

Toda ob tem ima še čisto konkretne predloge ...

Seveda. Na novinarski konferenci sem to tudi povedal. Ob pravem času bo predstavljen celoten program, ob njem tudi kadrovska ekipa. Želim si, da bi v tej ekipi bili strokovni ljudje, ne glede na strankarsko pripadnost. Naredil sem pet izhodišč, v katerih sem hotel zajeti vse. Druga stvar pa je izdelava programa, ki je prav tako v končnem delu. Ljudje me res ne morejo izbrati kar na pamet.

Kdaj pa mislite narediti analizo financ?

Ta analiza je v izdelavi in je del programa. Pomemben bo tudi letošnji rebalans in izvrševanje proračuna.

Zakaj torej menite, da ste primeren kandidat za župana?

Ta odločitev je bila sprejeta po temeljiti presoji, kaj lahko na tem področju naredim. Vseh projektov sem se do sedaj loteval temeljito. Zelo pomembno se mi zdi, da nisem vpleten v prej omenjene neformalne in politične povezave. Tako sem vodil tudi Komunalo. Menim tudi, da lahko združim bogate izkušnje na področjih gospodarstva in politike, ki so za občino pomembne, prednost pa so mogoče tudi moja leta. Z delom v državnem svetu sem si pridobil veliko izkušenj in pomembnih stikov. Ne nazadnje, tega ne skrivam, sem član Slovenske demokratske stranke že 15 let. Stranka je v porastu, tako da lahko pričakujem, da imamo dobre možnosti na volitvah, čeprav je seveda jasno, da pri županskih volitvah strankarska pripadnost ne igra odločilne vloge.

Namesto konkretnega programa ste na svoji prvi predstavitvi navedli nekaj zelo splošnih in že na vseh dosedanjih volitvah izrečenih opazk v smislu uravnoteženega razvoja mesta in podeželja, sožitja med generacijami, trajnostnega razvoja ipd. Ste lahko bolj konkretni: kaj boste v svojem mandatu storili za mesto? Napovedali ste program, ki bo uravnotežen za vse generacije. Kaj imate na primer v mislih za generacijo, ki je starejša od 70 let?

Včasih je v petih točkah težje zajeti vse, kot pa napisati nekaj deset strani dolga program. Konkretna zadeva bodo predstavljene v programu, na katerem intenzivno delamo.

No, ampak mislim, da ni nikogar, ki take izjave ne bi podpisal.

Se strinjam. Verjamem, da bodo programi zelo podobni ... Vsaj kar zadeva iztočnic.

Nekaj konkretnih vprašanj. Kaj recimo menite o možnosti koncesij zasebnikom v otroškem varstvu?

Mislím, da ni razlogov, da bi tak vrtec ovrhali. Če so starši pripravljeni plačati drugačen in nadstandarden program, bom jaz to podprl. Vsekakor pa mora večinski del ostati javen.

Obljubljate tudi prihod zasebnega kapitala v javne projekte. Se je glede tega kaj storilo že v tem mandatu in kje vi vidite te možnosti?

V tem mandatu ni bilo storjenega nič konkretnega na področju tovrstnega partnerstva. Moramo pa vedeti, da so taki projekti težko izvedljivi. Zasebni kapital ima samo eno pričakovanje, to je dobiček. So pa te povezave možne: naš svetnik Klemenčič je izpostavil na primer objekt pri teniških igriščih, pri katerem je interes zasebnega kapitala, pa ni soglasja občine. Mislím, da so možnosti pri projektih na področju športa, ne pa na področju trajnostnih projektov (npr. vodovod), ker to vedno pomeni podražitev. Prav tako pri zagotavljanju stanovanj. Skratka, bolj na področju družbenih dejavnosti, manj pa na področju komunalnih projektov. Izjema so parkirne hiše.

V tem proračunu ni bilo od mestne občine storjeno praktično ničesar konkretnega za oživitve mestnega jedra. Razen tega, da se je morda gospod Kuljaj dvakrat nekoliko osmešil pri projektih za

Kaj menite o trenutnem dogajanju v Narodnem domu?

Nihče še ni ugriznil v to jabolko. Novo mesto si zasluži prostor, kjer bi delovala društva in kjer bi lahko bile prireditve. Mislím, na področju kulture obstajajo državna in evropska sredstva za take stvari, kot je Narodni dom. Trenutno je objekt precej v slabem stanju in tudi ne vem, koliko je varen.

Kako pa komentirate vsebine, ki so trenutno vendarle notri?

Vsebin, ki so trenutno notri, ne bi želel komentirati, bomo pa v programu napisali, kako bi mi zadevo uredili.

Projekt Drgančevje je praktično zastal. Od obljubljenih študentskih domov in drugih objektov v tem univerzitetnem kompleksu so tam še vedno zgolj drevesa in gradbeni odpadki. Kako boste kot morebitni župan projekt JV univerze pognali naprej?

Kot vemo, trenutna vlada ni ravno naklonjena novim univerzam. Novo mesto si po mojem mnenju prav gotov zasluži javno univerzo. Zametek je, tri fakultete že imamo, četrta fakulteta je v akreditaciji. Po izjavah kompetentnih ljudi, ki so poznavalci te problematike, lahko pričakujemo univerzo v letu 2013. Vsekakor bi si prizadeval, da se to uvrsti med ključne prednostne naloge. Vendar brez lastnih deležev ne bo šlo. Lokalna skupnost mora zagotoviti sredstva. V to bi morali vključiti lokalno gospodarstvo. Programi pa so po moji oceni ustrezni.

didaturo? Ali se pogovarjate s strankama SLS in NSi?

Pogovori so bili tudi s tema dvema strankama. Prav tako smo se pogovarjali tudi na drugi strani. Mislím pa, da bo do povezovanja prihajalo predvsem v drugem krogu.

Seveda vem, da javno ne boste govorili o tem, kaj bi se lahko dogajalo pred drugim krogom. Vendar bi vas glede na to, da ste bili kritični do župana Muhiča, vendarle vprašal, ali je v drugem krogu, v kolikor eden izmed vaju ne pride naprej, možna povezava med vami?

Kritičen sem bil tam, kjer bi se moralo več narediti. V politiki velja rek, da nikoli ne smeš reči nikoli. Odločitve bo moral sprejeti izvršilni odbor stranke. Bodo pa vse odločitve sprejete tudi glede na minulo sodelovanje, ki ni bilo najboljše, in bo treba to upoštevati. Ne morem pa sedaj jaz reči, kakšna bo naša odločitev.

Ko človek pogleda vašo spletno stran, dobi občutek, da vaša stranka vaše kandidature ne podpira. Zadnji dogodek na vaši spletni strani je pobiranje smeti v času akcije Očistimo Slovenijo, na kateri je sodeloval Ivan Grill, prav tako je podžupan edini član svetniške skupine, ki je tam podrobneje predstavljen. Ali torej SDS podpira vašo kandidaturo?

Vsekakor tu ne vidim nikakršnih težav. Morate razumeti, da se pač osredotočamo

SDS se v politiki drži načel. Smo resna politična stranka. Nismo stranka, ki bi po dveh letih in pol kar odšla iz zgodbe, tako kot se je to zgodilo v županovi stranki.

oživitve mestnega jedra. Prvič ko je hotel odpreti atrij, pri tem pa pozabil na tista dovoljenja, ki jih mora dobiti vsak navaden smrtnik, drugič s svojim poskusom oživitve tržnice, ki je neslavno propadel. S svojimi pobudami glede Narodnega doma ni nič storil niti župan Muhič. Tisti, ki mesto oživljajo bodisi s svojimi dejavnostmi bodisi z zasebnimi investicijami, praktično nimajo nikakršne podpore javnih sredstev. Ali vi kot župan problem mestnega jedra sploh zaznavate kot problem in kaj boste na tem področju storili?

Kmetijska šola je revitalizirala objekt gostišča, Situla se je odprla, v mestu imamo nov hotel, ki je zaprt, ampak to ni zasluga občine. Jaz bi rekel, da bi morala biti vloga občine v tem, da vendarle pride do spremembe prometnega režima in da se temeljito obnovi javna infrastruktura. Priti mora do izgradnje parkirne hiše in s tem do delnega zaprtja prometa. Narodni dom pa bi se vsekakor moral oživiti.

Ali vidite URS kot tisti nosilni zavod, ki bi to peljal naprej, in kako komentirate delo zavoda?

Pri vodenju zavoda bi si morda želel tega, da bi se moral vodilni človek osredotočiti predvsem na vodenje tega zavoda in ne bi smel početi več stvari hkrati. Je pa vsekakor URS tisti, ki bi moral ta projekt pod dobrim nadzorom in z usmeritvami peljati vsaj do ustanovitve univerze.

Kje vidite glavne cestne infrastrukture izzive?

Treba je opozoriti, da je Novo mesto za razliko od mnogih drugih občin dobilo Občinski prostorski načrt, ki je izhodišče za prostorske posege. Nujna je razbremenitev prometa, zato so glavni cestni izziv prav gotovo obvoznice. Idealno bi bilo, da bi zgradili obe obvoznici, vendar ima prednost prav gotovo zahodna, ker je večina objektov vendarle v večini v tem delu. Poleg tega je ključni projekt tudi nadaljevanje Šmihelske ceste in čimprejšnji začetek rekonstrukcije Ljubljanske ceste.

Kje iščete podporo za svojo kan-

na začetek predvolilne kampanje. Stranka pa je glede moje kandidature popolnoma enotna.

Kdaj bo torej narejen vaš program?

Program, na katerem intenzivno delamo, bo predstavljen pred poletjem. Predstavljeni bodo tudi nosilci posameznih področij programa.

Mestna občina Novo mesto

razvojni
center
novo mesto

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski sklad za regionalni razvoj

VZPOSTAVITEV KATASTRA GOSPODARSKE JAVNE INFRASTRUKTURE V JUGOVZHODNI SLOVENIJI

Mestna občina Novo mesto v partnerstvu z 19 občinami Jugovzhodne Slovenije izvaja triletno operacijo »Vzpostavitev katastrov GJI v JVSLO« (gospodarske javne infrastrukture). Skupna vrednost operacije je 300.000 EUR. Za izvedbo operacije je na 3. javnem razpisu »Razvoj regij« pridobila 212.499 EUR sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Operacijo delno financira Evropska unija, in sicer iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa krepitev regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007 – 2013, razvojne prioritete »Razvoj regij«, prednostne usmeritve »Regionalni razvojni programi«.

Kaj je Gospodarska javna infrastruktura? (GJI)

Med GJI spadajo omrežja in naprave, ki zadovoljujejo osnovne človekove potrebe (oskrba z vodo in energijo, ravnanje z odpadki, prometno omrežje, zagotavljanje sodobnih telekomunikacijskih naprav). Je eden temeljnih meril razvitosti vsakega okolja in eden temeljev bodoče gospodarske rasti. Operacija izgradnja objektov GJI je zelo pomemben segment razvojnih programov na ravni občin in regij.

Aktivnosti v operaciji

Za potrebe regionalnega vidika katastra GJI je izdelana analiza stanja obstoječih podatkov GJI za

vse občine v regiji JV Slovenije, ki je osredotočena na objekte GJI, ki so v lasti občin. V analizi so zajete ceste, vodovod, kanalizacija in javna razsvetljava ter dodatno še javne in zelene površine ter pokopališča. Poleg analize stanja je narejen Načrt

in metodologija dela operacije, ki opredeljuje vzpostavitev katastra in izvajanje operacije.

Na območju vseh sodelujočih občin so izvedene aktivnosti zbiranja in urejanja podatkov iz obstoječe evidence katastrov z namenom, da se zagotovi popolno trenutno stanje podatkov o vodovodu, kanalizaciji in cestah. Z izvedbo operacije bomo zagotovili tudi prenos podatkov GJI (vodovod, kanalizacija in ceste) v zbirni kataster GJI. Na osnovi natančne analize procesov, priprave inicialnega stanja podatkov ter posredovanja teh podatkov v zbirni kataster GJI bo za vsako občino zagotovljen sistem za vzdrževanje podatkov GJI, ki bo v prihodnje omogočal delo z ažurnimi podatki tako na ravni izvajalca gospodarske javne službe (GJS), občine kot tudi Geodetske uprave RS (zbirni kataster GJI).

Vzpostavitev ustreznih evidenc GJI v operaciji, ki traja od leta 2008 do 2010, bo zagotovila ustrezne rezultate, ki bodo pripomogli k boljšemu gospodarjenju z GJI v prihodnje.

Za dodatne informacije lahko pokličete na Razvojni center Novo mesto d.o.o., Miljano Balaban na telefonsko številko 07/33 72 980

ali na Mestno občino Novo mesto, Izidorja Jeralo na telefonsko številko 07/ 39 39 312.

Za dodatne informacije lahko pokličete na Razvojni center Novo mesto d.o.o., Miljano Balaban na telefonsko številko 07/33 72 980 ali na Mestno občino Novo mesto, Izidorja Jeralo na telefonsko številko 07/ 39 39 312.

RAZVOJNI CENTER Novo mesto d.o.o. razpisuje posojila po ugodni obrestni meri z možnostjo pridobitve tudi garancije, in sicer:

- Razpis dolgoročnih posojil in garancij GSD za leto 2010

Predmet razpisa so dolgoročna posojila, namenjena za materialne in nematerialne investicije ter financiranje obratnih sredstev, po ugodni obrestni meri z možnostjo pridobitve do 85% garancije za odobreno posojilo. Na razpis se lahko prijavijo mala podjetja in fizične osebe z dopolnilno dejavnostjo na kmetiji iz regije JV Slovenija.

- Razpis posojil za nova delovna mesta in obratna sredstva za leto 2010

Predmet razpisa so posojila po ugodni obrestni meri z možnostjo pridobitve do 85% garancije za odobreno posojilo. Na razpis se lahko prijavijo osebe, ki so realizirale samozaposlitev od 1.1.2009 dalje, mala podjetja oz. podjetniki in fizične osebe z dopolnilno dejavnostjo na kmetiji, ki so zaposlili novo osebo od 1.1.2010 dalje ter posojilojemalci, ki so v letu 2010 prejeli investicijsko posojilo iz GSD za nakup tehnološke opreme ali ekološkega tovornega vozila.

Razpisa sta odprta do porabe sredstev oz. do objave o zaprtju razpisa.

Informacije:

Razvojni center Novo mesto d.o.o., Ljubljanska c. 26, 8000 Novo mesto, Polona Kovač-Brulc,
tel. 07/ 33 72 987, gsm. 041 317 175 ali www.rc-nm.si

regionalni televizijski program

Televizija Novo mesto d.o.o., Podbevškova 12,
8000 Novo mesto, tel.: +386 7 39 30 876

www.vaskanal.com

Besedilo in fotografije: Boštjan Pucelj

Nives D, modna kreatorka

Naša regija ima veliko pomembnih ljudi, ki so se počutili ujete v tem prostoru, včasih nezaželene, včasih pa tudi ne dovolj cenjene, in so odšli v svet. Mnogi so postali uspešni, slavni in mesto jim je takrat, ko so že preminuli ali pozabili na domače hribe, poklonilo zahvalo oziroma priznanje, a žal večinoma prepozno. So pa tudi zgodbe, ki so morda bolj spodbudne, bolj srčne in lažje razumljive. Nives Dančulovič, modna kreatorka iz Novega mesta, je nedvomno ena od teh. Študira na naravoslovnotehnični fakulteti na dveh smereh, in sicer ji na tekstilni tehnologiji do konca študija manjka samo še diploma, medtem ko je pri smeri oblikovanje tekstila in oblačil nekako na polovici poti. V Novem mestu ter Zagrebu je že na začetku študija predstavila svojo modno revijo in dobila zelo spodbudne odzive. Vsekakor ni zale-tava, dela premišljeno in deluje kot olimpijski maratonec. Za nadaljevanje kariere se je odločila, da odide kar v gnezdo oblikovalske industrije, to je v Italijo. Pravijo, da če lahko z modo uspeš tam, boš lahko uspel kjer koli. Razlog za selitev v Cesenatico pa je bila pravzaprav ljubezen, ki sliši na ime Nick. V tem okolju se je kaj hitro znašla, se v letu dni naučila italijanščine, prevzela vse njihove prijetne navade in si našla nadvse zanimivo mednarodno družino sovrstnikov. Cesenatico je blizu Imole ter države San Marino na jadranski obali. Območje je znano predvsem po izdelovalcih dobrih in dragih čevljev ter tovarnah, ki šivajo za blagovne znamke, kot so Iceberg, Richmond, Paciotti, Dior, Exté, Ferre, Moschino ... Tu je svoje počitnice preživljala tudi Lorela Flego in Nivesin sosed je sam gospod Gavioli, arhitekt največje diskoteke na slovenski obali. V času poplave kitajskih tekstilnih izdelkov in neugodnih gospo-darskih razmer je Nives uspelo postaviti svoj prostor v modnih trgovinah. Njene obleke so unikatni brezčasni kos oblačil, ki imajo poleg oblačilne predvsem močno estetsko funkcijo. Namenjeni so tako za vsakdan kot za posebne priložnosti. Njene kolekcije se med seboj navezujejo in kos se nadgrajujejo, so večfunkcionalni, vsako izdelano oblačilo ima svojo zgodbo in je namenjeno določeni osebi. Njena ciljna skupina so posamezniki, ki vedo, kaj želijo, in so vedno pripravljeni na nove barve, kombinacije, izzive, nove izkušnje in vedo, da so posebni v vsem svojem sijaju. Novo mesto je do nedavnega imelo svojega tekstilnega plemenskega ptiča z imenom Labod, ki pa so ga nekateri raje prodali, kot da bi se z njimi ukvarjali. Upajmo le, da Nives le ne bo odšla tako hitro iz naših krajev in da bo morda pustila še svoj pečat temu prostoru ali celo postavila novo modno ero.

1 Nekakšni prepoznavni znaki Nivesinih oblačil so predvsem šivi, ki so obrnjeni navzven, in unikatni potiski. Večinoma pa uporablja sodobno blago, med drugim je začela sodelovati tudi s to-varno Beti, ki izdeluje zanimiva, elastična in koži prijetna pletiva.

2

3

2 Kreacije za dame za poletje in jesen 2010.
3 Modna kreatorka Nives D v svojem ateljeju na vzhodni italijanski obali.
4 Stometsrske vrste tekstilnih stojnic so tudi tu vsakdanjost. Na žalost pa prevladujejo cenena oblačila ter ponorendki z Daljnega vzhoda, ki domačo tekstilno industrijo rinejo v propad.
5 Ena povprečna trgovina s sukan-
cem. Kljub ogromni izbiri je Nives zelo natančna z zahtevami in še vedno išče idealnega trgovca ali uvoznika. Posebej so ji všeč sukanci iz Omana.
6 Večino dneva preživi v svojem ateljeju v središču Cesenatic. Tu se ideje dobesedno oblečejo.

7

8

9

4

5

6

10

7 Kreacije, ki jih ustvarja, velikokrat nosijo tudi ročno poslikano teksturo. Vzorce za poslikavo si izmisli sama oziroma jo ustvari po navdihu s popotovanj.
8 Poleg veliko slovenskih estradnikov je s svojimi idejami opremila tudi novomeški mešani pevski zbor Pomlad, italijansko pop skupino Dora Markus, Bernardo Žarn itd. Nives je 3 leta zapored sodelovala s prirediteljo Naj meščan (za Novo mesto), na kateri je dobila priložnost, da je oblekla njihove gostese.
9 Letos je Nives uspelo, da se je s svojimi kreacijami uspela uveljaviti tudi med vodilnimi slovenskimi modnimi trgovinami (Kobb v Mariboru, obmejne trgovine Kompas, Sreda ...). Od jeseni bo na policah trgovine Nama na voljo njena unikatna kolekcija plaščev, kril, šalov, majic in tunik. Zaradi količine izdelkov bodo nekatere kose izdelovali v šivalnici, kjer med drugimi šivajo tudi za blagovne znamke, kot so Max Mara, Marina Rinaldi ... Nives jih je izbrala na podlagi tega, kako dobro so ji naredili kopijo njenega prototipa. Po kar nekaj neuspešnih poskusih je našla vrhunsko šivalnico.
10 Poleg modnih oblačil Nives svojim strankam tudi svetuje, kako toaleto nositi, jo kombinirati ter kaj je pomembno pri dodatkih, ki jih stranka že ima v domači kolekciji oblačil in jih želi dopolniti z novim unikatnim kosom.

11

12

13

14

15

16

11 Cesenatico je sicer zelo turistično mesto, ampak staroselci se še vedno veliko ukvarjajo z ribištvo. Tudi čedalje več mladih se loteva tega dela, ker prinaša velike zasluge. Glede na število ribjih restavracij v mestu je to donosen posel, ki se dopolnjuje s tradicijo in modernim načinom življenja.

12 To jadransko mesto ima bogato zgodovino pomembnežev. Leonardo da Vinci je tu svoj čas namenjal raziskovanju umetnega kanala, ki bi povezal notranjost regije in morja. Garibaldi je tu začel svojo dolgo pot za združeno in samostojno Italijo v 19. stoletju. Tu se je rodil in živel kolesarski šampion Marco Pantani, ki mu je mesto tudi postavilo muzej. Kljub tragični smrti zaradi prevelikega odmerka kokaina ga mesto zelo spoštuje in oznanja njegovo športno slavo.

13 Mesto ima 90 ribjih restavracij in nobene vegetarijanske. Sicer je nekoč bila, vendar so jo po slabem letu dni morali zapreti zaradi pomanjkanja obiskovalcev.

14 Večeri se tu ob prijetni družbi in okusni italijanski kuhinji kaj hitro premaknejo v zgodnje jutranje ure. Italijani so zelo odprti, dobrosrčni in nadvse zabavna družba.

15 Klasična italijanska piadinerija je družinski posel. Piadine je tipičen kruh tega območja, ki tekne z vsemi povrtninami, s siri ali z mesnimi narezki. Stalne stranke, domače vzdušje, nogometno ozračje in seveda božansko okusna hrana.

16 Obala spomladi. Mivko z bagri zmečejo v nekakšen nasip, da ostane čista do poletja, s tem pa tudi zavarujejo obalo pred erozijo in vetrom, ki piha z morja.

GRM NOVO MESTO - CENTER BIOTEHNIKE TURIZMA VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Hiša kulinarike Glavni trg in Grm Novo mesto - center biotehnike in turizma oživljata mestno jedro

»Novomeškemu jedru se pišejo boljši časi« je bilo slišati iz razgovora obiskovalcev ob otvoritvi povsem preurejenega atrija Hiše kulinarike na Glavnem trgu v Tednu cvička, ki mu bo v začetku junija sledila otvoritev celostno prenovljenega bisera novomeškega mestnega stavbarstva, bivšega Gostišča, danes v skladu s trendi in izzivi sodobnega gostinstva imenovanega Hiša kulinarike Glavni trg.

Kmetijski šoli Grm se je pred približno tremi leti pridružila Srednja šola za gostinstvo in turizem Novo mesto z vsemi nepremičninami v njeni lasti, kamor je sodilo tudi »mestno gostišče«. Združeni šoli sta se organizacijsko preoblikovali v šolski center s petimi organizacijskimi enotami (poleg obeh srednjih šol še višja strokovna šola, dijaški in študentski dom ter medpodjetniški izobraževalni center), imenovan Grm Novo mesto - center biotehnike in turizma.

Grm Novo mesto - center biotehnike in turizma ima jasno začrtano poslanstvo in lastno razvojno vizijo, ki temelji na kakovostnem rednem in permanentnem vseživljenjskem izobraževanju za biotehniške poklice ter poklice v gostinstvu in turizmu, aktivnem sooblikovanju razvoja ruralnih in mestnih območij regije ter delo na raziskovalnem področju strok, ki jih zastopa. Glavno vodilo strokovnega izobraževanja pa je zagotovo neposredno povezovanje izobraževanja in dela, poimenovanega tudi usposabljanja v delovnem procesu, čemur je namenjeno tudi prenovljeno gostišče.

Hiša kulinarike, ki se razteza na približno 1.700 m² površin, želi v skladu z vizijo ter s prizadevanji Grma Novo mesto postati jasno prepoznavna vez lokalne

pridelave, predelave ter neposrednega trženja končnemu potrošniku, poligon promocije in trženja kakovostnih proizvodov, storitev in znanja Grmčanov ter jedro kakovostne gostinske ponudbe Novega mesta. Obiskovalci se bodo lahko posladkali v prenovljeni, sicer zelo priznani, slaščičarni, se osvežili v bistroju in izbirali med bogato ponudbo okusnih jedi v prekrasni restavraciji. Restavracija z dvema prostoroma, t.i. župansko sobo, kamor bo preseljena oprema iz restavracije z Brega in bo mnoge Novomeščane »navdihovala z nostalgijo«, ter drugim, večjim prostorom, ki bo opremljen s pohištvo sodobnega oblikovalskega trenda, bo s svojo ponudbo zadovoljevala tako manj zahtevne kot tudi zahtevnejše goste. Poleg naštetih in že dobro poznanih gostinskih enot iz preteklega obdobja delovanja gostišča, je Hiša kulinarike obogatena še z banketno dvorano in učilnico v podstrešnem predelu zgradbe, z atrijem, ki ne želi postati le čudovita mestna lokacija za miren pogovor ob kavici ali druženje ob drugi pijači, pač pa tudi mesto kulturnega dogajanja, t.i. »Novomeške križanke«, ter z butično prodajalno dolenjskih, pa tudi belokranjskih in posavskih živil, pridelanih na kmetijskih gospodarstvih naših Grmčanov. Vhod v butik bo s strani tržnice, katere ponudbo bo s prodajo mesnin, sira, meda, kruha ter seveda vrhunskih vin tudi smiselno nadgrajeval.

Hiša kulinarike bo v celoti namenjena učnemu procesu dijakov in študentov gostinskih in živilskih poklicev. V hiši bodo zaposleni predvsem učitelji strokovnih predmetov s področja gostinstva in živilstva, ki bodo skupaj s svojimi dijaki in študenti skrbeli za zadovoljstvo gostov, pa tudi kupcev.

Hišo kulinarike bo poleg vzpodbujanja rabe lokalno pridelane hrane zaznamoval način trženja v smislu poštene trgovine (t. i. »Fair trade«), kjer se končna cena proizvoda v verigi od pridelave do potrošnje

deli sorazmerno z vloženim delom in energijo ter princip ponudbe vin »brez hrane ni alkohola«, ko bomo k vsakemu kozarčku vina priložili tudi kanape.

Hiša kulinarike torej pravkar odpira vrata, z željo obogatiti novomeško gostinsko ponudbo z novo vrsto in načini ponudbe, mestno jedro obogatiti tudi z novimi dogodki (festivali vin in podobno) ter se vključevati v novomeško kulturno življenje (koncerti, likovne razstave, igre,

predavanja...). Kot glavni cilj Hiše kulinarike Glavni trg pa je in ostaja, študentom in dijakom gostinskih in živilskih, pa tudi drugih poklicev, ponuditi kar se da dobro in sodobno infrastrukturo za izobraževalni proces.

Verjamemo, da bo Hiša kulinarike pomembno prispevala k razvoju Novega mesta, njegovega gostinsko kulinarичnega, pa tudi kulturnega življenja in da smiselno povezuje sodobnost s tradicijo.

Festival Cvičkarija 2010: Koper, Ljubljana, Maribor, Novo mesto

Fotografije: Jure Švent in Marko Pirc

Avtošola Riba
Ulica stare pravde 15
Novi trg 11, Novo mesto
tel: 07/ 33 26 722
m-tel: 041 671 480

**AVTOŠOLA
RIBA**
d.o.o.

Avtohiša Berus

Podbevškova 1, Novo mesto
Servisno prodajni center
vozil Volkswagen in Audi

07 371 98 00

fine cars® d.o.o.

Prodaja vozil
Bajčeva 6, Novo mesto
Tel./fax: 07 33 80 860

RENAULT

IMI

d.o.o. Novo mesto

Smolenja vas 10 a, Novo mesto

Tel: 07/3374-200, fax: 3374-202

- POOBLAŠČENI SERVIS VOZIL RENAULT
- AVTOELEKTRIKA • VULKANIZERSTVO

OF SWEDEN
HAROLOGI
SAMO NARAVNO JE DOVOLJ DOBRO ZA VAŠE LASE
O31 607 966 | MILANA MAJČNA 9 | 8000 NOVO MESTO

**FRIZERSKI
SALON**
NOVO MESTO

Frizerski salon Jure
Kandijska 19, Novo mesto

Plesni center Dolenjske
Novi trg 7, Novo mesto
gsm: 041 754 911

**Mestna občina
Novo mesto**
Seidlova 1, Novo mesto

Sporti d.o.o.
Košenice 83, Novo mesto

Prepih
Gornja Težka voda 19
Stopiče
tel.: 07 30 89 404

atmosferacaffe

MASAŽNI SALON
Grabič David s.p.

Kandijska cesta 34, Novo mesto
T: 051 325 270 W: www.masazni-salon.si
PONUDBA DARILNIH BONOV!

VIDENTIC

ESTETIKA V ZOBNI TEHNIKI
VIDENTIC d.o.o. 041/ 572 497

RENNER
WOOD COATINGS

AICO Novo mesto, d. o. o.

boplast

PVC-OKNA IN VRATA ZA VAŠ DOM
Kirka 57, 8000 Novo mesto / T: 07 3371370, F: 07 3371371

dacomm
KERAMIKA

CEMENTNI IZDELKI BREZNIKAR

Straža 13, 8232 Šentrupert
Tel.: 07/ 34 34 590 Fax: 07/ 34 34 591
Mobilni: 041 427 652

GOZDNO GOSPODARSTVO
NOVO MESTO d.d.
Gubčeva 15, 8000 Novo mesto
Telefon: h.c. 07/33 21 065

Gradbeno projektiranje
in inženiring d.o.o. **GPI**
Ljubljanska cesta 26, Novo mesto
tel.: 07 33 77 630, www.gpi.si

MONTAŽA IN POPRAVILO VODOVODNIH INŠTALACIJ

Jernej Jakše s.p.
Bršljin 32, Novo mesto
gsm: 041 650 700

KAMNOSEŠTVO
Marjan LUKŠIČ s.p.
Košenice 92, Novo mesto,
Tel./fax: 07 33 47 015, gsm: 041 720 102

KNJIGOVEŠTVO

Kelbič Pavel, s. p.
Delavnica: Pod Trško goro 11, T: 07 3325 718
Doma: Mestne njive 6, T: 07 3325 926
GSM: 041 726 644

lesbo.mizarstvo@volja.net

Jože Bogovič, s.p.
Izdelava masivnih postelj in posteljnih vložkov
tel: 07/33 46 586, gsm: 041 385 670, fax: 07/33 46 587

MALKOM
Novo mesto d.o.o.

Ljubljanska 1, Novo mesto
tel.: 39 31 470

MARJAN ŠMALC s.p.

041/671-461, fax: 07/33-25-968
e-mail: marjan.smalc@siol.net
VARNOST PRI DELU - POŽARNA VARNOST

30 let **MEDLE**
ROLETARSTVO MEDLE d.o.o.
8000 Novo mesto • Podbevškova ulica 31 • tel.: 07/3 930 930
E-mail: roletarstvo.medle@siol.net
OKNA - VRATA - SENČILA

SOREX d.o.o.
Foersterjeva 10, 8000 Novo mesto Tel.: 07 33 79 010
e-mail: info@sorex.si, www.sorex.si Fax: 07 33 79 011
Samolepilne etikete • Foto papir

steklarstvo
Vidmar

Brod 11,
8000 Novo mesto
Tel.: 07 337 90 90

DRAGAN ŠOBAR s.p.
Elektroinstalacije
Ragovska 2
8000 Novo mesto
Tel, fax : 07 / 334 12 93
Mob : 041 / 616 762

kikinterier@siol.net

www.kik-interier.si

INTE RIER

TRESPA
SANITARNE KABINE
IN GARDEROBE

KNAUF
MAVČNE STENE IN OBLOGE

Armstrong
SPUŠČENI STROPI

fermacell
Montažna gradbene plošče

Kik Interier d.o.o., Bršljin 18 a, 8000 Novo mesto, tel.: 07/33 21 028, 33 22 944, GSM: 041 612 505

vsak dan DOMAČE novice

LOKALNO AKTUALNO

novice Dolenjske, Bele krajine in Posavja
na 103 Mhz

Robert Kruh
Nebeško mleko

»Spoštovani govorniki« in univerza v Novem mestu

Marijan Dovič, fotografija Boštjan Pucelj

Univerza v Novem mestu je sveta krava, ki neredko spominja na lokalno erotično fantazmo. Ravno zato so debate o njej praviloma ritualne in vsebinsko povsem izpraznjene – še posebej takrat, ko se teme polastijo politiki.

Te dni resnično nisem mislil, da se bom lotil pisanja kolumne – imam namreč prijetnejše zasebne obveznosti. A kot nalašč se je v mojem elektronskem nabiralniku znašlo več preposlanih vabil na neko javno tribuno. V redu, odprimo priponko. Vabilo pošilja SDM, slovenska demokratska mladina. Ne vem sicer, kdo je to, in namenoma nisem skušal preveriti na *googlu*, ker za mojo poanto sploh ni pomembno. Vabi pa na »javno tribuno, pod temo 'Kdaj univerza v Novem mestu'«. (V redu, na tej točki že posumimo v jezikovno plat, ampak še sproščeno bremo dalje). »Tribuna se bo zgodila, 23.4.2010«, na njej pa bomo »izvedeli vse o zelo aktualni temi, ki zadeva veliko bodočih generacij mladih in prav tako zaposlenih z naše regije«. Odlično, si lahko mislimo, izvedeli bomo kar vse. Toda kdo nas bo tako razsvetlil? Brez skrbi, to »nam bodo povedali Spoštovani govorniki in strokovnjaki na svojih področjih«, če pa ti ne bodo dovolj, bo »lahko na tribuni spregovoril vsakdo in povedal svoje mnenje«. In tako se vabilo v nizu neokretnih formulacij in slovničnih napak izteče, ne da bi izvedeli, kdo so *Spoštovani govorniki*, kdo je SDM ali kdo konkretno se v resnici podpisuje pod vabilo.

V redu. Vprašajmo se, kaj se lahko iz te zgodbe naučimo. Dopis seveda že na prvi pogled učinkuje komično – v polpismenem slogu se loteva zahtevne in kompleksne teme, kot je *univerza*. To nas tu ne preseneča preveč: tudi lokalni oligarhi in drugi pretendenti po oblastnih stolčkih, ki so temo do obisti žvečili pred volitvami, so o njej brez sramu razpravljali povsem pavšalno in nekompetentno, torej nekako *polgovorno* v govorjenem in seveda *polpismeno* v pisanem diskurzu. Ampak poleg omenjenega v zgodbi vidim še vsaj dve dobri lekciji, ki ju je mogoče

razviti dlje, kot bi mislili na prvi pogled. Prva je povezana s subjekti družbenih iniciativ.

Kaj imam v mislih, bo razvidno iz sledeče zastranitve. Pred kratkim me je kolega prosil, naj kritično preberem besedilo, ki so ga spisali trije mlajši filozofi. Šlo je za resen intelektualni manifest, ki pretresa temelje ideje demokracije, apelira na resnejše javne refleksije demokratičnih procedur, opozarja na anomalije slovenske različice demokratičnega družbenega modela in podobno. Jaz sicer tovrstne ideološke solate ne čislam preveč, toda tekst je bil v resnici dober in pod marsikatero ugotovitev ali »zahtevo« bi se mirno lahko podpisal. Tiste dni, ko sem zasebno komentiral omenjeni manifest filozofskih nadobudnežev, smo v medijih s sorazmerno velikim pompom spremljali rojstvo nove vizije, *Vizije 20+20*, če se ne motim. Nimam nič proti dobrim idejam, le da sem včasih skeptičen do vizij, strategij, forumov, tribun in podobnega. Vse takšne manifestacije je namreč vedno mogoče spremljati tudi z vidika teženj po redistribuciji kulturnega kapitala: drugače rečeno – večina jih nastaja v presečišču ideje o neki *revoluciji*, ki jo spremljajo iskrene težnje po spremembah, in teženj določenih posameznikov, ad hoc formacij ali bolj organiziranih skupin, kot so društva ali stranke, da bi kot nosilci novih idej ustvarili primeren prostor tudi za *umestitev* lastnih družbenih, političnih ali celo gospodarskih ambicij.

Pri tem so lahko te skupine bolj ali manj uspešne, eden od kazalcev njihove prodornosti pa je nedvomno medijska pozornost. Če je *Vizija 20+20* takšno pozornost zbudila v hipu, jo morda nastop naše filozofske trojice gotovo ne bo mogel zbuditi v tolikšni meri, ker njeni predstavniki (še) niso vidne javne in medijske osebe. In tako dalje.

V tem trenutku gotovo porečete: kakšno zvezo ima to z vabilom na tribuno o novomeški univerzi? Vsekakor gre za težnje, ki so vsaj strukturno primerljive. Seveda imamo v tem lokalnem primeru opravka z neko frakcijo, ki doslej diskusije o univerzi ni vidneje zaznamovala. Univerza v Novem mestu je sveta krava, ki neredko spominja na lokalno erotično fantazmo. Ravno zato so debate o njej praviloma ritualne in vsebinsko povsem izpraznjene – še posebej takrat, ko se teme polastijo politiki.

Prav lahko se komu utegne zdeti, da tribune vseeno ne bi smeli vnaprej diskreditirati in zavreči. Morda se bo izkazalo, da so ravno *Spoštovani govorniki* tisti, ki o temi vedo vse in bodo zadeve popeljali v pravo smer. Toda o tem je mogoče upravičeno dvomiti na podlagi ravni, na kateri je vabilo spisano – ne le zaradi jezika, temveč tudi zaradi svete preproščine, ki odseva iz njegove konceptualne zasnove. Njegov duktus nikakor ne izžareva ravni kompetence, ki bi si jo morali želeli ob razpravljanju o univerzi. Nasprotno, spominja na dopis, v katerem krajan vabijo na sestanek, na katerem se bo odločalo, ali naj inštalacijske vode speljejo naravnost ali počez. Ne da bi hotel o univerzi v Novem mestu na tej točki izreči kakšno koli stališče, želim poudariti, da ta tema ne bi smela več biti predmet vsakršnih nekompetentnih razpravljanj in polaščanj. Droben nasvet pa je mogoče dati tudi vsem tistim, ki takšne dopise – gotovo povsem dobronamerne – prepošiljajo po spletu: preden kliknete na *posreduj/forward*, se za hip ustavite in premislite, ali z določeno vsebino res želite povezati svoje elektronsko ime.

Bogdan Miklič

Ob rob svetovnemu dnevu Romov

Za krepitev romske skupnosti, da bo lahko kos izzivom sodobne družbe, pa bi se morala v osnovi poenotiti tudi skupnost, ne pa da se na vsakem koraku čutijo razhajanja glavnih akterjev romskega vodenja, da se čuti slaba volja v najvišjem organu sveta romske skupnosti in sploh med romskimi funkcionarji ...

Romi, ki živijo v Sloveniji, so v skladu s tradicijo z različnimi prireditvami, s srečanji, z okroglimi mizami in s sprejemi pri najvišjih predstavnikih države obeležili svetovni dan Romov, ki ga slavijo v spomin na 8. april 1971, ko je v Londonu zasedal prvi svetovni romski kongres. Od takrat imajo Romi svojo himno, grb, zastavo in se uradno imenujejo Romi (prej so bili Cigani). Svetovni dan Romov/Svetovno dive Roma je za Rome poseben dan v letu, ko se pokažejo s svojo romsko kulturo, z nošo, s plesi, ko lahko s ponosom recitirajo romsko poezijo in povedo: »Mi smo Romi.«

Eden osrednjih dogodkov ob dnevu Romov je na našem območju potekal v dvorani Kulturnega centra Janeza Trdine v organizaciji Zveze Romov Slovenije in Društva za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto. Nastopili so prekmurski in dolenski glasbeniki, plesalci in recitatorji. Govorniki so imeli polna usta besed z željami po napredku, po uspehih, napredovanju in opozarjali na večne probleme romskega življa, ki so pretežno povezani z izobraževanjem pripadnikov romske skupnosti. Potrebujemo izobrazbo, kajti le izobraženi in osveščeni Romi se bodo lahko zaposlili in s tem upirali segregaciji in diskriminaciji.

Podpredsednik Zveze Romov Slovenije Bojan Tudija je priznal, da ima vsak romski starš rad svojega otroka in je zanj pripravljen narediti vse, seveda predvsem v materialnem smislu, toda to ne bo dovolj. Otroke bo treba spodbujati k učenju, da bi bili uspešnejši in bi dosegli več kot njihovi starši. Kot je dejal, je le to prava formula in najboljša naložba za prihodnost, če bi želeli nekoč imeti ob sebi ministra za šolstvo, zdravnika ali pravnika, na primer, ki bo izhajal iz romske sredine ... Le v tem primeru bodo Romi lažje uveljavljali tisto, kar jim pripada, kar jim gre, da postanejo enakovredni člen naše družbe. Lepo je slišati podatke, da se tudi na našem območju veliko romskih otrok vključuje v osnovne šole in predšolsko vzgojo, prvi Romi so vključeni celo v srednje šole, česar v preteklosti vsaj na Dolenjskem nismo bili vajeni.

Po nekaterih podatkih je v Sloveniji od 7000 do 10 000 Romov, največ jih je v Prekmurju ter na Dolenjskem in v Beli krajini. Ugotavljamo, da so Romi postavljeni na obrobje družbe ... Precejšen del Romov še vedno biva v težkih in negotovih socialnih razmerah zaradi revščine, neizobraženosti in diskriminacije. Zaposlenih je le peščica, največ Romov je odvisnih od socialne pomoči države. Poleg vsega, da je stanje še slabše, pa so Romi deležni še diskriminacije.

Slovenija sodi med redke države, ki so poskrbele za normativno ureditev položaja Romov, država je pomagala na področju organiziranosti in politične zastopanosti v občinskih svetih t. i. romskih občin. Pohvalimo se lahko z zakonom o Romih, 14. marca letos smo dobili 5-letni nacionalni program ukrepov za Rome, zdaj bo potrebno še praktično izvajanje tistega, kar je zabeleženo znotraj dokumentov. Pričakovani cilji ukrepov so na področju izboljšanja bivalnih pogojev, izobrazbene strukture in povečanja števila zaposlenih Romov. Če se bodo izboljšali Romi, bo boljša tudi slovenska družba, saj pravijo, da se zadovoljstvo državljana lahko meri le po zadovoljstvu njenega najšibkejšega člena. Če bi se bolje poznali med seboj, če se ne bi odtujevali drug od drugega, bi bilo lahko manj predsodkov, manj napetosti in več sožitja. Res je namreč, da živimo blizu, drug poleg drugega, a smo si zaradi različnih ločnic, kulturnih razlik in družbenih razhajanj iz preteklosti in sedanjosti pogosto še zelo daleč.

Ko razmišljam o Romih, me še vedno boli, čemu vendar moramo pri Romih sploh govoriti o avtohtonosti. Vsi Romi so avtohtoni, saj vendar niso padli z Lune! Vsi Romi so prišli iz Indije, se preseljevali in ustalili na določenih lokacijah. Zato se mi zdi tako tuje govoriti o avtohtonosti in neavtohtonosti ..., pa četudi so prišli s Kosova ali iz Makedonije, Velenja ali Škocjana (ki, zanimivo, ni romska občina). Vsem je skupna romska kri, vsi so temne polti, vsi so Romi, eni in edini, saj so Romi konec koncev edini narod, vselej ponižani in preganjani ... Kakor koli obračamo, Romi so največja evropska manjšina, ki nima svoje države.

Če želimo, da se bodo Romi hitreje vključili v družbo, mora tudi večinski narod romskemu stopiti naproti. To bo edina in najbolj zanesljiva pot, da bomo kljub nekaterim razlikam in upoštevanju enakovrednosti zaživel drug ob drugem in drug z drugim.

Za krepitev romske skupnosti, da bo lahko kos izzivom sodobne družbe, bi se morala v osnovi poenotiti še skupnost, ne pa da se na vsakem koraku čutijo razhajanja glavnih akterjev romskega vodenja, da se čuti slaba volja v najvišjem organu sveta romske skupnosti in sploh med romskimi funkcionarji ... Če bi bilo manj zamer in večja predanost reševanju stanja namesto medsebojnega obtoževanja, bi se romski skupnosti pisala precej boljša prihodnost ... Več bi bilo narejenega na mnogih področjih ... Romi bi imeli boljše življenje!

Boštjan Pucelj

Gospodarji

Bodimo radikalni, tako kot je radikalna dejanskost. Če vemo, da pokrajine ne bodo nikoli vzpostavljene, zahtevajmo, da se centralni državni aparat razseli po celi državi in s tem ustavi izkoriščanje države v privilegij glavnega mesta. Kje v ustavi piše, da mora biti ministrstvo za gospodarstvo v Ljubljani ali da Komisija za preprečevanje korupcije ne sme biti v Šentjerneju? Enakopravnost in enake možnosti veljajo za vse od krajanov Birčne vasi do Dravograda, Tržiča in Trnovca.

Nedavno je začel izhajati štirinajstnevnik, ki se bere na ime Pogledi. Njegov namen je spodbujanje kritičnega pogleda na današnjo kulturno ustvarjanje v slovenski družbi, posredovanje relevantnih in ažurnih informacij o dogajanjih na vseh področjih kulture ter spodbujanje refleksije družbe in časa, so zapisali v svoji obrazložitvi. Vse moderno zastavljeno in spodbudno za naš kulturni prostor, dokler ne pridemo do slečene realnosti. V prvi številki je posebej izpostavljenih nekaj prispevkov in med njimi se najde tudi tak, ki apelira na odtujeno ustvarjalnost zunaj cestnega obroča naše prestolnice. Ta članek (z naslovom Saj res: Kdo je danes hlapec in kdo gospodar) ni osamljen, gre za vrsto pisarij v različnih časopisnih hišah, ki se zadnja leta pojavljajo o kulturi, umetnosti in drugih avtohtonih razmišljanjih, ki ne bazirajo v prestolnici. Obvladajo vse zvrsti: filmsko, glasbeno, gledališko, likovno in knjižno. Večino kulturnega dogajanja se pravzaprav ignorira, mogoče se katero stvar omeni, vendar s copy-paste metodo, prek katere se iz napovednika vleče podatke in se jih elegantno vtisne kot avtorski prispevek. Če pa se izkaže, da nekdo že ogroža obstoj določenih vidikov njihovega terena, se organizira ofenziva, v kateri se za farso strokovnega prispevka degradira avtorja, ustvarjalce in vse ostale vpletene v hlapce. Vsekakor priznam, da v prestolnici obstajajo vrhunski prispevki na področju umetnosti, ki pa niso edini v prostoru naše republike, ter da obstajajo tudi ljudje, ki povsem drugače gledajo na dogajanje izven cestnega obroča naše prestolnice, a žal nimajo praktične možnosti, da bi se postavili nasproti naročilom v vlogi njihovih gospodarjev. Seveda so negativne kritike večinoma zelo poučne in včasih še bolj napredne kot neko trpljenje, vendar gre tu za očitna zlonamerna špekuliranja. Ne bom se spuščal v avtoričino mnenje o gledaliških pogledih na uprizoritev Cankarjevih Hlapcev, ker nisem strokovnjak na tem področju. Kot gledalec pa lahko napišem, da je njen prispevek poučen, a dokaj parcialen. Zagotovo pa se z njenim poudarkom na odtujenosti in ostalih namigih o gledalčevih recepcijskih sposobnostih nikakor ne strinjam. Le čevlje sodi naj kopitar, bi mi odgovorili, saj mi, kmetje, ne znamo ne gledati, razumeti, kaj šele ustvarjati. Svojo parcialnost tako nakaže že slikovna ilustracija prispevka, ki natisne le fragment fotografije, katera upodablja predstavo edino kot celota. Je to gola slučajnost ali premišljeno početje? Sedaj pa raje razjasnimo gola dejstva oziroma najdemo tistega, ki skrbi za finančno preživetje tega vseslovenskega štirinajstdnika. To je Mestna občina Ljubljana, ki bo za delovanje oziroma obstoj revije namenila 550 000 evrov javnih sredstev, kar predstavlja 78,57 % celotne porabe tega časopisa (ostali delež bo prispevalo ministrstvo za kulturo). In personalizirajmo tega hlapca. Enako kot velja pri prdenju neko nenapisano pravilo, da je tisti, ki prvi glasno postavi vprašanje o avtorju neznosnih vonjav, pravi krivec. Z javnim vprašanjem si sicer postavi svojevrsten alibi, vendar je resnica povsem drugačna. Tako lahko enako v tej hlapčevski zgodbi povlečemo vzporednico, kdo je dejanski hlapec in kdo gospodar. Da povzamem v slogu povzetka av-

Dnevnik občinskega svetnika (4)

Občina – služi (vsem) občanom ali (eni) občanki?

Mitja Simič, fotografija Boštjan Pucelj

Bolj ko se je razprava razvijala, več je bilo nejasnosti, razjasnilo pa se je samo to, da gre pri tem razpisu za konkretno osebo, ki ji je ta razpis namenjen.

Dnevni red aprilske 29. redne seje Občinskega sveta na prvi pogled ni obetel vsebin, ki bi bistveno zaznamovale življenja meščanov v prihodnosti. Ampak videz lahko tudi vara in kakšna na prvi pogled povsem nedolžna pravna določba nam lahko v prihodnosti zagreni življenje. Edina točka, za katero se je že vnaprej vedelo, da bo sprožila veliko prahu, je bila pod zaporedno številko 8 (od predlaganih 17), in sicer Predlog odloka o zaključnem računu Mestne občine Novo mesto za leto 2009 po skrajšanem postopku (kar pomeni, da bi ga prvič obravnavali in potrdili že na tej seji). In res je bila ta točka deležna spremembe že pri določitvi dnevnega reda, saj je bila izglasovana obravnava po običajnem postopku, kar pomeni, da se ta dan opravi zgolj t. i. prvo branje in razprava, njegovo sprejemanje pa se odloži na prihodnjo sejo. Svetnik Zupan pa je uspel tudi s predlogom uvrstitve dodatne točke dnevnega reda, in sicer o dopolnitvi Odloka o urejanju in čiščenju javnih zelenih površin po skrajšanem postopku z vsebino, ki skrbnikom psov pod pretno denarne kazni zapoveduje vodenje psov na povodcih in takojšnje odstranjevanje pasjih iztrebkov.

Po potrditvi dnevnega reda (za kar smo porabili skoraj pol ure) so prve vsebinske točke potekale pričakovano hitro in brez zapletov. Šlo je za druge obravnave dokumentov, ki so se nanašali na izboljšave vodovodnih sistemov, čiščenje komunalne vode in ravnanje s komunalnimi odpadki ter za manjše »lepotne« popravke v odloku o organizaciji občinske uprave.

Zato pa se je po pričakovanju zataknilo pri obravnavi zaključnega računa. Po skoraj enourni razpravi bi lahko glavne pomisleke strnili v skrb za prihodnost občine ob takšnem gospodarjenju, ki povečuje zadolženost (zamuđne obresti znašajo kar 1 mio EUR!), hkrati pa ne spodbuja razvoja in ne izkorišča potencialov (padci vlaganj na področju kulture, urejanja prostora, stavbnih zemljišč itd.). Svetniki so občinski upravi in županu naložili, da do druge obravnave gradivo dopolni z ustreznimi poročili nadzornega odbora in revizorjev ter pripravi argumentacijo za takšno stanje, ki bo bolj prepričala svetnike.

Poročilo o izvrševanju letošnjega proračuna je bilo v skladu s pričakovanji, posebej je bila izpostavljena problematika rasti zapadlih terjatev. Rebalans proračuna pa se po županovih besedah obeta že v juniju.

Kot dokaj dolgočasno branje se je izkazal tudi letni program športa, saj v njem ni bistvenih novosti. V postavki načrtovanih proračunskih vlaganj z več kot milijonom in pol evrov izrazito izstopa gradnja športne dvorane v Sto-

pičah kot osrednje občinske športne investicije zadnjih let (ob tem da Novo mesto primerne športne dvorane sploh ne premore). Po drugi strani pa bode v oči načrtovana ničla v proračun za servisni objekt za tenis v Portovalu, ki že dve leti sameva nedokončan, kar vsekakor ne daje vtisa dobrega gospodarjenja z javnimi sredstvi.

Po nekaj razmeroma neproblematičnih točkah se je nepričakovano hudo zapletlo pri obravnavi javnega razpisa za podelitev koncesije za izvajanje javne službe predšolske vzgoje, ki je z enourno debato postala najdaljša točka dnevnega reda. Bolj ko se je razprava razvijala, več je bilo nejasnosti, razjasnilo pa se je samo to, da gre pri tem razpisu za konkretno osebo, ki ji je ta razpis namenjen. Na koncu je bil z minimalno večino 12 za : 11 proti (od 25 prisotnih) predlog občinske uprave sprejet, vendar pa se je ta obvezala, da bo pred sklenitvijo koncesije preverila nedorečenosti, ki so bile odkrite v razpravi.

Zelo burna je bila tudi razprava pri naslednji točki, ki je obravnavala dvig cen komunalnih storitev v občini. Govorilo se je o 5-odstotnem dvigu, iz gradiva pa se je dalo razbrati, da bi se cena za gospodinjstva dejansko dvignila za 11%, kar ni zanemarljivo. Za razliko od prejšnje točke so bili predlagatelji tokrat bolj prepričljivi (primerjave z drugimi občinami, potrebe po investicijskem vzdrževanju ipd.) in po triletni debati vendarle uspeli prepričati zadostno večino svetnikov. Slaba novica za proračune naših gospodinjstev, torej.

Ker je bila ura že 20:18, je koncentracija za zadnje točke (kadrovske zadeve, vprašanja in pobude ter dodatna »pasja« točka) že zelo popustila in svetniki so kar tekmovali, kdo bo hitreje pritiskal tiste zelene lučke, ki jih župan tako rad vidi ... Za konec pa je Jasna Šinkovec prebrala protest, ki smo ga podpisali številni svetniki, nanašal pa se je na vsebino in raven osrednje občinske proslave ob občinskem prazniku, ki sta jo župan in direktor zavoda za turizem izrazito predvolilno obarvala.

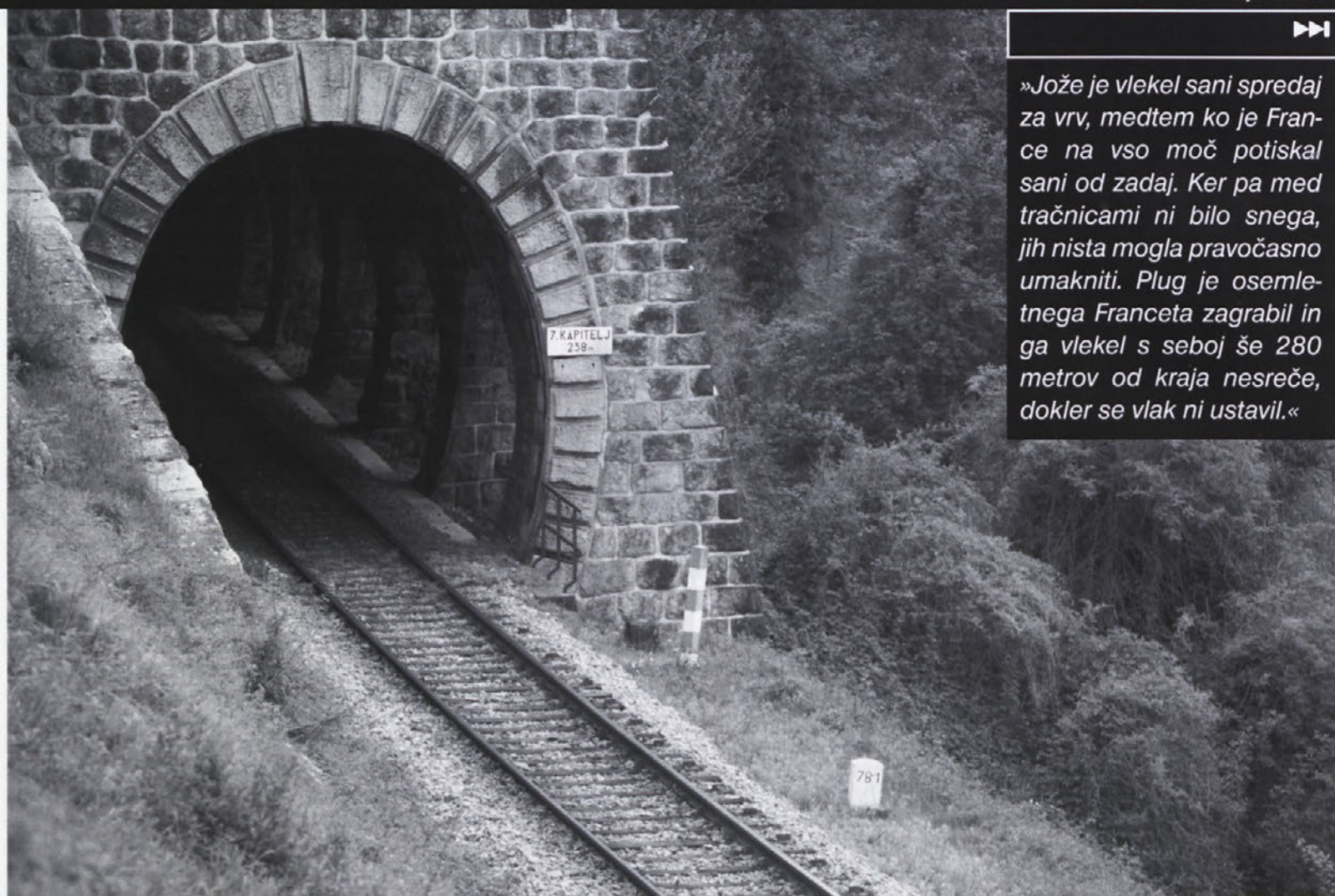
Predeno sem malo pred pol deveto zvečer zapustil Rotovž, sem kot običajno oddal nekaj pisnih vprašanj in pobud ter odšel z ne ravno prešernimi občutki, saj mi tako izrazito gospodarsko-politično obarvane teme niso pisane na kožo. Že prebujena predvolilna mrzlica pa obeta več zanimivosti v prihodnjih mesecih. Do prihodnjic!

Pripis uredništva: Mitja Simič je član občinskega sveta Mestne občine Novo mesto, izvoljen na nestrankarski listi Društva Novo mesto.

torice zgoraj navedenega prispevka (ta se v izvirniku glasi: In če pomislimo, da se predstava začne s projekcijo zahvale ustvarjalcev predstave vsem sfinancerjem, potem se vprašanje o tem, kdo je hlapec in kdo gospodar, v smislu produkcije in recepcije umetnosti zastavi čisto na novo.) In če pomislimo, da so Pogledi sfinancirani v višini 78,57 % iz sredstev Mestne občine Ljubljana, potem se vprašanje o tem, kdo je hlapec in kdo gospodar, v smislu produkcije in recepcije prispevka Vesne Jurca Tadel zastavi čisto na novo. Vse napeljuje na to, da gre tu za golo propagando, če ne celo gonjo proti neljubljanski kulturi. Intenzivno pa se je začelo z izborom evropske prestolnice kulture, ko je bilo izbranih nekaj slovenskih mest pod okriljem mesta Maribor. Takoj po izboru je župan Mestne občine Ljubljana očitno užaljen izjavil, da gre za poskus decentralizacije naše države. Zakaj že moramo živeti v centralni državi? Smo ostali drhal, molzne krave – oziroma kakšna je naša vloga? Gre za način, kako ohraniti centralistično oblast naše države na vseh področjih. Da ne bi prišlo do ustvarjanja prostora enakih možnosti, je treba namere zatreti že v kralju. Seveda je tu kriva tudi periferija sama, ki se premalo in neuspešno bori proti decentralizaciji naše države na vseh področjih ter preveč gleda samo na prednosti in gospodarsko rast, ki nam jo potem požrejo prav tisti ljudje, proti katerim se tožimo zaradi centralizacije. Svojo vzvišenost, privilegiranost, ležernost in monopol bodo v prestolnici branili z vsemi sredstvi. V vsaki regiji so si našli grešnega kozla, o katerem lahko polnijo medoglasne prostore, ostalo dogajanje pa prilagodijo principu delovanja tega subjekta. Če so to na Dolenjskem Romi, je na Primorskem gospod Popovič, v Prekmurju Mura ... Najverjetneje se je tudi v času Jugoslavije Slovenija počutila zapostavljeno, zato smo si najprej izborili večjo avtonomijo in kasneje smo se celo odcepili zaradi takšnih in drugačnih vzrokov. Bodimo radikalni, tako kot je radikalna dejanskost. Če vemo, da pokrajine ne bodo nikoli vzpostavljene, zahtevajmo, da se centralni državni aparat razsli po celi državi in s tem ustavi izkoriščanje države v privilegij glavnega mesta. Kje v ustavi piše, da mora biti ministrstvo za gospodarstvo v Ljubljani ali da Komisija za preprečevanje korupcije ne sme biti v Šentjernej? Enakopravnost in enake možnosti veljajo za vse od krajanov Birčne vasi do Dravograda, Tržiča in Trnovega. S pretvezo stroškovne koristi nas ne more več nihče prepričati, da je ceneje imeti stavbo v Ljubljani kot v poslovni coni v Novem mestu ali središču Velenja. Prostora in infrastrukture imamo dovolj, prometne in internetne povezave tudi, tako da ni povsem nobenih ovir, da se materializacija vrhovnega štaba javne uprave decentralizira. Pokrajine so tudi nesmiselne, so še ena od fars, ki ohranja prestolnico kot središče vsega živega. Tako si Ljubljana ustvarja monopol vsega družbeno koristnega, javnega in edinstvenega. Novo mesto je bogato gospodarsko razvito mesto, z velikimi zmognostmi in ohranjenim razvojem, ki pa bo lahko hitro skopnelo z družbenimi spremembami. Tako kot so industrijske Jesenice čez noč propadle, se lahko to zgodi tudi tu. Mesto mora vzpostaviti trg dela, ki bo zaposloval tudi humaniste, v regijo privabiti inštitute, zavode, ustanove, ministrstva, ki ne bodo samo naravoslovno-tehnično usmerjeni. Vsako leto na študij družbenih in filozofskih ved odide nekaj razredov klasične gimnazije, a nazaj se ne vrne skoraj nihče, ker tu nima možnosti za delo, preživetje ali ustvarjanje. Tako smo zgubili že celo generacijo in z nadaljevanjem si ustvarjamo svoj propad, saj sodobna družba zahteva celega človeka, in tudi zato nas v prestolnici gledajo samo kot zabavne kmete, ki znamo vzgojiti kislo vino.

»Celo ribarijo z železniških mostov in naprav«

Mitja Sadek

Železniški tunel – strah in trepet prvih potnikov (fotografija Boštjan Pucelj).

Pojav železnice v 19. stoletju predstavlja enega izmed ključnih razvojnih premikov v zgodovini človeštva. Železnica je odprla povsem nove perspektive bivanja. Spremenila je kakovost življenja, ljudi je odprla svetu in jih dokončno iztrgala privezanosti na domači kraj. Spodbujala je gospodarstvo in turizem. Kraji ob njej so se hitro razvijali, odsotnost železnice pa je celotna območja obsodila na stagnacijo ali propadanje. Dober primer takšnega dvojnega učinka železnice je tudi Dolenjska. Pri načrtovanju izgradnje železnice sta se izoblikovali dve vplivni struji. Prva, ki je na koncu tudi prevladala, se je zavzemala za umestitev železnice v dolino Temenice mimo Trebnjega do Novega mesta, druga je zagovarjala prednosti doline Krke in povezavo proti Beli krajini. Po letu 1894, ko je bila odprta železnica od Grosupljega do Novega mesta, je območje doline Krke začelo močno zaostajati v razvoju. Vendar niti kraji ob železnici niso bili deležni samo prednosti novega prevoznega sredstva. Nelojalna konkurenca hitrejšega in cenejšega prevoza je povzročila propadanje tradicionalnih oblik prometa in odžrla zaslužek marsikateremu prevozniku. Temu so se kmalu pridružile številne železniške nesreče.

Lahko si predstavljamo, da so prebivalci Dolenjske tako kot drugod sopihajoče »lukamatije« sprva opazovali s čudenjem, z občudovanjem ali celo s strahospoštovanjem. Potniki so doživljali vožnjo z vlakom zelo različno. Največjo grozo so baje zbujali tuneli, v katerih so potniki v vagonih nenadoma padli v nepredirno temo, obogateno z dimom in s paro hlapov. Obenem so se širile govore, da v »temi sredi belega dne« sicer krepostne moške napadejo tako grešne misli, da začnejo siliti v sopotnice, jih objemati in celo poljubljati. Zato se je med spodobnimi damami, ki so potovale same, razširila nova moda, da so

si v bran pred nadležnimi vsiljivci pred predorom v usta vtaknile drobno ustno iglico.

Ko pa se je ljudstvo na novo čudo navadilo, je postal njegov odnos do železnice dosti bolj »sproščen«. To je razvidno tudi iz cele vrste opozoril in predpisov, ki so krožili po različnih oblastnih organih. Če razumemo predpise kot poskus preprečitve obstoječega stanja, potem lahko iz njih sklepamo, da so ljudje (tako kot marsikdaj še danes) pogosto hodili po železniških tirih, sami odpirali zapornice ali prekrščevali tire kljub spušenim zapornicam ter uničevali ali premeščali železniške naprave. Otroci so preganjali dolgčas, ko so v mimovozeče vlake metali kamenje in druge predmete, polagali kamenje na tirnice, se obešali na žice, ki so vodile k signalom in zapornicam ter s tem onemogočali njihovo delovanje. Na ta način sta se leta 1923 zabavala tudi dva pobalina, 10-letni Ludvik Krevs in njegov tri leta starejši prijatelj Josip Cesar iz Velikega Kala, ki sta »polagala žeblje na tračnice in s tem spravljala v nevarnost promet«. Starejši si je prislužil kar 6 ur zavora, mlajši pol manj. Leta 1925 je Direkcija državnih železnic v Ljubljani opozorila, da so se na železniških progah zaradi kršitev predpisov zgodile številne nezgode, nekatere tudi s smrtnim izidom: »Hoja po progi in prestopanje železniških naprav se je v nekaterih krajih tako udomačilo, da imajo nekateri železniški uslužbenci mnogo truda, da preprečijo to razvado in odvrnejo nesreče. Najbolj se je pa razpasla razvada prekoračenja železniških mostov. Celo ribarijo z železniških mostov in naprav.« Novi železniški mostovi pa niso bili primerni le za ribarjenje, ampak tudi za druge »dejavnosti«. Zato ne čudi, da sta nekega avgustovskega dopoldneva leta 1930 dva vajenca, zaposlena pri mizar-skem mojstru Ivanu Kastelcu, po novomeškem železniškem mostu prenašala kar celo omaro. In to le par minut

pred prihodom strojnega vlaka.

Ob omenjeni brezbriznosti niti ne čudijo porazna statistična poročila o železniških nesrečah. Na območju Dravske banovine se je samo v času od 1. maja do 25. oktobra 1933 zgodilo »15 povoženj cestnih vozil, 14 povoženj živine, 8 slučajev živine na progi, 2 zavoza motornih vozil v zapornico, 2 zavoza cestnih vozil v zapornico, 2 slučajev oplaznenj motornih vozil po vlakih, 5 slučajev hoje privatnikov po progi, 5 skokov privatnikov z vlaka, 26 (!) smrtnih povoženj privatnikov in 10 obmetavanj vlakov in poškodb železniških naprav«. Lahko si mislimo, da je bilo neprijavljenih lažjih prekrškov še veliko več.

Ljudje so morali zaradi prihoda železnice spremeniti nekatere svoje navade, kar pa je bilo seveda težko. Živina, ki se je dotlej prosto pasla po travnikih, je v vlaku dobila nevarnega sovražnika, strojevodje pa so morali pogosto preganjati živino s tirov. Med ukrepi za preprečevanje železniških nesreč lahko zato skoraj vedno najdemo opozorilo, da pastirji ne smejo puščati živine in drobnice na progo. Očitno pa tega niso vedno upoštevali. Tako je 4. julija 1923 vlak med Novim mestom in Trebnjem naletel na dve govedi, ki sta bili last posestnika Franca Puglija, in ju podil pred seboj, dokler nista zbežali v gozd. Vsekakor je imel Pugeljč, kakor so Franca radi klicali, obilo sreče, da sta govedi ostali živi in vlak nepoškodovan. Takšne sreče pa niso bili ob neki prav bizarni nesreči, o kateri je 31. 10. 1840 poročal graški časopis Der Aufmerksame. V bližini belgijskega kraja Melle je lokomotiva zapeljala prek krave, ki je ležala na tirih, in žival razpolovila. Nekaj vagonov se je iztirilo in vlak se je moral ustaviti. Toda takrat se je od nekod zaslišalo beketaanje in na veliko presenečenje vseh so na progi našli živega telička. Žival je prišla na svet s carskim rezom, ki ga je opravila lokomotiva.

razvoju turizma v Novem mestu

Tudi iskre, ki so prihajale iz parne lokomotive, so predstavljale veliko požarno nevarnost. Pogosto se je dogajalo, da se je rastje ob progi vžgalo, zato so morali prebivalci velikokrat gasiti požare. 17. maja 1943 se je od isker iz lokomotive vnel gozd ob železniški progi na Malem Vrhu. Ker je tedaj pihal veter, so iskre priletele tudi na slamnato streho hiše posestnika Alojzija Kavška. Požar mu je popolnoma upepelil hišo, senik, hlev in kozolec.

Marsikdo pa je nepredvidnost na tirih plačal z življenjem. Brata France in Jože Pleskovec sta se 23. januarja 1930 s sanmi, na katerih sta imela naloženo vrečo koruze, vračala iz Muhaberja domov v Bučno vas. Kot je razvidno iz policijskega poročila, sta ob 14 uri in 12 minut prišla do železniške proge, ki je peljala med omenjenima vasema. Dečka sta bila s sanmi ravno na progi, ko sta opazila bližajoči se vlak, ki je imel pred strojem snežni plug. Toda namesto, da bi reševala sebe, sta poskušala rešiti sani s korozi. »Jože je vlekel sani spredaj za vrv, medtem ko je France na vso moč potiskal sani od zadaj. Ker pa med tračnicami ni bilo snega, jih nista mogla pravočasno umakniti. Plug je osemletnega Franceta zagrabil in ga vlekel s seboj še 280 metrov od kraja nesreče, dokler se vlak ni ustavil.« Deček je umrl na kraju nesreče. V poročilu je še navedeno, da so sani ostale nepoškodovane.

Dolenjske železnice je leta 1931 zaznamoval naslednji krvavi dogodek. 16. februarja ob 22:30 je Ivan Pogačar, kurjač na novomeškem kolodvoru, na tirih med železniško postajo Novo mesto in predorom našel moško truplo brez leve roke in leve noge. Na glavi je imelo veliko odprtino, spodnjo čeljust zlomljeno, kožo na bradi in spodnjo ustnico strgano. V hlačnem žepu so našli majhno denarnico z izplačilnim listkom, iz katerega se je ugotovilo, da gre za Franca D., uslužbenca na železniški postaji v Trebnjem. Naslednje jutro so ob železniškem tiru pri vasi Stari trg (danes del Trebnjega) našli še njegovo levo nogo, njegovo levo roko pa pri kolodvoru v Mirni Peči. Policijska preiskava je ugotovila, da se je omenjeni tistega večera odpravil domov iz službe peš po železniški progi. 300 metrov od postaje v Trebnjem ga je povozil vlak in ga nato vlekel s seboj še dobrih 400 metrov, ko mu je vlak odrezal levo nogo. Strojevodja in kurjač omenjenega vlaka sta v predoru Sv. Ana pred Mirno Pečjo sicer zaslišala nekakšno ropotanje, vendar sta menila, da je prišla pod stroj kakšna srna ali da se je na stroju kaj pokvarilo. Nesrečniku je nato pri Mirni Peči odrezalo roko, ostalo telo pa se je pripeljalo vse do Novega mesta in padlo na tle šele med premikanjem vagonov.

Branje o takšnih nesrečah nas opozori, kako zelo nevarna je lahko nepredvidnost na železniških tirih. Seveda pa so nesreče samo temna plat železnic. Danes bi si v naši državi želeli, da bi tudi njena svetla plat zasijala še jasneje, da bi železnica zaradi vseh svojih prednosti, tako ekonomskih kot ekoloških, dobila tisto mesto, ki ga je nekoč že imela, in da bi lahko prihajajočo dobo upravičeno imenovali doba železnic – hitrih, udobnih, ekoloških in nenazadnje tudi varnih.

Železniška nesreča v Brestanici pred 2. svetovno vojno (fotografija V. Bavec, last Dolenjskega muzeja Novo mesto).

Prehod prek železniške proge Trebnje–Mirna Peč, 1970/71 (fotografija Z. Macerol, last Dolenjskega muzeja Novo mesto).

Partizanska diverzantska akcija, september 1943 (fotografija last Dolenjskega muzeja Novo mesto).

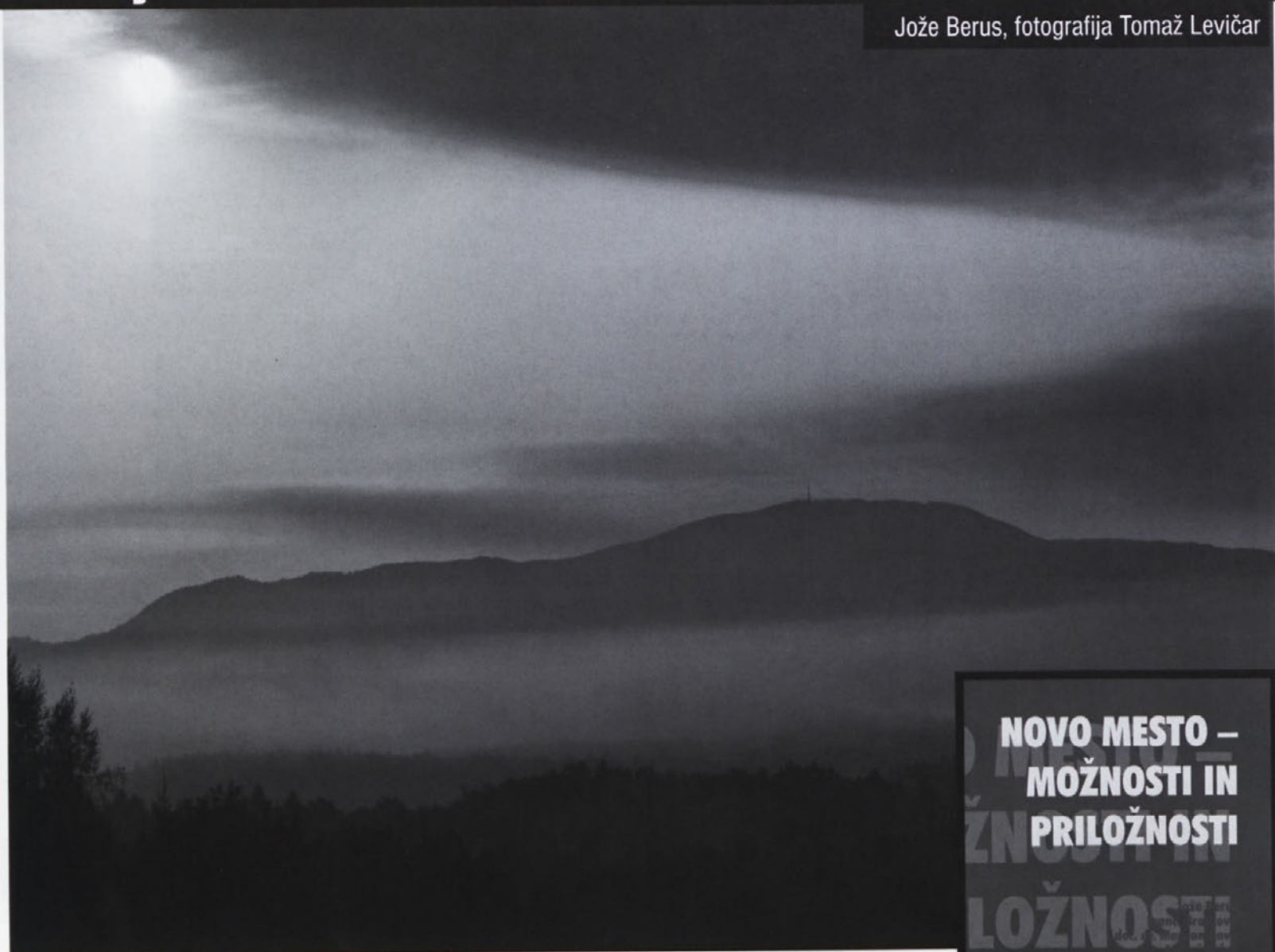
Viri in literatura:

SI-ZAL NME 3 (Okrajno glavarstvo Novo mesto), železniški prekrški.

Cvirn Janez, Studen Andrej, *Ko vihar dirjajo hlaponi* (K socialni in kulturni zgodovini železnice v 19. stoletju), zbirka Tiri in čas, Ljubljana: 2001.

Razvoj turizma v Novem mestu

Jože Berus, fotografija Tomaž Levičar

**NOVO MESTO –
MOŽNOSTI IN
PRILOŽNOSTI**

V reviji Park objavljamo prispevek iz zbornika Novo mesto – možnosti in priložnosti: novomeški zbornik 2010, ki ga je izdalo Društvo Novo mesto. Kot v treh prejšnjih izdajah tudi v tem zborniku avtorji razmišljajo o problemih Novega mesta, opozarjajo na njegove razvojne priložnosti in podajajo predloge za izboljšanje življenjskih razmer v njem. V zborniku, ki ga je uredila članica društva Joža Miklič, je sodelovalo petnajst avtorjev. Predsednik društva Mitja Simič je uvodoma poudaril predvsem pomen sodelovanja ljudi pri trajnem izboljševanju materialne in duhovne rasti Novega mesta. Direktor gospodarske zbornice za Dolenjsko in Belo krajino Franci Bratkovič ga je dopolnil z idejami o potrebni internacionalizaciji politike mesta, da bo to pridobilo večjo mednarodno prepoznavnost – na primer z odlično univerzo – in da bo mesto dejansko kar najbolje uresničevalo naloge regionalnega središča. V svojem prispevku je urednica zbornika Joža Miklič dodala, da mesto potrebuje svoja pravila delovanja in obnašanja in da je njegov nadaljnji razvoj v veliki meri odvisen od organiziranosti mestne oblasti, ki bi jo morali zagotoviti po vzgledu prestolnic in velikih regionalnih središč. Vzrode in skrb za infrastrukturo, ki so v razvoju mesta nujni, je predstavila direktorica Razvojnega centra Mojca Špec Potočar in posebej naglasila nastajanje Gospodarskega središča JV Slovenije v Novem mestu. Helena Jeriček Klanšček je nakazala naloge strokovnjakov pa tudi meščank in meščanov za zagotavljanje in ohranjanje zdravih razmer v mestu in za dobro zdravstveno stanje ljudi. O ekologiji in etiki v mestu razmišlja Janez Penca. Andrej Golob predstavlja ideje delavnice o mestnem prostoru, njegovem vzdrževanju ter upravljanju. Imeti rad svoje mesto pomeni, da ga poznaš, verjameš v njegovo poslanstvo in si prizadevaš za uresničevanje njegove vizije, je poudarila avtorica Darja Peperko Golob. Miha Japelj predstavi delujoče ter nastajajoče fakultete in visoke šole v Novem mestu, opozarja oblast in kapital na obveznosti do izgradnje univerzitetnega kampusa. Dopolnila ga je predsednica Študentske organizacije Slovenije s prispevkom o pogojih, ki jih mora mesto zagotavljati študentom. Ne gre samo za materialne pogoje, pač pa za prijetno vzdušje in kulturo v mestu, poudarja Marijan Dovič v predstavitvi prvega desetletja znamenitega novomeškega Jazzintya, ki privablja ustvarjalce jazz glasbe z vsega sveta. In prav kulturna ponudba je tisto, kar obiskovalec mesta sprejema z največjim zanimanjem, je ugotovitev direktorja Term Krka, ki pričakuje, da bodo meščani in meščanke v prihodnje storili mnogo več za prijetnejši dnevni, večerni in nočni utrip mesta. Nadaljevati in nadgrajevati je prizadevanja za vedno boljšo kakovost in večjo mednarodno prepoznavnost dolenjskega posebnega cvička, ki Novemu mestu že daje pomemben pečat, meni Julij Nemanič. Novomeški zbornik 2010 se ponaša z opusom fotografij Forma viva Boštjana Puclica in s tem umetniškim prispevkom bistveno odstopa od že izdanih v minulih letih, saj je s fotografijo izražen odnos do mesta enakovreden, če ne celo boljši od besed. Prav tako fotografski prispevki Tomaža Levičarja, ki je zbornik likovno uredil, primerno nadgrajujejo zamisli avtorjev. Razveseljivo je, da se je povabilo društva s prispevki odzvalo več mlajših strokovnjakov in funkcionarjev, kar tudi nakazuje, da se skrb za mesto že prenaša iz roda v rod.

Svetovna turistična organizacija opredeljuje turizem kot "splet dejavnosti oseb, ki potujejo in začasno spremenijo kraj bivanja zaradi preživljanja prostega časa (dopust, počitnice, potovanja), poslovnih ali iz drugih razlogov, in ki bivajo v kraju zunaj svojega običajnega okolja najmanj en dan, vendar ne več kot eno leto brez presledka, in medtem najmanj enkrat prenočijo".

Po tej definiciji v turizmu ne spadajo enodnevní izletni-

ki, prebivalci okoliških vasi, ki pridejo zvečer na novomeški Glavni trg na vinsko prireditev, pa tudi ne slovenski golfisti, ki se pripeljejo na Otočec na partijo golfa in se zvečer odpeljejo spat domov. Turist pa je obiskovalec Rock Otočca, ki prespi v šotoru ob reki Krki, v turizmu štejejo nizozemski gostje, ki so prišli v Šmarješke Toplice na program razstrupljanja, skupine ruskih otrok na počitnicah na Otočcu, pacienti, ki so na medicinski re-

habilitaciji v Dolenjskih ali Šmarjeških Toplicah, skupine Izraelcev ali Japoncev, ki se na potepanju po Evropi za kakšen dan ustavijo na Otočcu, poslovneži, ki je prišel k svojim partnerjem v Krko, Revoz, Adrio in bo prespal v Novem mestu, študentski par, ki je zataval na Dolenjsko in našel hostel Situla, jazzist, ki je prišel na Jazzinty na glasbeno delavnico, italijanski par, ki si bo privoščil nekaj dni razvajanja v hotelu Balnea in njegovemu wellnesu.

Število in pomen urbanih atrakcij v Novem mestu vseeno nista tolikšna, da bi sama po sebi lahko pritegnila večje število turistov. Za večino turistov v naši regiji bo zato obisk Novega mesta predstavljal le dopolnitev primarnega razloga njihovega obiska, vendar v tem ne vidim nič slabega. Menim, da bodo odgovorni na novomeški občini največ naredili za razvoj turizma, če bodo razvijali Novo mesto kot urbani center regije in v prvi vrsti skrbeli za kvaliteto življenja meščanov oziroma prebivalcev mestne občine.

Turist pride in prespi z določenim razlogom in razlogu prihoda lahko rečemo tudi turistični produkt. Izraz produkt se je med turističnimi delavci bolje uveljavil kot recimo izraz izdelek, pod katerim si bolj predstavljamo predmet v snovni obliki. Količino prodanega turističnega produkta merimo v številu opravljenih nočitev in po podatkih Statističnega urada je bilo v letu 2007 v regiji Jugovzhodna Slovenija, ki obsega 20 občin in poleg "klasične" Dolenjske vključuje tudi Belo Krajino, Suho Krajino ter Kočevsko-Ribniško področje in je po površini največja slovenska regija, 266.687 nočitev vseh gostov.

V podjetju Terme Krka se ukvarjamo z zdraviliško, turistično in gostinsko dejavnostjo, kar izvajamo v Termah Šmarješke Toplice in Dolenjske Toplice, Talaso Strunjan, v Hotelih Otočec ter v Hotelu Krka.

V letu 2007 smo v dolenjskih poslovnih enotah Term Krka (torej brez Strunjana) dosegli 233.333 nočitev, kar predstavlja 87,5 % vseh nočitev celotne regije. V novomeški občini je bilo tega leta opravljenih 52.699 nočitev, od tega v Hotelu Krka in Hotelih Otočec 45.441 nočitev. Iz tega lahko sklepamo, da so produkti Term Krka najvažnejši turistični produkti tako celotne regije kot novomeške občine in da tako v regiji kot v Novem mestu turizem izven Term Krka obstaja le v majhnem obsegu.

Najpomembnejši turistični produkti Term Krka so: zdraviliški turizem z medicinsko rehabilitacijo, programi preventive zdravja, programi medicinskega in »klasičnega« wellnessa ter kongresni oziroma seminarski in športnorekreacijski turizem.

V letu 2007 je prof. Janez Prašnikar po naročilu Slovenske turistične organizacije izdelal študijo o Dolenjski kot turistični destinaciji. V skladu z modelom 6 A (Cooper, Buhalis) so klasificirali značilnosti turistične ponudbe in ugotovitve prikazali v spodnji tabeli.

J. Prašnikar in njegova skupina ugotavljajo, da lahko glede na segmente gostov, ki prihajajo na Dolenjsko, turistične produkte opredelimo kot zdraviliški turizem, sprostitveni ter počitek in aktivni turizem.

Zdraviliški turizem, namenjen medicinski rehabilitaciji, je ključen turistični proizvod na Dolenjskem. V Termah Krka ga seveda nameravamo razvijati tudi v prihodnje, saj je to naš najbolj razvit produkt, ki ima za turistično panogo nadpovprečno dodano vrednost. Na njegovi osnovi razvijamo paleto novih programov, katerih skupni imenovalec je zdravje, namenjeni pa so zdravim gostom, ki želijo svoje zdravje ohraniti oziroma ga okrepiti. Tovrstni produkti, ki temeljijo na celostnem pristopu do človekovega zdravja in vključujejo strokovnjake s področja zdravstva in nutricionistike, športne trenerje, vaditelje joge in še kaj, so v vzponu v razvitem svetu in jim zaenkrat tudi kriza ni zadala velikega udarca. Program se praviloma ne izvaja le znotraj term, temveč tudi v naravi, gostje pa si praviloma želijo spoznavati tudi kulturno krajino področja, v katerem se nahajajo.

Turistični produkti iz skupine **sprostitveni in počitek** se v glavnem nanašajo na turistično ponudbo, namenjeno tistim obiskovalcem term, ki si želijo mirnega dopusta v neokrnjeni naravi, ob tem pa zahtevajo tudi določene animacije, aktivnosti, ki jih lahko uresničijo zunaj samih term, kot so ruralna doživetja – spoznavanje cvička, lokalni festivali, obiski vinotočev, turističnih kmetij itd. ter urbana doživetja – obisk mesta (Novo mesto, Ljubljana)

in spoznavanje njegovih značilnosti.

Aktivne počitnice so produkt, ki si ga želimo tako v Termah Krka kot tudi turistični delavci izven našega podjetja v prihodnje intenzivneje razvijati. Vendar pa je za ta produkt poleg naravnih danosti potrebna zgrajena in vzdrževana infrastruktura: urejene kolesarske steze, označene in vzdrževane pohodniške poti, športna infrastruktura, organizirane aktivnosti na rekah in podobno. K razvoju tega področja je bil narejen prvi korak s projektom razvoja regijske mreže tematskih poti (Heritage Trails Net), ki pa oprijemljivih rezultatov (nočitev) do sedaj še ni dal.

In kako kaže s turizmom v mestu Novo mesto? Glede na število nočitev si ne moremo delati utvar, da je turizem v mestni občini Novo mesto pomembna gospodarska panoga. To še posebej velja od takrat, ko sta se osamosvojili občini Šmarješke Toplice in Dolenjske Toplice, v katerih je turizem najpomembnejša panoga. Novomeški turizem oziroma Novo mesto kot turistični produkt je prešibak, da bi lahko deloval samostojno, zato bi bilo bolje, da se opira na turistično ponudbo regije oziroma Term Krka.

V Termah Krka v zdraviliških enotah razvijamo in trži mo produkte, namenjene rehabilitaciji, preventivi zdravja, sprostitvi ali počitku, in to za goste, ki si želijo bodisi mirnega dopusta v neokrnjeni naravi, bodisi aktivnih počitnic. Z izjemo rehabilitacije to velja v določeni meri tudi za našo poslovno enoto Hoteli Otočec, kjer na Gradu Otočec skupaj z igriščem za golf razvijamo turistično in gostinsko ponudbo za najzahtevnejše goste, na levem bregu Krke pa športno-rekreacijski in kongresni turizem. Ponudbo Otočca in novomeškega poslovnega hotela Krka dopolnjujemo s ponudbo enot Dolenjske Toplice in Šmarješke Toplice. Za večino naših gostov, morda z izjemo tistih, ki so na bolj zahtevni medicinski rehabilitaciji, je značilno, da želijo spoznavati in uživati tudi v lokalnem okolju izven term oziroma izven hotelov. Poleg obiskov lokalnih festivalov, vinotočev, turističnih kmetij, skratka doživljanja ruralnega dolenjskega okolja, pa želijo naši

gostje doživeti tudi urbano okolje našega področja, kar pa mu lahko nudi edino Novo mesto. V mestnem okolju turist pričakuje ponudbo predvsem s področja kulture in zabave. Tu je pomembno samo mestno jedro s svojo arhitekturo, njegova sakralna umetnost, muzej in galerija, gledališče ter arheološki park. Pomemben je dnevni, večerni ter nočni utrip življenja v mestu ter dobra gostinska ponudba in ponudba zabave. Dobrodošli so občasni festivali – jazz, fotografski, vinski, lutkovni, ...

Novo mesto se kot mesto razvija že kar nekaj stoletij in meščani so na zgodovino svojega mesta lahko upravičeno ponosni, vendar število in pomen urbanih atrakcij vseeno ni tolikšno, da bi same po sebi lahko pritegnile večje število turistov. Za večino turistov v naši regiji bo zato obisk Novega mesta predstavljal le dopolnitev primarnega razloga njihovega obiska, vendar v tem ne vidim nič slabega. Menim, da bodo odgovorni na novomeški občini največ naredili za razvoj turizma, če bodo razvijali Novo mesto kot urbani center regije in v prvi vrsti skrbeli za kvaliteto življenja meščanov oziroma prebivalcev mestne občine. Ni moj namen izpostavljati posamezne problematične točke Novega mesta, ker sem prepričan, da jih odgovorni dobro poznajo, saj so bili nanje že nič kolikokrat opozorjeni, vendar zanje nekako ne najdejo ustreznih rešitev. Gotovo je svetel primer reševanja dolgoletne sramote hostel Situla, dva najtemnejša primera pa sta Narodni dom in avtobusna postaja. Ustrezna in vzdrževana prometna in komunalna infrastruktura, kakovostno obnovljeno in živo mestno jedro, delujoče in ustvarjalne kulturne inštitucije, občasni festivali, mestu primerna raven športa in športne infrastrukture, premišljen razvoj prostora, skratka vse to, kar bo v prvi vrsti koristilo meščanom, bo največ doprineslo tudi k razvoju turizma in pomagalo pri delu nam, ki se s turizmom ukvarjamo profesionalno.

Pripis uredništva:

Jože Berus je direktor Term Krka d.o.o.

BUHALIS-ov 6A OKVIR	POMEMBNOST				
	NIZKA		VISOKA		
ZNAMENITOSTI		Naravne znamenitosti	Zgodovinska in kulturna dediščina		
AKTIVNOSTI	Športne aktivnosti			Wellness (saune, bazeni ...)	Rehabilitacije po poškodbah in boleznih
INFRASTRUKTURA (turistična)			Ponudba restavracij (kulinarike)	Namestitve	
RAZPOLOŽLJIVI PAKETI				Termalni turistični paketi	
DOSTOPNOST	Nedokončane avtocestne povezave Slaba vzdrževanje državnih cest Slabo označene znamenitosti				
POMOŽNE STORITVE	Razvite bančne in nakupovalne storitve Razpoložljivi turistični uradi Razpoložljiva telekomunikacija, pošte in druga infrastruktura				

Vir: J. Prašnikar in ostali: DMO in DMS: Primer Dolenjske in Bele Krajine

Resničnost je doma

Peter Geršič, fotografije Boštjan Pucelj

Lokalni mediji, med katere štejemo vse tiste časopise, radijske in TV postaje ter spletne strani, ki prinašajo informacije, ki so povezane z nekim geografsko omejenim prostorom, imajo danes večji pomen, kot so ga imeli kdaj koli. Upam si trditi, da so lokalni mediji na prvi liniji fronte, ki se bije po vsem svetu.

Trditev lahko podkrepim s premiki, ki se bolj ali manj intenzivno dogajajo povsod. Zaradi gospodarske krize upada obseg oglaševalskega denarja, ki je na voljo. Razne spletne strani časopisom jemljejo branost in nižajo naklade. Lokalne televizije so pod pritiskom investicij prehoda na digitalno oddajanje. Na drugi strani naj bi bil za marsikaj kriv splet, a ustvarjalci novičarskih spletnih strani ugotavljajo, da se z oglaševalskimi prihodki takšna spletna stran težko preživi. Resnično – statistike iz različnih evropskih držav kažejo, da praktično ni časopisne hiše, ki bi izpad oglaševalskega denarja zaradi padanja oglaševanja v tisku ustrezno nadomestila z denarjem, ki ga dobi s svojo spletno izdajo. Vmes je le prepad, v katerega še najhitreje tonejo ravno lokalni in regionalni mediji, kar je znak za glasen alarm. Tonejo lahko namreč na različne načine. Tako da zaprejo svoja vrata ali pa se prepustijo nenadzorovani komercializaciji vsebin in poskušajo prodati oglasni prostor za vsako ceno – tudi če gredo prek kakšne etične meje.

Paradoksalno – ravno globalizacija je ključ do vzpona lokalnih medijev in njihove vedno vidnejše vloge v medijskem prostoru. Ekonomski globalni premiki, globalni mediji, tudi gospodarska kriza so temeljito preoblikovali medijski prostor, saj mi je danes prek spleta dosegljiv celoten svet z nekaj kliki. Krasno – ljubim globalne medije, ker iz njih izvem vse o poplavah, ubijalskih kitih orkah, težavah ameriškega in kirgiškega predsednika. Všeč so mi tudi naši nacionalni mediji, ker so v večini primerov profesionalni in vsi pišejo več ali manj iste stvari. To bi torej moralo pomeniti, da je vse, kar napišejo res ... Ni menda mogoče, da bi toliko različnih ljudi ugotovilo isto laž, ali ne?

Pa veste iz poročanja globalnih medijev, kako se recimo na Novi Zelandiji spopadajo s problemom urejanja lokalnih cest? Da bi se mi na njihovem primeru kaj naučili? Se vam zdi to banalno in nesmiselno, ker imamo pri nas asfalt, pri njih je pa makadam? Nasprotno, to je srž vprašanja lokalnih novic, ker v resnici niso lokalne, ampak so edine novice, ki štejejo kot novice, so informacija s

Pomembno je skratka, da je lokalni medij pristranski, in to v smislu, da je angažiran in zainteresiran kot glasnik civilne sfere nekega lokalnega prostora. Ni nevtralni razsodnik, kaj je prav in kaj je narobe, ampak je privržen, a trezen pristaš dobrega življenja in zmerne napredka. Deluje za to, da bo predvsem lokalnemu prebivalstvu doma, na domačem dvorišču bolje.

kakovostjo, vrednostjo, saj zadevajo tisto, kar imenujemo življenje. A se vam zdi to, da so v Hondurasu pridelali 10-kilski paradižnik, novica? Ne, novica je, da je bila večraj odprta avtocesta med Ljubljano in Novim mestom, ker se nas to neposredno dotika, ker bomo to novico živeli. Facebook in CNN nista življenje, sta reprezentacija kolektivne iluzije povezanega sveta. Prav malo nas zadeva, če si je ameriška lepota zlomila nogo na Sunset Bulevarju sredi Los Angelesa. Fino, smili se nam, ampak njene bolečine ne čutimo in je za nas – nepomembna.

Če je kaj pomembno v globalnih novicah, so to teme, ki kažejo, kako nezavedno obračamo oči stran od problemov, ki so globalni, a zadevajo tudi nas – varstvo narave, energijski viri, čista voda. Če imajo problem z izginjanjem pragozda v Amazonki, potem bo to prej ali slej tudi naš problem. In, ja, to nas zanima. Zanima nas tudi, kako živijo v drugih deželah, kar je koristno in všečno, saj sicer ne bi bil tako navdušen kot zadnjič, ko so na pristni dolenski zidanici na pikniku postregli s skoraj pravim japonskim sušijem. Tako je to, globalizacija ne izbira poti, da nas zapelje, še najlaže gre seveda skozi želodec. Prav je, da gledamo prek plotov, da razumemo druge in mi bolje živimo. Tujci tako ne hajo biti barbari, kot je svojim rojakom zaradi nevednosti očital Montaigne, ampak naši učitelji.

Vzemimo za primer Veliko Britanijo, v kateri britanska vlada in medijske nevladne organizacije ugotavljajo, da so za lokalne medije nastopili težki časi. Tako težki, da so se celo najmočnejše regijske medijske hiše prisiljene združevati, seliti časopise na splet ter zmanjševati obseg delovne sile. Zanimivo je, da celo spletni iskalnik Google priznava, da je ravno lokalnim medijem (v tem primeru v Veliki Britaniji) odjedel velik del oglaševalskega kolača s svojo ponudbo novic, iskanja in še česa. Tako celo Google intenzivno razmišlja, kako bi sofinanciral obstoj lokalnih medijev, saj je hočeš nočeš odvisen od njihovih vsebin na spletu. V Veliki Britaniji zaradi takšne situacije poskuša k lokalnemu komuniciranju pomagati tudi nacionalni RTV servis BBC, za katerega pa je hitro postalo jasno, da je 10-krat predrag glede na enostavne zahteve lokalne produkcije. Ampak Britancem je jasno in mrzlično iščejo sredstva, voljo in nove načine, kako ohraniti in izboljšati lokalne medije.

Če preslikamo zadevo na Slovenijo, lahko ugotovimo, da imamo tudi pri nas naš »BBC«. Gre za RTV Slovenija, ki s svojima centroma v Kopru in Mariboru ter dopisniško mrežo bolj ali manj ustrezno z najbolj aktualnimi vsebinami pokriva tudi dogajanje po najbolj oddaljenih koščkih naše dežele. In to je dovolj! Pika. RTV Slovenija je nacionalna medijska hiša, ki ne more in ne sme krojiti prostora lokalnih in regionalnih medijev, ki morajo ohraniti svojo, izjemno vlogo v komuniciranju znotraj prostora in nenazadnje predstavljanja neke pokrajine tudi navzven.

Oprostite, novinar iz Ljubljane bo morda objektivno in korektno poročal o občinskem proračunu, nikoli pa ne bo razumel, kaj lokalni prostor premika naprej, zakaj in kako diha. Takšno, profesionalno, demokratično in poglobljeno novinarstvo lahko opravlja le nekdo, ki v prostoru živi, dela, je (!) in spi ter je pri svojem poročanju sicer profesio-

nal, objektivni pa redko. Kar koli že ta objektivnost pomeni – menda neko uravnoteženost pogledov in iskanje končne resnice, skratka, nekaj v smislu astrologije, ko malo povemo, ampak nič takega, da bi se komu zamerili. Pomembno je skratka, da je lokalni medij pristranski, in to v smislu, da je angažiran in zainteresiran kot glasnik civilne sfere nekega lokalnega prostora. Ni nevtralen razsodnik, kaj je prav in kaj je narobe, ampak je privržen, a trezen pristaš dobrega življenja in zmerne napredka. Deluje za to, da bo predvsem lokalnemu prebivalstvu doma, na domačem dvorišču bolje. Da se bomo zbujali ob svežem zraku, da bomo šli v službe in dobro urejene šole, da bodo razvojni projekti razsodni in ne v službi nekoga, ki bo dobiček zaslužil 500 kilometrov stran. Zanimivo je, da analitiki evropskih (in tudi slovenskih) lokalnih medijev ugotavljajo, da so ti tipično politično bolj nepristranski kot nacionalni, saj obravnavajo teme, ki niso politično obarvane, in to na način, ki je vpet v vsakdanje življenje. Tukaj enostavno ni prostora za norosti, ki jih lahko opazujemo v našem državnem zboru in še kje. Preprosto – ko se pogovarjamo, kako bomo delali stvari doma, gre za preveč pomembne stvari, da bi jih prepustili politikom! Stejeta le sposobnost in zagnanost.

A drži, da so lokalni mediji notorično podhranjeni, z vedno manj sredstvi in vedno bolj prezrti od državnih ustanov, ki bi jim morale pomagati. To je dejstvo in ne danes in ne jutri ga ne bo nič spremenilo. Nesmiselno se je utapljati v željah, kako bi moralo biti, ker je mnogo bolj praktično soočiti se z dejstvom, kako je. Šele na podlagi tega lahko ugotovimo, kaj lahko več naredimo s tem, kar pač imamo. Imamo bralstvo, gledalstvo in poslušalstvo. Če ne pride do množičnega eksodusa iz kraja v kraj, ga bomo vedno imeli, ne glede na kar koli. Imamo splet, ki je lahko močno komunikacijsko orodje, je lahko poceni in učinkovito ter bo, jutri ali pojutrišnjem, začelo opravičevati vse investicije vanj.

Morda je čas, da se ravno v lokalnem prostoru mediji izvirajo grozečemu primežu poneumljanja s poceni vsebinami ter še bolj samozavestno sledijo svojemu poslanstvu – odražanju realnosti, potreb in informacij, ki so pomembne za prostor, v katerem živimo. Tudi zabava naj bo, seveda. Mislim, da bodo takšno delo uporabniki medijskih vsebin v lokalnem prostoru, naši in vaši sosede, bogato nagradili s svojo pozornostjo. Tako bomo naredili na domačem pragu za pluralizem in demokracijo več kot vse politične stranke v državi skupaj. Pa to ne pomeni, da me nacionalne in globalne zgodbe ne zanimajo, le ustrezno sito je treba imeti ... Kaj pišejo globalni in ponavljajo nacionalni mediji, bomo že mimogrede preleteli, brali pa tisto, kar razmišljamo in delamo pri nas. Veste, brigajo me Amerika in bombe, moja resničnost je tam, kjer sem doma.

Pripis uredništva:

Peter Geršič je komunikolog in član programskega sveta RTV Slovenija.

Tovornjakarica

Katja Martinčič

Vrednost in velikost talenta sta zreducirani na utrujajoč boj, da bi se avtor sploh lahko pokazal pred kritičnim ljudstvom, pa še potem obstaja možnost, da bo recimo razstava slabo obiskana ali prodaja knjige neuspešna, ker »za tega pa itak še nismo slišali«.

Fotografija: Jaka Šulc

Kdaj pa kdaj se zgodi, da celo tisti, ki so že več ali manj vse dosegli in presegli ter se tega prav dobro zavedajo, sedejo za mizo poleg nas, navadnih smrtnikov, ki smo šele začeli praskati po življenju. Morda celo spregovorijo besedo ali dve, če jih razumemo, pa ni ravno bistveno, ker smo preveč zaposleni s kimanjem in pritrditvami vsaki gesti, kaj šele besedi. Strahospoštovanje nam oznoji dlani in trese kolena, občutenje lastne manjvrednosti se poveča na najvišjo možno mero, ko se še kar trudimo, da bi pustili vtis, dober ali slab, samo da bi bili zapomnjeni, da bi lahko dotični osebi še kdaj rekli dober dan in živijo in bi se na tak način morda povzpeli iz množice neopaženih. Zakaj že?

Najmanjša napaka našega »junaka« je dovolj, da ga vržemo s piedestala, vsaj za dan ali dva. In takšno predzno potezo si dovoljujem prav zdaj. Že lep čas namreč ne morem pozabiti bližnjega srečanja s človekom, ki ga od nekdaj, predvsem iz vidika umetnosti, hudo spoštujem, po enem in edinem resnem pogovoru z njim pa nisem več tako zelo prepričana. Zgodba je sila preprosta. Gre za nekega profesorja, o katerem sicer krožijo raznotere zgodbe, katerih skrajni negativci in hkrati absolutni zmagovalec je ponavadi kar on, medtem ko principi in princeze umirajo po tekočem traku. Ko je nekoč na urah risanja izjemoma sedel poleg mene in si ogleval mojo risbo, je kar tako, mimogrede,

še vprašal, kdo in kaj so moji starši. Ha? V tistem trenutku sem, neverjetno, pozabila na strah in ponižnost in sem se kar malo razhudila, od kdaj je pa to važno, kdo sta moja mama in oče, ter kakšno zvezo ima to s črtami, ki jih jaz vlečem po papirju? Pa je gospod profesor še kar vztrajal, čeprav malo bolj zadržano, ugovarjanja pač ni vaje. Od kje vendar takšna risba, če pa priimek nič ne nakazuje na to? In sem mu povedala, tako kot je, lepo in prav in po resnici, oče je vozil tovornjak, mama pa tipkala, nobeden od njiju ni akademik, tudi svobodni umetnik ne, pravzaprav smo, z mano vred, po običajnih merilih precej navadna družina. Sledi začuden pogled. In jaz sem se skorajda počutila krivo, ker izbire poklica očitno ne morem opravičevati z navdihi iz domačih logov. Bolj logično bi vendar bilo, če bi bila tovarnjakarica. Junaki pa taki!

Torej je vsakršna zmožnost zaradi neodmevne družinske zgodovine neutemeljena? Zakaj postane sposobnost človeka vprašljiva, če njegova stroka ni ista kot stroka staršev? Konec koncev vsak avtor za svoje konstrukte, kakršne koli že, odgovarja sam in še kar mi ne gre v račun, zakaj ljudje tako radi povezujejo in sodijo tako uspehe kot poraze s preteklostjo in z izvorom priimka. »Uspešni priimki« imajo že kar takoj večjo protekcijo in si zaslužijo priznanje, če kaj naredijo ali pa ne, tisti preostali pa naj se dokažejo, kakor vejo

in znajo. Vrednost in velikost talenta sta tako zreducirani na utrujajoč boj, da bi se avtor sploh lahko pokazal pred kritičnim ljudstvom, pa še potem obstaja možnost, da bo recimo razstava slabo obiskana ali prodaja knjige neuspešna, ker »za tega pa itak še nismo slišali«. Poleg dejstva, da so tisti neznani avtorji nemalo krat boljši od tisočkrat omenjenih imen. Cvetlice slovenske miselnosti so zadušljiv plevel, ki sposobnost pehajo iz enega mesta v drugo, dokler ne pobegne v drugo državo in se domov vrne samo še na umetniški dopust.

Podobna dilema se pojavi ob besedi »akademski«, tudi »diplomirani«, če želite. Odnos do dela nekega umetnika se pogosto vzpostavi šele po vprašanju, na katero šolo je ta hodil. Če sosedov Janez doma ustvarja v prostem času, bo svoje izdelke verjetno lahko podarjal (!) prijateljem in znancem teh istih prijateljev, medtem ko ga tako imenovani resni kritiki niti opazili ne bodo. Brez potrditve »priznanih« pa lahko pozabi na čast in slavo, na objavo in seveda na prodajo. Sposobnost brez priznanja v obliki diplome ali dedkovega opusa je vredna bore malo, kar je povsem razumljivo v določenih razumskih znanostih, a toliko manj, ko gre zgolj za umetniški talent ali pomanjkanje tega. Brez sorodniških referenc ali vsaj tesnih prijateljskih odnosov s pomembnejši očitno vse skupaj pomeni še toliko manj. Še

dobro, da se vsake toliko potem spomnijo in naredijo šov, kot je Slovenija ima talent, da tudi najbolj obupani in obupni pridejo na svoj račun, čeprav je v resnici to samo še ena burka več, ob kateri se zabavajo zgarani in zgroženi državljani, resničnega učinka pa ni. Žalostno je predvsem, da se vedno in povsod, v Ljubljani, Novem mestu ali pa Zagorju ob Savi, nabere nekaj samooklicanih uspešnežev, sposobnežev, kulturnikov in podobnih reči, ki potem živijo in delajo pod kristalnim zvonom, vse ostalo pa s tem postane nezaželjena periferija. Kristalni zvon se sčasoma zaradi pomanjkanja svežine in vakuumu spremeni v kozarec vloženih kislih kumaric, a resnica ostaja ista: kolikor jih poznaš, (samo) toliko veljaš.

Privid razvoja

Petra Božič

Na plano je končno pokukalo spomladansko sonce – tisto pravo, ki vleče ven; na martinčkanje, piknike, sprehode in tek, da bomo poleti z izklesanimi telesci paradirali po plaži.

Se en je odziv ljudi na tako sonce – pohod po trgovinskih središčih v lovu za pomladno obutvijo in oblačili. Veliko se jih bo odločilo za copate znamke Adidas ali Nike, odeli se bodo v oblečja Esprit, Gap, Levi's ali celo v oblačila Polina Laurena. Nekaterim pa znamke sploh niso pomembne. In veste, kaj? Povsem vseeno je. Kajti v večini primerov boste kupili izdelek, ki je pripotoval daleč, daleč do naše male Slovenije. Prihaja iz zatohle barake ali iz plastične delavnice brez oken, ene izmed mnogih, ki so postavljene tesno druga zraven druge in skupaj z močno varovanim območjem tvorijo prava pravcata delovna taborišča. Govorim predvsem o brezcarinskih proizvodnih conah, kjer blago ni le v tranziciji, ampak se ga na istem mestu tudi izdeluje. Znana je gospodarska cona v Cavitaju na Filipinih, kjer se za urejenostjo naselja skrivajo grozljive zgodbe zaposlenih. Še slabši pogoji so na Šrilanki in Indoneziji, najhujše pa je gotovo na Kitajskem, kjer je delavnik najdaljši in so plače najnižje.

Vendar pa je naša dolžnost, da vemo, kaj poganja obstoječi sistem: zgarane delavke in delavci, ljudje brez prihodnosti in brez lepih spominov. Tisti, ki vedo, da obleke, čevlji, tehnološke igračke, ki jih proizvajajo, ne osvobajajo, temveč nas delajo za sužnje.

Delavke in delavci so mladi (občutno več je žensk, starih od 17 do 25 let) in povečini prisiljeni v životarjenje znotraj takih naselij. Plačani so nekaj centov na uro, kar še zdaleč ni dovolj, da bi lahko kaj denarja poslali domov. Kar si lahko privoščijo, je tukaj in zdaj: nekaj hrane in prenočišče v naselju. Če v taki gospodarski coni ni možno spati, odidejo vsak dan domov in tisti, ki živijo daleč, lahko spijo le uro ali dve. Delavnik namreč traja od dvanajst do šestnajst ur, nadur pa ne smejo zavrniti.

Delovni vsakdan v tovrstnih gospodarskih conah je organiziran v duhu največjega možnega izkoriščanja delovne sile: premalo odmorov za odhod na stranišče (nekateri se zato zatečejo kar k uriniranju v plastično vrečko pod mizo) in za malico, strog in po-

gosto žaljiv nadzor.

Nič nenavadnega niso zlorabe delavcev, ki jih vlada teh obrobni območij niti ne želi kaznovati. Zakaj le, ko pa je bila prav ubogljiva in poceni delovna sila tisto, kar jim je pripeljal tako zaželjeno tuje vlagatelj. To so navadno pogodbeni partnerji velikih korporacij (Adidas, Nike, Apple, IBM, Aztek ...), ki jih odvežejo vsakršne odgovornosti do delavcev. Paradoksalno – tovrstni socialni dumping niti ne koristi veliko gospodarstvu tega območja, dela pa čudeže za kapitalistične grebatorje zahodnega sveta. Zaradi tovrstnega seljenja tovarn na obrobja mest si lahko vodje korporacij privoščijo negovanje podobe znamke, ki ima svoje življenje in ki spremeni svojega, takoj ko zanjo zmečeš goro denarja. Ustvarjajo superznamke. Zato lahko soustanovitelj podjetja Nike Phil Knight reče: »V izdelovanju ni nobene vrednosti več. Vrednost se dodaja s skrbnim raziskovanjem, z inovacijo in s trženjem« (Katz, Just do it, str. 204). In zato tudi mi včasih pozabimo, da imajo vse stvari svoj izvor. Da so sad trdega dela nekoga, ki je tako daleč stran, da sploh ne obstaja več. Nisem prepričana, da lahko kot kupci veliko spremenimo. Najverjetneje tudi izogibanje kupovanju izdelkov znanih

Šobo za Pahorja

Jurij Smrke

Na zadnjičnem sestanku med predsedstvom Študentske organizacije Slovenije (ŠOS) in premierom Borutom Pahorjem se je pokazala absurdnost študentskega boja za delo, ki se zadnjih nekaj mesecev stopnjuje in bo teatralni vrhunec očitno doživel 19. maja 2010. Predsednica Katja Šoba je status quo, ki ga brani ŠOS, počastila z novo ljubezensko izpovedjo in za ta dan napovedala demonstracije. Pahor, na drugi strani, je izkopal idealistično bojno sekuro in našel besede, ki smo jih v nekoliko prirejeli različici od začetka medijskega obračuna zaman želeli slišati od predstavnikov študentov: »Ne bi želel biti predsednik vlade v državi, v kateri morajo študentje delati za to, da lahko doštudirajo.«

Študent je, ki je, in se tako imenuje, ker naj bi študiral, ne delal. To je očitno spoznala tudi vlada. Morda se je kaj naučila iz prejšnjih študentskih bojev, ki bi jih, strnjene v en stavek, lahko poimenovali »boj za dostopen študij za vse«. In ko govorimo o nečem, kar je dostopno za vse, govorimo o nečem, kar je za upravičenca relativno poceni. Predstavniki študentov so sicer pravilno izračunali, da je štipendij v Sloveniji premalo in da so prenizke ter da velik delež študentov zato dela, da bi si

zagotovil možnost študija, toda ušeli so se, ko so menili, da morajo zahtevati delo, zato da se bodo vedoželjni lahko dokopali do denarja in šele prek tega do izobrazbe. Ne borijo se za napačno stvar, borijo se za napačna sredstva. Izobrazbo lahko in moramo zahtevati neposredno, saj je naša pravica!

ŠOS je »proti, ker je tvoja pravica delo«. Moja pravica je biti najcenejša in najfleksibilnejša delovna sila na trgu, moja pravica je delati, kolikor hočem, in nato študirati. To ne pomeni, da bom študent, ki poleg še nekaj dela, pač pa da bom delavec, ki poleg študira. Fiktivno ali zares. Ob tem študentje na eni strani opravljajo dela, ki niso niti najmanj povezana z njihovo smerjo študija, na drugi strani pa se od njih zahtevajo strokovna dela, vredna delovne pogodbe in vseh iz nje izhajajočih pravic (»iščemo absolventa fizike z znanjem danščine!«).

Vendar to ni le problem študentov. Prekerne (negotove) oblike dela z majhnim obsegom pravic postajajo vse pogostejše v družbi, v kateri se zapirajo klasične tovarne in čedalje manjši delež zaposlenih celo delovno dobo preživi v varnem naročju enega delovnega mesta. V

Moja pravica je biti najcenejša in najfleksibilnejša delovna sila na trgu, moja pravica je delati, kolikor hočem, in nato študirati. To ne pomeni, da bom študent, ki poleg še nekaj dela, pač pa da bom delavec, ki poleg študira.

Evropski uniji (EU) naj bi bilo, tako Dnevnik, skoraj 70 odstotkov mladih zaposlenih za določen čas. Še na slabšem so tisti, ki delajo prek avtorskih pogodb ali celo kot honorarci prek študentskih napotnic. Če zbolijo, jim nihče, razen »hotela mama«, ne krije stroškov. Nekateri sociologi, med njimi tudi aktualni minister Ivan Svetlik, so že pred desetimi leti opozarjali, da pojav začasnih zaposlitev sicer povečuje fleksibilnost trga delovne sile, hkrati pa zmanjšuje socialno varnost zaposlenih na teh delovnih mestih ter povečuje njihovo ranljivost. Socialne varnosti zato ne smemo več iskati v zaposlitvi, priti mora od drugod.

To velja za vse, še posebej pa za študente, brezposelne in ljudi, ki jih ni v evidencah, torej za kategorije ljudi (z izjemo upokojujencev), ki jih je vlada stlačila v Zakon o malem delu. S tem se negotovost, ki je inherentna študentskemu delu, razširi na širšo populacijo. Če želimo varnost, moramo zahtevati varnost. Ne smemo kričati več dela, pač pa več pravic. Delo in študij bomo imeli le, če bomo preživel.

Ponjuham
naposled ta
filozofski
njuhanec in se
odmislim
naokrog od
ene do druge.
Čudi me misel,
da sem najbolj
sam pri sebi
takrat, ko
nisem pri sebi.

Matic Kastelec

Pred skorajda tristo leti, leta 1713, je George Berkeley, irski škof in avtor nadvse posebnih poglavij velike knjige Človeške misli, kot precej poznan in slaven metafizik obiskal London. Že res, da mu njegova *Razprava o principih človeškega spoznanja* nasploh ni prinesla naklonjenih odzivov, a si je kljub temu malo s svojim osebnim šarmom, malo s pomočjo dobrih besed, ki sta jih zanj založila njegova rojaka, satirik Jonathan Swift in politik ter slavni urednik Richard Steele, kaj hitro utrl pot v angleški literarni svet. Steele je ravno tistega leta urednikoval Guardianu, osem mesecev živečemu londonskemu časopisu. Med prispevki, ki jih je za Guardian pisala izbrana londonska intelektualna srenja, se je lahko prebralo tudi 12 Berkeleyjevih »kolumen«. Vse je napisal pod psevdonimom, morda zgolj z namenom, da bi njihovega sporočila ne ovijal vonj takrat med njegovimi kritiki še vedno neprebavljene »esse est percipi« (* *Principov*. Glavna nit, ki se vleče čez vseh dvanajst Berkeleyjevih prispevkov, je obramba krščanskega teizma proti svobodomislecem tistega časa, tistim notoričnim ateistom. Idealizem z neba proti materializmu pri tleh, pač, od nekdanj in še danes žvečen (ne pravim, da ne še vedno sočen in okusno kisel) *Rumex acetosella*. Menda se je tudi njemu zehalo od *dolgočasnosti* napezovanja pojma ob tem podvigu – načinu, kako je zagrizel v to kislico, namreč ni pri mere. V resnici jo je kratkomalo ponjuhal.

Dve Berkeleyjevi kolumni posebej štrli iz sicer povprečne neprepričljivosti ostalih. Že njuna naslova *Obisk češerike* in *Češerika svobodomisleca* bralcu dvigneta obrvi. Neki popotnik po imenu Ulysses Cosmopolita v njiju opisuje svoje srečanje s francoskim prijateljem. Ob priliki mu potarna, da kljub vsem življenjskim izkušnjam in četudi je imel na svojih potovanjih možnost seznaniti se z nemalo človeškimi običaji in odnosi, nima talenta za znanost in razglabljanje. Francoski prijatelj stvar pretuhta in iz skrinje prinese majhno škatlico nekakšnega njuhanca, ki mu ga je dal njegov stric, ta pa naj bi za recept izvedel od njegovega avtorja, nikogar drugega kot Descartesa. Izroči jo Ulyssesu kot darilo rekoč, da ne pozna boljšega načina za to, kako duha oplemenititi z vednostjo o umetnostih in znanostih, kakor je pravilna uporaba tega njuhanca. Deluje tako, da začasno omogoči ločitev duha od telesa, ne da bi zadnjemu to povzročilo kakšne poškodbe. Od telesa tako oddvojena duša je svobodna, da se zgolj z mislijo odpravi kamor koli in na primer obišče češeriko najmodrejšega filozofa ter tam kot gledalka spremlja vsako misel, ki se modrecu porodi. Saj veste, češerika je tista na videz nedolžna in nepomembna žleza sredi možganov, v kateri naj bi po Descartesu bil sedež (nematerialne!) duše, kjer jo zadevajo vsakovrstne čutne zaznave in odkoder s pretakanjem

animaličnih hlapov po živcih vodi telo. Ta nadvse ingeniozna in seveda z Descartesovimi lastnimi znanstvenimi poskusi potrjena razlaga človeške anatomije je genija pripravila, da se je v stvar še poglobil in naposled iztuhtal naš filozofski njuhanec.

Ulysses nadalje pripoveduje o svojih prelepih in poučnih trenutkih kratkočassja, ko je na varno zaklenil svoje telo in odnjuhal v češeriko filozofov, pesnikov in ljubimcev, ko se je učil v matematikah in gospodičnih ter se čudil v glavah politikov. Seveda si je moral ogledati tudi misli notoričnega svobodomisleca in ugotoviti, da njegove misli niso nič kaj svobodne in tako dalje. Nadaljevanje deluje nekako predvidljivo, a vsekakor zato, ker bralcu misli začnejo odtekati drugam. No, vsaj meni so. Začel sem tresti z glavo. Sicer se nimam za nekoga, ki je tako zanimiv, da bi bil vreden tistih nekaj minut svobode duha, ampak nikoli ne več. Potresel sem z glavo, da ga vrže z naslanjača v moji češeriki vsaj za toliko, da zberem misli. Neprijeten občutek, če niti svojih misli nimaš sam zase. Ampak kako naj duha vržem iz naslanjača, ko pa Kartezij pravi, da ni razsežen? Če je tam gori, se gotovo smeje mojemu otresanju.

Lahko sploh kdaj zagotovo vem, da ni nikogar tam gori in da sem sam pri sebi? Menda je edini način, kako biti tega gotov, da se odnjuhaš. Odprl sem Descartesovo Razpravo o metodi in začel iskati recept. Še nekaj sem jih moral odpreti in prepotovati, da sem res prišel do njega. Ponjuham naposled ta filozofski njuhanec in se odmislim naokrog od ene do druge. Čudi me misel, da sem najbolj sam pri sebi takrat, ko nisem pri sebi.

Zdi se, da v resnici lahko grem kamor koli. Odpirajo se možnosti, na katere Ulysses niti pomislil ni. Le en kotic se zdi nedosegljiv. Odpravim se k sebi, v češeriko svojega telesa. Zaželim si opazovati svoje misli na delu, gledati iz naslanjača in ugotoviti, *zakaj*. Vendar me preseneti, da je češerika sredi možganov mojega telesa prazna. Ni mojih misli, da bi jih opazoval. Ne morem se usesti pred oder in na njem gledati igre svojih misli tako kot lahko gledam igro misli drugega.

A tudi ni misli razen mojih, ki jih lahko mislim sam. Le igro svojih misli lahko igram sam. Le s svojimi mislimi lahko stečem na igrišče. Na oder, kjer se moja misel igra z mislijo drugega. In kjer jo morda res nekdo gleda iz naslanjača. Sicer pače velja tisti Berkeleyev »esse est percipi«, če biti res pomeni biti zaznan, to sploh ni tako slabo.

Popravek

V prejšnji številki Parka je v tej rubriki prišlo do neljube napake pri prelomu članka. Avtor članka z naslovom Zgodba o Talesu iz vodnjaka namreč ni bil Jurij Smrke, kot je bilo napačno navedeno, ampak Matic Kastelec. Za napako se vsem prizadetim opravičujem.

Tjaša Prošek, Nejc Smodiš in Sebastjan Šeremet

Maja Regina, fotografija Boštjan Pucelj

Ne gremo ven

6. junija pred 137-imi leti so na mestu, kjer stoji današnji Narodni dom, kasneje preimenovan v Sokolski dom, postavili temeljni kamen za gradnjo prvega narodnega doma na Slovenskem. Gradnjo je spodbudila stiska Narodne čitalnice, ki je nujno potrebovala prostore za delovanje.

Leta 1925 je Narodni dom prevzelo Sokolsko društvo. Častitljiva zgradba v središču Novega mesta pa na očeh javnosti že dlje časa vztrajno propada. Potrebna bi bila celostna obnova.

Zakaj do tega še ni prišlo in kakšne namene ima MO Novo mesto kot lastnica zgradbe, tudi ni jasno. Nekaj pa je gotovo; stavba Sokolskega oziroma Narodnega doma je počasi začela oživljati.

Začelo se je že pred nekaj leti, ko so se v njo naselili prvi umetniki. Dandanes je v stavbi že precej živahno. O tem, kako je do tega prišlo in kaj se tam dogaja, so spregovorili trije pobudniki za oživitvev propadajoče stavbe – Tjaša Prošek, Nejc Smodiš in Sebastjan Šeremet.

Kdo vse trenutno deluje oz. je dejaven v Sokolskem domu?

V zgradbi delujejo slikarji in kiparji, najbolj dejavno pa je Društvo za kulturno osveščanje (DKO) ter Zavod BO! (Bogastvo so otroci), katerega direktorica je Tjaša Prošek. V zgradbi so oz. se bodo te dni nastanili Jaka Berger, Novomeščan, ki deluje v Mariboru, DJ Fabiani, Gibalno izobraževalni brlog (GIB), katerega vodja je Tea Grahek, ki se prav tako s svojo aktivnostjo že junija letos iz Maribora seli v Novo mesto. V prvem nadstropju ima atelje Nejc Smodiš. Potem sta tu še Društvo Mavrica in Marjan Maznik. V sklopu omenjenega društva delujejo predvsem starejši občani s slikarskimi delavnicami. Tu je tudi Borut Špraicer, ki se ukvarja z oblikovanjem dekorativne keramike. V tretjem nadstropju so slikar in kipar Igor Obradnovič ter restavrador starega pohištva Aleksander Čop in slikar Sebastjan Šeremet.

Zavod BO! je v teh okvirih nekaj posebnega, glede na to, da so vsi ostali bolj ali manj umeetniško naravnani.

Zavod BO! je razdeljen na dva dela; prvi del je terapevtski, zajemal bo terapije za družine pred, med in po ločitvi, drugi del pa bo v sodelovanju z DKO ustvaril raznovrstne brezplačne delavnice za otroke (v navezavi z Društvom za kulturno osveščanje in Sokolskimi delavnicami): risarsko, kiparsko, lutkovno, gledališko, gibalno, eko, slikarsko in glasbeno. Pripravljamo pa tudi program za najstnike, ki se bodo prek delavnic spoznavali s spolno vzgojo. Dejavno bodo začele delovati že v mesecu juniju.

Kdo je trenutno upravitelj te stavbe oz. s kom

se dogovarjate glede vzdrževanja stavbe, naselitve novih članov v prostore?

Z županom Muhičem se dogovarjamo glede rešitve upravljanja s stavbo. Vemo le to, da KC JT ni več upravitelj, sedaj pa naj bi to bila Zarja. Prepričani smo, da moramo končno narediti prvi korak k oživitvi razpadajočega Sokolskega doma. Organizacijo in obnovo stavbe smo v roke vzeli kar mi trije.

Kdo pa je vama z Nejcem odobril delovanje v Sokolskem domu?

To je bil Janez Pezelj, in sicer pred dobrimi štirimi leti. Videl je moje in Nejčeve slike in rekel: »Fantje, bodite notri. Ampak če boste delali neumnosti in bo prišla policija, nemudoma letite ven.« Ker ni bilo nobenih neumnosti, smo ostali v stavbi vse do danes. Vse je bil le ustrejni dogovor.

Torej imate upravljanje stavbe kar v svojih rokah?

Če se gremo neko birokracijo, ne bomo prišli nikamor. Birokracija je naredila to, kar je bilo narejenega do sedaj. Torej nič. Pustili so, da stavba propada. Ker so videli, da je treba samo vlagati, dobička pa ne bo nobenega, so umaknili roke. To seveda nikomur ne diši. Posebej ne tistim, ki imajo željo po dobičku, ne pa da bi najstarejši narodni dom na Slovenskem obnovili, da bi končno zaživel.

Kako pa kaže z obnovo? Gre verjetno bolj za neko zasilno vzdrževanje in sanacijo kot pa za celostno obnovo?

Da bomo sploh lahko začeli s kakršnimi koli prireditvami.

mi, dogodki, delavnicami, je bilo nujno storiti prvi korak pri obnovi. Najprej smo se lotili pritličja. Vsem vidna so vhodna vrata v Sokolski dom, ki smo jih prebarvali in prelakirali. Sčistili smo levji glavi, ki se sedaj zlato blešči. Kar se tiče notranjosti, smo najprej uredili galerijo. Treba je bilo izravnati površine vseh sten ter zbrusiti in prelakirati parket. Na novo je postavljen tudi pult, ki bo služil pogostitvam ob prireditvah. Sledil je hodnik oz. prvi prostor ob vhodu v Sokolski dom, kjer bo stalna razstava o zgodovini Narodnega doma. Star in razpadajoč omet je bilo treba odstraniti, na novo zglati površino in jo prebarvati. Prebarvati pa je bilo treba tudi tla. To je šele začetek. Obnovo nadaljujemo s prvim nadstropjem in tako dalje. Res pa je, da temu, kar počnemo, težko pravimo obnova. Poskušali bomo prostore spraviti v stanje, da bomo v njih lahko ustvarjali. In da bodo kolikor toliko urejeni za obiskovalce. Dejavno bomo začeli z iskanjem večjih sponzorjev, donatorjev in pokroviteljev, da se bomo lahko lotili tudi večjih in zahtevnejših nalog, ki nas čakajo pri nadaljnji sanaciji.

Lahko poveste kaj več o omenjeni stalni razstavi?

Razstava je pravzaprav na petih plakatih predstavljena zgodovina Sokolskega doma, na katerih bodo zabeleženi vsi pomembni mejniki, ki se tičejo te stavbe. Odprta pa je od torka, 11. maja. Na ogled vabimo prav vse zainteresirane.

Kaj pomeni Sokolski dom vam, ki ste se odločili vanj vložiti kar nekaj energije, prostega časa in tudi finančnih sredstev?

Narodni dom je simbolnega pomena. Zgrajen od ljudi in za ljudi. Dogodek ob polaganju temeljnega kamna je pomenil v tistem času več kot tabori. To marsikaj sporoča. Kaj pomeni nam? Od ljudi nastal, v zgodovino zblede! Z alternativo vstal, z njo upanje začel. Upanje, torej. Pa tudi priložnost. Priložnost za vse, ki želijo ustvarjati in se izražati mogoče tudi na drugačen, svojstven način.

Ste se po pomoč pri obnovi morda obrnili na Društvo Novo mesto ali pa na Zavod za varstvo kulturne dediščine?

Vse vabimo, da bi sodelovali in pomagali, siliti pa nečemo nobenega. Pred kratkim je bil v Sokolskem domu na ogledu predsednik Društva Novo mesto Mitja Simič. Mislimo pa, da dejanja povedo dovolj. Do danes se je o obnovi samo razpravljalo. In ker nikoli ni bilo dovolj denarja, tudi do obnove ni prišlo. Bile so le visokoleteče besede.

Kakšne odnose pa imate z MO Novo mesto, glede na to, da je lastnik zgradbe?

Od MO Novo mesto smo 14. januarja letos dobili zahtevo za izselitev uporabnikov in nelegalnih stanovančev iz Narodnega doma, in sicer do 28. februarja 2010. Seveda smo se vsi skupaj uprli in odgovorili, da ne gremo.

Samo odgovorili ste »ne gremo ven« in stvar je bila rešena?

Pravzaprav ne. Srečali smo se z Ivanom Kuljajem in od takrat dalje z občino sodelujemo kar prek njega. Je naša vez z občino. Prišel je v Sokolski dom ter videl, da tu deluje alternativna kultura. Naša velika želja pa je, da bi dobili neki dokument, ki nam bi odobril najem stavbe za 99 let.

Kakšni so bili razlogi, navedeni za izselitev?

V bistvu sta bili zadevi dve. Najprej to, da naj bi bila zgradba za novo leto preveč osvetljena, kar niti približno ne drži in je tudi popolnoma banalen razlog. Druga zapisana stvar pa je bila, da je zgradba, menda na podlagi nekaterih statičnih meritev, nevarna. Varna naj bi bila le pritličje ter 1. nadstropje, drugo ter podstrešje pa ne.

Kaj pa vi menite o (ne)varnosti stavbe?

Po našem mnenju je stavba, ne samo v pritličju in prvem nadstropju, ampak tudi drugje, popolnoma varna.

Narodni dom je simbolnega pomena. Zgrajen od ljudi in za ljudi. Dogodek ob polaganju temeljnega kamna je pomenil v tistem času več kot tabori. To marsikaj sporoča. Kaj pomeni nam? Od ljudi nastal, v zgodovino zblede! Z alternativo vstal, z njo upanje začel. Upanje, torej. Pa tudi priložnost. Priložnost za vse, ki želijo ustvarjati in se izražati mogoče tudi na drugačen, svojstven način.

Ker pa naše mnenje ne šteje dosti, smo zanj prosili tudi strokovnjake. Zaradi varnosti imamo urejen tudi požarni red.

Za varnost ste poskrbeli tudi z ležečim policistom, ki je nameščen na vozišču malo više od vhoda v Sokolski dom.

Na MO Novo mesto smo dali vlogo za odobritev ležečih policistov, ker je tu mimo stavbe gost promet, vhod v stavbo pa tik ob cesti. Očitno so nam vlogo odobrili, saj je stvar že na mestu. To bo upočasnilo hitrost vozil mimo Sokolskega doma in pripomoglo k večji varnosti vseh obiskovalcev ob vstopu in izstopu iz stavbe ter seveda nas, ki tu delujemo.

Kako po vašem mnenju na vaše ustvarjalno delo in na vse ostale dejavnosti okoli Sokolskega doma gledajo someščani?

V štirih letih, odkar smo v stavbi, nismo imeli nobenega incidenta. Tisti, ki so do sedaj zavijali z očmi, bodo še naprej. In prah se bo dvigoval, tako kot se je do sedaj. Moramo pa izpostaviti, da imamo z nekaterimi sosedi, posebno sedaj, ko cele dneve urejamo prostore, zelo dobre odnose. Naše delo cenijo, včasih nam kakšna sosedda prinese kavico, tudi potico smo že dobili. Za stavbo Sokolskega doma, k zadnjemu vhodu pa redno prihaja tudi nekaj otrok iz bližnje okolice, ki se tu zabavajo z barvanjem kamenčkov. Vseh smo veseli.

Kaj boste storili v primeru, da od MO Novo mesto prejmete nalog za izselitev?

Javno mnenje je gotovo na naši strani. Ljudje vedo, da tukaj ustvarjamo, da se dogaja nekaj pozitivnega. Če še ne vedo, se bodo v to lahko prepričali, če bodo želeli. Izselili pa se ne bomo.

Delujete v navezavi z drugimi kulturniki izven Novega mesta?

Stalne povezave imamo z ROGOM iz Ljubljane, tudi z Metelkovo, prek Jake Bergerja pa z mariborsko Pekarno.

Izdajate tudi svojo publikacijo. Kakšna je njena vsebina?

Gre za fanzin z naslovom Dum spiro spero, kar v prevodu pomeni Dokler diham, upam. Izhaja že dlje časa. Žal pa mora vsaka naslednja številka do izida počaka toliko časa, dokler ne nabere dovolj sredstev za tisk. Vse namreč financiramo sami. Prispevki pa so raznovrstni; vse od poezije, zgodb, slik in fotografij mladih srednješolcev in drugih, ki želijo objavljati svoje izdelke, pa drugje ne dobijo priložnosti. V njem so tudi fotografije z naših koncertov. Je pa zadeva popolnoma neelektorirana.

Kaj pa spletna stran? Kje lahko vsi zainteresirani pridobijo informacije o kontaktih, dogodkih, možnostih delovanja v stavbi?

Spletna stran je še v nastajanju. Izdelana naj bi bila v tednu ali dveh. Trenutno pa informacije o dejavnostih lahko preberete na Facebooku Sokolski dom in na omrežju Myspace. Naš elektronski naslov je sokolska3@gmail.com. Nejc Smodiš pa je kontaktna oseba za vse, ki bi v Sokolskem domu želeli razstavljati.

Kako nameravate organizirati dogodke, delavnice? Ali bo lahko vsakdo prišel v stavbo in počel, kar bo želel?

To je Narodni dom, torej je namenjen narodu, ljudem. Kdor bo želel kaj delati, pokazati, razstavljati in tako dalje, se bo javil in dogovoril se bomo za termin. Moral bo obstajati neki urnik. Prednost bodo imeli seveda tisti, ki bodo prišli prej, in pa tisti, ki nimajo finančnega zaledja, da bi si na primer plačali dvorano ali kak drug prostor. Tu bo vse brezplačno.

Kakšne vsebine načrtujete poleg že omenjenih delavnic?

Načrtujemo izvajanje koncertov. Sledijo pa glasbene, likovne delavnice, večeri poezije pa tudi drugi tematski večeri. Naj povemo, da bodo vsi nastopajoči nastopali brezplačno, od obiskovalcev pa si želimo kakšen prostovoljni prispevek. Lahko bi rekli, da je Novo mesto dobilo svojo Metelkovo.

Pravite, da poteka vsa sanacija zgolj s pomočjo prostovoljcev?

Ja. Smo sami prostovoljci. Nabralo se nas je že veliko, predvsem so to prijatelji, kolegi, ki so motivirani in navdušeni, da bi Sokolski dom spet zaživel. Med tistimi, brez katerih stavba ne bi mogla zaživeti, so: Kristjan Šeremet, Ervin Fišter, Momir Knežević, Andrej Srebrnjak, Mihael Gričar, Tomaž Grdin, Jure Šuln, Nejc Babor, Lucijan Okleščen, Matjaž Grum, Dejan Lovrinovič, Miloš Kuzem, Špelko, Andrej Pugelj, Andrej Šimec. Potem še Teja Grahek in Jaka Berger, ki vsak vikend prihajata iz Maribora in pomagata pri delih. Pa da omenimo še Marjana Pušiča, Mašo Kočevar, Nino Avsec. Ne smemo pa pozabiti na Boštjana Penico, ki je zbrusil in polakiral ves parket v pritličju. Vse to so prostovoljci, ki pridejo v svojem prostem času v Sokolski dom, da bi pomagali pri ureditvi stavbe.

Pa tudi nekaj podjetij vam je pri delih šlo na roko?

Res nam je pomagalo že precej ljudi, predvsem z materialom, ki ga potrebujemo pri obnovi in ureditvi notranjosti. Zahvaliti se moramo vsakemu posebej. Omeniti moramo: Novodom, d. o. o. (Slavko Retelj), Gazvoda – Mak barve laki, Fides GTS, d. o. o., Čajarna Stari most (Jana Murgelj), Zavod za turizem Novo mesto (Ivan Kuljaj), Konfekcija Maja, d. o. o. (Uroš Recko), Kmetija Medle, Slovenijales – PE Cikava, Prenova, s. p. (Marko Bele), in Steklarstvo Vidmar. Dogovorjeni pa smo tudi z Gostiščem Loka oz. Damjanom Finkom za sponzorstvo pri vseh prihodnjih razstavah. Zahvaliti se moramo še novomeškim gasilcem za izposojajo gasilnih aparatov ter uvedbo potrebnega požarnega reda. Upamo, da nismo na koga pozabili, če pa smo, se opravičujemo. To, da omenimo vsakega posebej, je najmanj, kar lahko storimo, da se jim zahvalimo za pomoč.

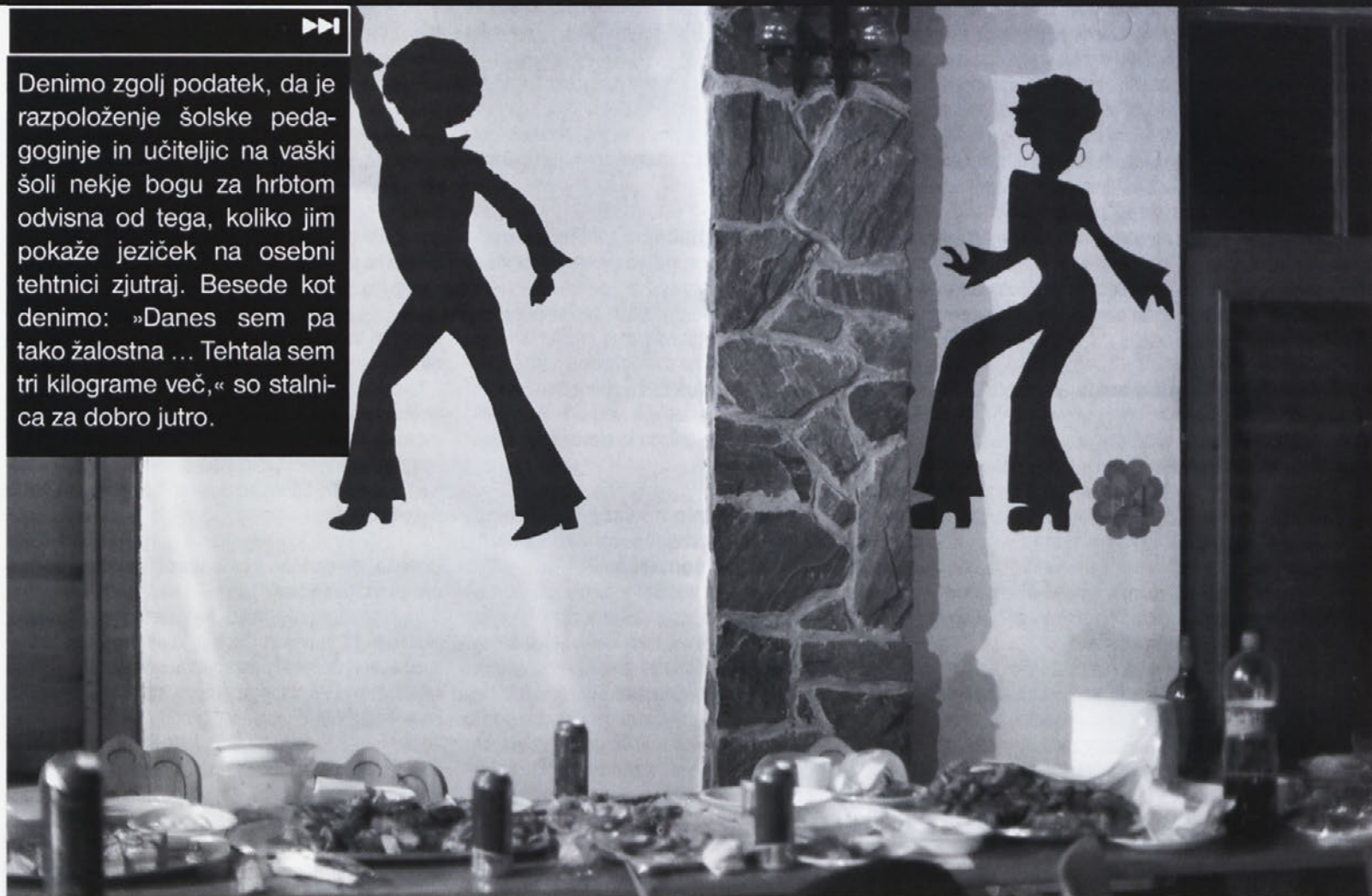
Kakšne otvoritvene dogodke torej pripravljate za obiskovalce v bližnji prihodnosti?

Začeli smo 11. maja z otroško razstavo Bodi EKO – Bodi IN! v sklopu predstavitve delovanja Zavoda BO! ter DKO. Sledi Pečofest (22. maj), namenjen članom DKO. Tri dni zatem bosta predstavitve Zavoda BO! v sodelovanju z DKO ter dražba, 26. maja pa ŠENT-ova predstavitve terapij. 3. junija sledi odprte razstave Katarine Škucina, 4. junija pa koncert Jake Bergerja. 8. junija bomo dogodek namenili obeležju 137. obletnice postavitve temeljnega kamna za Narodni dom. 26. junija pa pride na vrsto odprte razstave Nejca Smodiša z naslovom 365. Mislimo, da je to dovolj za prihodnja dva meseca.

Zlorabe tako in drugače

Natalija Mikec, fotografija Boštjan Pucelj

Denimo zgolj podatek, da je razpoloženje šolske pedagoginje in učiteljic na vaški šoli nekje bogu za hrbtom odvisna od tega, koliko jim pokaže jeziček na osebni tehtnici zjutraj. Besede kot denimo: »Danes sem pa tako žalostna ... Tehtala sem tri kilograme več,« so stalnica za dobro jutro.

V današnjem svetu ne bi bila rada spet otrok ali najstnik. Kakšen svet pa jim sploh ponujamo? Svet brez vrednot, v katerem so ravno nekateri nosilci vrednostnega sistema najbolj razmetane ali pač sprijene osebnosti. Nisem pravi naslov za pedofilske škandale, saj sem tipičen otrok socializma – razen krsta sem brez zakramentov. Lahko pa spregovorim o posameznih škandaloznih ravnanjih učiteljev, ki jim zaupamo otroke v vzgojo: kot moja javna graja pa tudi kot moja revanša ob izgubi pedagoškega poklica zaradi nestrinjanja s šolsko politiko.

Pa začnimo enkrat za spremembo pri koncu. Učenci niso problem. Nekakšno zrcalo učitelja so: takšni so, kot si jih narediš. Cenijo predanost poučevanju in nagajivo kreativnost. Predvsem pa imajo radi jasna pravila igre in učiteljevo dosledno upoštevanje teh. Za vse učence velja enaka pravila. V tem vidijo učiteljevo objektivnost. Radi pa vidijo, da se jih obravnava kot posameznike, subjekte z vrtilinami kot tudi s pomanjkljivostmi. Vsakdo ima tudi pravico imeti »ne svoj dan«. Osebnost imam svoje učence za sodelavce, saj z njimi delam in sodelujem, so pa nena zadnje tudi pokazatelji uspešnosti mojega dela.

Problem vidim v zbornici med stanovskimi kolegi, zlasti tistimi, ki si tega naziva ne zaslužijo. Prosveta mi je prekipela nekega dne ob koncu šolskega leta. Zaključna konferenca in debata o tem ali naj kdo od mojih dveh negativnih učencev vzgojno ponavlja ali ne. Navdušeno se je oglasila razredničarka paralelnega razreda, češ da ima primernejšega kandidata, ki je imel negativno pri matematiki, in da bo s tem rešila problem ene ali dveh skupin pri svojem predmetu v naslednji generaciji. Zablelo me je, kot da gre za mojega otroka. Učenec je bil disciplinsko neproblematičen in pri meni je v dveh letih iz popolne ničle zlezal na solidno dvojko. Počutila sem se nemočno, kot da igraj šah z lesenimi figuricami,

pri čemer je eno leto izgube rane mladosti povsem irelevantno. Poleg tega menim, da bi se morala razredničarka potegovati za svoje učence kot nekakšna nadomestna mati, ne pa celo onemogočati njihovo rast in razvoj v svojo finančno korist.

Kako puhel in samozagledan je pedagoški kader, povedo tudi pomenki ob jutranji kavici v zbornici. Denimo zgolj podatek, da je razpoloženje šolske pedagoginje in učiteljic na vaški šoli nekje bogu za hrbtom odvisna od tega, koliko jim pokaže jeziček na osebni tehtnici zjutraj. Besede kot denimo: »Danes sem pa tako žalostna ... Tehtala sem tri kilograme več,« so konstanta za dobro jutro. Drži sicer, da je pritisk na vzgojitelje močnejši kot v preteklosti v sodobni vizualni družbi, ko morajo tekmovali s hudo konkurenco – internet in televizija. In se vprašam: ali vsečnost učitelja res temelji na zunanji podobi ali na njegovi srčnosti in predanosti podajanju učne snovi?

Pa smo pri vprašanju zunanje podobe pedagogov. Menim, da dekolteji do popka ali tangice, ki štrlijo iz hlač, in z metuljčkom tetovirana zadnjica ne sodijo pred kateder. Vse to in še marsikaj je na ogled učencem in dijakom dandanašnji, zato ne preseneča porast disciplinskih problemov na šolah. Za učitelje in vzgojitelje bi moral obstajati nekakšen kodeks oblačenja kot tudi obnašanja. Ne glede na priložnost, alkohol pred in med poukom nima kaj iskati v zbornici! Na šoli bi moral biti pravzaprav povsem prepovedan, saj kakšen zgled pa dajemo s tem svojim učencem?

Poplavi medijskih in večmedijskih vsebin pa morajo prav tako parirati tudi starši in je začaran krog, ko krivdo za neuspeh šolarja valijo drug na drugega. Žrtev teh okoliščin je seveda otrok, saj mu manjka realnih, predvsem pa dobrih zgledov. Zato mora nato starš, v kolikor je pozoren, ko se otrok vrne domov, popravljati škodo, ki mu

jo je napravil zunanji svet.

V zvezi z »začaranim krogom učitelj – starši« bi omenila še neko moje popoldansko nadomeščanje pouka malčkov. Učiteljica me je v pripravi s tremi klicaji opozorila na problematičnega fantka, ki je kot-da hotel še posebno pozornost in je zato povzročal disciplinske težave. Predvsem me je zanimalo, zakaj hoče vso mojo pozornost. Poučevala sem povsem običajno, a po 15 minutah pouka je bil ves solzav v mojem naročju. Hlupal je: »Tako sem zaspan ... Jaz bi sedaj raje doma spal ...« Bilo je zgodaj popoldan in se sprašujem, ali se ga njegovi starši niso hoteli le za eno uro znebiti s fakultativnim poukom angleščine. Nihče ni kvalificiran starš in bi bil marsikdo potreben starševske vzgoje, saj ni vsakdo rojen z občutkom za potomstvo. Tudi starše kot koncept se je nekoč samoumevno spoštovalo, danes pa si tega več ne zaslužimo, saj v nas prevladujeta narcisoidna miselnost in potrošniška mrzlica.

Nikogar niso vprašali, ali se je sploh hotel roditi na takšen svet. Nekoč je bilo znanje najvišja vrednota, učili so nas, da je v znanju moč, s katero lahko spremenimo svet. V kakšen svet pa smo ga spremenili? Na eni strani je sterilna znanstvena akademija, odtujena od življenja, na drugi pa razuzdan življenjski slog z danes na jutri. Uvažamo zahodnjaške ali vzhodnjaške ideje, ki potem v slovenski praksi postanejo neka skropucala, namesto da bi izhajali iz sebe in svoje edinstvenosti.

Ljudje me na splošno ne marajo, ker poslušam, gledam in vidim. Tudi če sem čisto tiho, mi razodevajo stvari, ker meni, ki sem bila »tam«, ni kot-da nič človeškega neznano. Sledi njihova jeza, saj se počutijo opeharjene. Namreč prek mene se vidijo v ogledalu in niso prav nič zadovoljni nad svojo podobo, ki jo vidijo v njem. Tudi če sem čisto tiho, vam rečem, no!

Resnični dan Zemlje

Tina Ban, fotografija Jaka Šuln

Dokler bodo okoljevarstvene razprave ulete v okvire racionalnega strokovnega diskurza, bodo težko nagovorile širše množice. Šele tedaj ko se bodo uspele dotakniti tudi osebnih vrednot, osebnih nazorov in osebnih verovanj ljudi, se bo zgodila globinska sprememba v odnosu do okolja.

Dan Zemlje, ki ga praznujemo 22. aprila, je bil še eden tistih novih umetnih praznikov, ki pri nas ni mogel zaživeti. Podobno kot dan varčevanja, dan boja proti raku, dan jezikov ali kakšen drug dan, namenjen osveščanju, je bil tudi ta obeležen z medijskimi razpravami, ki s svojim moralizirajočim tonom niso uspele pridobiti simpatij širše javnosti. Tako je bilo vse do letos, ko je z veliko okoljsko akcijo *Očistimo Slovenijo* dan Zemlje postal ljudski praznik. Veliko pomladno čiščenje je na eni strani spremljalo vsesplošno navdušenje, na drugi pa tudi odpor manjšine, ki se z ljudsko okoljevarstveno vneto ni hotela poistovetiti. Pa vendar se sprašujem, ali bi bila akcija brez napol religioznega zanosa, ki je prevzel sobotne prostovoljce, resnično tako uspešna ter ali je brez podpore religije sploh mogoče reševati žgoča ekološka vprašanja.

Kot je v enem svojih intervjujev dejala klimatologinja Lučka Kajfež Bogataj, znanost ne more ponuditi zadovoljivih odgovorov na ekološko krizo. Svojo nalogo definiranja problemov je dobro opravila, vendar ji primanjkuje moči in vpliva za nadaljnje korake. Jaz čakam, da se v zvezi z okoljskim vprašanjem oglasita še filozofija in religija, je dodala. Znanost lahko ponudi analize, prognoze in okolju prijazne tehnologije, vendar brez pomoči drugih sektorjev njenih ugotovitev ne bo mogoče prenesti v vsakdanje življenje. Dokler bodo okoljevarstvene razprave ulete v okvire racionalnega strokovnega diskurza, bodo težko nagovorile širše množice. Šele tedaj ko se bodo uspele dotakniti tudi osebnih vrednot, osebnih nazorov in osebnih verovanj ljudi, se bo zgodila globinska sprememba v odnosu do okolja. Premik lahko prinese le dvig oz. razširitev človekove zavesti – ravno to pa je stvar, nad katero tako rade bdijo religije in duhovna gibanja.

Pravzaprav so okoljevarstveniki na svojevrsten način že podali roko religiji. Skrb za okolje namreč postaja nekakšna psevdoreligija, ki je naravovarstvene dejavnosti povzdignila na raven svetega. Med njenimi »verniki« niso le radikalni pripadniki okoljskih gibanj, ki so pripravljeni tvegati lastna življenja, da bi preprečili sekanje deževnih pragozdov ali gradnjo jedrskih reaktorjev. Okoljevarstve-

no religijo prevzemajo tudi povsem vsakdanji ljudje, ki skoraj po božje častijo zdravo prehranjevanje, ločevanje odpadkov ali energetske varčno gradnjo. Celo gospodarstvo ugotavlja, da njihovo število narašča in da postajajo vse bolj zanimiva potrošniška skupina. Svojo proizvodnjo je prilagodilo njihovu življenjskemu slogu ter na tržne police postavilo prehranske eko izdelke, naravno organsko kozmetiko, oblačila iz ekološko pridelanega bombaža, zelene detergente, bio gorivo, naravne gradbene materiale itd. Žal nalepke »bio«, »zeleno« in »okolju prijazno« le malo prispevajo h globinskemu reševanju okoljskega vprašanja. Za njimi sicer res stojijo tehnologije, ki so manj škodljive za okolje, vendar glavnega vzroka ekološke krize, tj. nebrzdane potrošništva, ne odpravljajo. Nasprotno, pogosto le vzdržujejo iluzijo, da je človekova nenasitna želja po še in več povsem legitimna, če človek le troši na pravi način ter posega po pravih izdelkih.

Že vse od 70-ih let prejšnjega stoletja se na Zahodu pojavljajo ekološka gibanja, ki se tudi zavestno opredeljujejo kot religijska oz. duhovna. To niso psevdo-, ampak prave religije, ki se napajajo pri starih poganskih, ezoteričnih in drugih verskih izročilih. Zemlja v njihovih očeh velja za sveto, celo božansko bitje, ki mu je treba izkazovati svojevrstno spoštovanje. V njeno čast prirejajo obrede, prosijo jo za zavezanost pri vzgoji pridelkov in poskušajo živeti v skladu z njenimi svetimi ritmi. Tovrstna prepričanja vernikom ne dopuščajo, da bi tako ali drugače prizadeli božansko bitje. Nasprotno, poskušajo ga zaščititi in mu pomagati, v ta namen pa razvijajo številne alternativne okoljevarstvene metode. Dokazati poskušajo, da je z meditacijo mogoče spodbuditi rast rastlin enako kot z umetnimi gnojili, da si je z naravnimi silami mogoče olajšati življenje, ne da bi jih pri tem izčrpali ter da zmore človek bivati tako, da s svojim življenjem spodbuja regeneracijo narave. Kot verjamejo, so se okoljski problemi začeli takrat, ko je človek Zemljo nehal gledati kot bitje oz. ko jo je desakraliziral in popredmetil. Tudi pri nas se pojavljajo podobni nazori, ki jih najdemo med radiostezisti, novopogani in drugimi duhovnimi iskalci. Zagovarja jih tudi Marko Pogačnik, svojevrsten ekolog, ka-

terega ideje so že pred leti prerastle slovenske meje. Tudi on opozarja, da je Zemlja bitje, do katerega bi morali razviti sočutje in empatijo. Kot meni, je napočil čas, da človek in narava vzpostavita nov vzajemni odnos. V daljni preteklosti je človek naravo obravnaval kot mater, kot vsemogočno bitje, od katerega volje je bilo odvisno njegovo preživetje. Kasneje, v času racionalizacije in industrializacije, je narava postala človekova dekla, ki jo je bilo mogoče povsem legitimno zlorabljati. Danes, ko so njene moči izčrpane, pa naj bi človek prepoznal, da je narava pravzaprav njegova sestra, partnerka oz. zaveznica v njegovem razvoju. Zdi se, da tovrstne religiozne ideje pridobivajo na svoji družbeni moči, saj vse bolj vstopajo v znanstvene in politične kroge. Tudi dejstvo, da Pogačnik spada med najbolj prevajane slovenske pisce, da je svoje ideje predstavil na tujih in domačih univerzah ter da ga je k sodelovanju povabil celo nekdanji predsednik Janez Drnovšek, govori temu v prid.

Videti je, da vprašanja, ki jih postavlja ekološka kriza, še zdaleč niso samo tehnološka. Ne, so izjemno kompleksna vprašanja, ki nikakor ne morejo mimo filozofije, etike in religije. Če bo nanje hotel odgovoriti, bo moral človek na novo premisliti, kje so meje njegove osebne svobode, kakšen naj bo njegov odnos do drugega in kje je njegovo mesto v svetu. Morda se bo moral ob tem premišljevanju znova soočiti z metafizično idejo, da ne more biti gospodar sveta. Morda bo uvidel, da njegova svoboda ni omejena le s svobodo drugega človeka, ampak tudi s svobodo drugih živih bitij. Morda bo spet obudil ideologije iz polpretekle zgodovine ter spoznal, da ne more povsem svobodno razpolagati s svojo lastnino, saj je v ekološko uravnoteženem svetu skoraj vse naše ter nič zares moje. Morda se bo zavedel, da globalna družba zahteva globalno skrb za okolje, globalne kompromise in globalno samoomejevanje. In ne nazadnje, morda bo skupno skrb prepoznal kot priložnost za zbližanje, povezovanje in gradnjo novih skupnosti. Kot so mi povedali, so se nekateri prostovoljci sobotne naravovarstvene akcije udeležili prav v želji, da bi svojo skrb za okolje oplemenitili z druženjem in navezovanjem novih stikov.

park extreme

Zanimivo, zanimivi

To, da sva s Klemijem pred leti kupila Ladjkoto, je obče znano dejstvo. Pa koliko veselja nama daje, tudi. Mislim, kar sva ponosna lastnika tega ruskega stroja, sva kot človeka zelo napredovala. Sploh povedati ne morem (predvsem zaradi omejenega prostora), koliko sva se z njim in zaradi njega že naučila. Res! Popraviti znava že stvari, za katere sploh nisva vedela, da obstajajo, kaj šele, da se tudi kvarijo. Pa tudi intelektualno nama postavlja prav zanimive izzive, nič ne rečem. Saj knjige brati recimo je kul in se lahko imaš kakor za nekakšnega intelektualca, če pod pazduho sprehejaš zadnjo knjigo Dana Browna in vse njegove davinčijevske skrivnosti, ampak ko te zafkne ruska mašina sredi ničesar, moraš pa svojo intelektualnost z omejenimi sredstvi postaviti na preizkušnjo. Recimo, zadnjič sva se odpeljala v hosto k neki jami, vozila sva opremo za garače jamarje. In ker sva vse popravila, sva vozila suvereno in brez skrbi, a kakor še pomnite predvsem starejše generacije, nesreča nikoli ne počiva in sovražnik preži na vsakem vogalu. In tako je tudi nama ena cevka za olje sklopke počila in sva posledično ostala brez nje. Mislim, brez sklopke, ne brez cevke, ta je še bila, le počena. Navaden smrtnik bi seveda poklical pomoč na cesti, midva pač ne. Prava dedca sva prestavila v drugo prestavo in z vergljanjem motorja lepo speljala in se namenila nalogo izpeljati do konca. Konec koncev za vožnjo ne potrebuješ ne sklopke ne treh prestav. Tudi v drugi gre čisto kul. Sva bila celo tako suverena, da sva celo z makadama v gozd zavila, v strm hrib. A je bil hrib vse bolj strm in strm in cesta vse bolj blatna in blatna in sva se zakopala, jasno. Kar ne bi bilo nič hudega, če bi imela sklopko, bi še enkrat poskusila in bi nama uspelo. A je nisva imela in ker je rusko srnanje tičalo v strmih hribu v prvi prestavi z reduktorjem, je niti v dolino nisva mogla spustiti, ker nisva mogla prestaviti v 1. Ker je motor držal močnejše kakor ročna zavora. In sva poskusila

vse živo, potem pa je Klemiju šinila ideja, zaradi katere briljantnosti sem se potem odločil, da ga ene dva dni ne bom nič več hecal. No, vsaj prehudo ne! Ker sva imela jamarško opremo, sva naredila nekakšne improvizirane škripce, s katerim tanka sicer nisva premaknila niti za centimeter, sva pa vsaj toliko sprostila zobčnike v menjalniku, da sem zadevo lahko premaknil v 1. in sva se spustila nazaj na cesto in potem poiskala prijatelja jamarja. Sva jima pomagala brskati po luknjah, zaključili smo šele, ko je sonce že zašlo. Zakurili smo ogenj in začel se je lepši del jamarije. Druženje pravih dedcev namreč. Ki je res zanimivo, debate so za v knjigo. Tom je recimo držal v rokah debelo debelo in dolgo dolgo pasjo radost (preden sem jo narezal in spekel nad žerjavico) in sem kar videl, kako razmišlja, da bi bilo mogoče pa fino enkrat takšnega v rokah držati, a ko je rekel, da bi bilo to res fajn, samo da bi moral biti njegov, sem videl, da mu ne morem pomagati. In sem zadevo narezal in smo jo pojedli ob polni luni in spremljajočih pivih ter ob Klemijevemu obujanju spominov na njegove nogometaške dogodke, ki so kar impresivni. V življenju je na vseh tekmah, ki jih je odigral, zabil le dva gola, pa še od teh dveh je bil en avtogol. Ampak ta avtogol je bil baje res lep, eden lepših. Če bi ga zabil v nasprotnikovo mrežo, bi o njem še zdaj lahko pripovedoval balade in romance!

Ampak nisem se namenil pisati o tem. Naj spet povzamem hvalospev ruskemu džipu, ki sva ga s Klemijem pred leti kupila. Postavlja nama izzive, hkrati pa sva zaradi njega spoznala ogromno ogromno zanimivih ljudi. Ne bom jih omenjal po imenih, ker bom fasal, so pa najbolj zanimivi tisti, ki nama rusko zverino šraufajo in ohranjajo klinično živo. Res. Ker kdo drug bi mi drugače povedal, da školjke, vse školjke, ostrige, klapavice, srčenke, jakobove školjke ... so samo zato, ker se po njih tako zelo lepo prdne?! Napaka se školjk (včasih tudi druge morske

hrane), leže v posteljo, se pokrije do vratu in počaka, da preljuba soproga počasi začne toniti v sen (to je ključni trenutek, ne prej in ne kasneje ga ne sme spustiti, pa če ga trebuh še tako boli, da misli eksplodirati, pa če je pritisk v želodcu še tako neznosen!) in šele nato previdno pridvigne staro zadnjico in pazi, da se leva ritnica malenkostno loči od simetrične sestre, da ga ne izda hinavski visoki zvok, potem počasi in z užitkom spusti pline. Če ga anus zapeče, ko masten in gost oblak zapusti debelo črevo, in če čuti, kako polzi med ritnicami čez križ in po hrbtenici, potem je zadeva prava, potem počasi z desnico pridvigne odejo pri njenem obrazu in ... čaka! Reakcija je vedno vesela, soproga beži iz spalnice in hlata za zrakom, on se pa smeji. Čeprav ga včasih preseneti, kakor nazadnje na morju, ko je takšnega stisnil, da je ob pol šestih zjutraj še on moral pobegniti iz počitniške prikolice in je skupaj z ženo in s sinom čakal, da se zrak razkadi, sosedje so jih pa čudno gledali ...

Ko je bil mlajši, jo je včasih še uspel ujeti in jo za hec v stranišče zapreti, seveda potem ko je že skidal, zdaj se je pa v tolikih letih srečnega zakona že naučila, da mora pobegniti, ko možakar vzame časopis v roke in krene proti stranišču ... Ima pa več veselja z delavci v delavnici in zadnjič je enega tihega spustil, ko so ravno mojega džipa rihtali, še prej pa jim je povedal, da sem očitno na drek zapeljal, ker tako smrdi. Ker takšne pripombe so ključne za uspeh! Če bi ga samo stisnil ob delavcu, bi ta seveda takoj pobegnil na svež zrak in počakal, da se zadeva razkadi, tako je pa ta stisnil zobe, ker je pač menil, da je na kolesu drek - in tu se kaj dosti pomagati pač ne da ...

Za podiranje kupčkov mi je žal zmanjkalo prostora, hočem pa povedati le še to, da če imaš ruskega džipa, se ti življenje tako popestri, da je vsak dan zase nov Park Xtreme. Res!

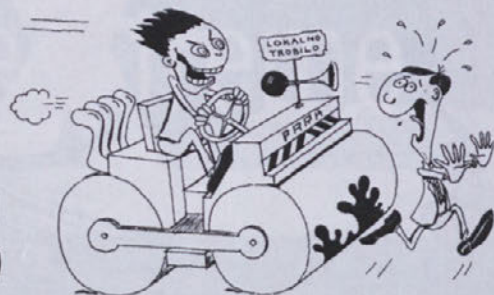
ZdajmiparesžekritičnozmanjkujeidejŠini

Ilustracija Nejc Smodiš
»Pil Dolen'c je vino, vino rdeče kot kri ...«

POTLAČ

l o k a l n o t r o b i l o

10 UNIVERZALNIH POSTULATOV, KI JIH JE NOVOMEŠKI ŽUPAN SUPER MUHA PRAKTIČNO UTEMELJIL V MANDATU 2006 – 2010

1. Obljubi, da boš izpolnil vse obljube, razen tistih, ki jih objektivno ne boš mogel izpolniti. (prvi zakon novomeške objektivnosti)

2. Obljubi nemogoče, za svoj neuspeh obdolži druge in vse skupaj prikaži kot veličastni delni uspeh. (novomeška relativnostna teorija)

3. V prvem mandatu ne naredi ničesar, ker ti bo v nasprotnem primeru zmanjkalo obljub za drugi mandat. (prvi zakon novomeške županske dinamike)

4. Obdaj se z največjimi nesposobneži, da boš sam izpadel vsaj povprečno sposoben. (drugi zakon novomeške županske dinamike)

5. Če slučajno ugotoviš, da si sam sposoben in po kakšnem nadnaravnem čudežu hkrati tudi župan, nemudoma odstopi z vseh političnih položajev in se preseli v drugo občino ali državo. (tretji zakon novomeške županske dinamike)

6. Bolje je, da ne veš, o čem govoriš, ker potem tudi javnost ne ve, o čem govoriš. Če pa javnost ne ve, o čem govoriš in hkrati ti ne veš, o čem govoriš, vse skupaj pa posreduješ prek medijev, ki tako ali tako ne vedo, o čem je govora, nujno pride do vzpostavitve tako imenovane win-win situacije. (specialna novomeška objektivno-relativnostna teorija)

7. Nikoli ne podcenjuj svojih volivcev. Oni so dejansko bolj naivni, kot si misliš. (prvi in edini zakon novomeške politične dejavnosti)

8. Če si župan, si tudi vinogradnik in hkrati gasilec ali lovec. Eno ne gre brez drugega in tretjega. (aksiom o troedinosti novomeškega županstva)

10. Nikoli ne sprejmi krivde za slabe stvari, če pa se za časa tvojega županovanja po kakšnem naključju zgodi kaj dobrega (sicer je to skoraj nemogoče, pa tudi ni zaželeno, ker se pri volivcih dejansko lahko sprožijo pričakovanja), nesebično in nemudoma prevzemi vso odgovornost. (četrti in zadnji zakon novomeške županske dinamike)

WWW.PARK.SI

**BREZ
PANIKE!**

autocestni perpetuum mobile

• Potlač, lokalno trobilo • Direktor: Dr. Novšek • Ureja Urad za raziskovanje rudnin in izgubljanje časa: Jebul in Big Fak (suspendiran) • Oddelek za ideološko indoktrinacijo in fizični razvoj: razpuščen • Specialna enota: Šizi (poveljnik), Metadoni (v. d. fizični), Bacek in Kečap Tomasso (topovska hrana) • Tajnik: Nacek Pacek • Servis: Trixy DeeLight • Glavni štab: Rotovž • e-mail: ni.

MI - VI d.o.o.

POSLOVNA ENOTA NOVO MESTO
Čitalniška ulica 2, 8000 Novo mesto

PRIDOBITEV GRADBENIH DOVOLJENJ
PRIDOBITEV UPORABNIH DOVOLJENJ
LEGALIZACIJE OBJEKTOV
SPREMEMBE NAMEMBNOСТИ OBJEKTOV
NAČRTI PREUREDITEV
IZDELAVA POPISOV DEL
STROKOVNI NASVETI V ZVEZI Z GRADNJO
CELOVITE REŠITVE OBNOVE STARIH OBJEKTOV

e-pošta: mi.vi@siol.net; tel.: 040 / 503 - 752

medijski sponzor

hostel Situla

Siti,
naspani
in nasmeljani.

Hostel SITULA
Dilančeva ulica 1
8000 Novo mesto
T: + 386 7 394 20 00
M: + 386 51 607 869

situla@situla.si

srečajte zgodbe daljne preteklosti

www.situla.si

16. in 17. julij, Čatež pri Trebnjem

predprodaja vstopnic do 15. junija: **25€**

Big foot Mama | Dubioza Kolektiv

Trkaj z bendom | Mi2 | Zablujena Generacija

Zaklonišče Prepeva | D'neeb | Otium | Rock Shock

Sin Story | Freeway Machine | Aperion

www.svic.si

 OŠ Brusnice
Velike Brusnice 101
Velike Brusnice

KULTURNI CENTER JANEZA TRDINE

Novi trg 5, Novo mesto
www.kulturnicenter.com

 LDS
Mestni odbor Novo mesto

OŠ Šmarjeta
Šmarjeta 1, Šmarjeta
tel.: 07 38 44 180

 GASILSKO REŠEVALNI CENTER
NOVO MESTO
Seidlova cesta 29, 8000 Novo mesto

Slovenska demokratska stranka
SDS
Mestni odbor
Novo mesto

VRTEC CICIBAN NOVO MESTO
Ragovska ulica 18, 8000 Novo mesto

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Območna enota Novo mesto

SLS
Slovenska ljudska stranka
Mestni odbor Novo mesto

WWW.LUMINUS.SI

ZP MS
Rozmanova ulica 10, Novo mesto
Tel.: 07 33 71 470, 041 643 969
e.mail: dpm.mojca1@siol.net
www.drustvopm-mojca.si
Društvo prijateljev mladine
"Mojca" Novo mesto

N.Si
Nova Slovenija
Krščanska ljudska stranka
Zaupamo v moč dobrega

Konvikt
REKLAMNA AGENCIJA

KNJIŽNICA
Rozmanova 26/28,
Novo mesto
tel: 07 393 46 74
MIRANA JARCA

Cvetličarna Cvetnik
Ljubljanska 27,
Podbevškova 4,
Novo mesto

NOUN
reklamna agencija
07 33 21 391

DOLENJSKI MUZEJ
Muzejska 7, Novo mesto
www.dd.muzej.com

Trgovina VIVA
SPECIALIZIRANA
TRGOVINA S PERILOM
(v trgovski hiši Bršljin)
tel.: 07/393-17-96

agencija m servis
Novo mesto: Prešernov trg 6,
Trebneje: Baragov trg 1,
Črnomelj: Kolodvorska c. 35,
Brezplačna tel.št.: 080 22 16
www.mservis.si

GALERIJA BOŽIDAR JAKAC
1974
KOSTANJEVICA NA KRKI
Galerija Božidar Jakac
Grajska cesta 45, 8311 Kostanjevica na Krki
TEL.: 07/49 87 008, FAX: 07/49 87 335
Ogled razstav in stalnih zbirk:
vsak dan razen ponedeljka od 9. do 18. ure.
www.galerija-bj.si, e-pošta: info@galerija-bj.si

041 722 801

SILVER
Novi trg 1, Novo mesto
BTC Ljubljanska 27, Novo mesto

VZAJEMNA
Jaz zate, ti zame.

英氣立 EIKIRYU

Šola notranje moči
www.eikiryu.si

 TILIA
Zavarovalnica TILIA, d. d.
Seidlova cesta 5
8000 Novo mesto
www.zav-tilia.si
Zavarovalnica Tilia, d.d.
Članica skupine SavaRe

triglav

ZAVAROVALNICA MARIBOR

Zwittrova ulica 1, 8000 Novo mesto
tel.: +386 7 332 53 30
fax: +386 7 332 53 31
e-mail: pe-novo-mesto@zav-mb.si

NOVI MEDIJ
Glavni trg 14
8000 Novo mesto
E: novi.medij@siol.net

Zarja d.d.
Stanovanjsko podjetje
Prešernov trg 5
Novo mesto

stia
d.o.o. Novo mesto
info@stia.si
tel.: 07 39 34 780 - fax: 07 39 34 789

Slavka Gruma 63, Novo mesto
tel.: 07/ 39 35 860
fax: 07/ 39 35 876
e-mail: info@os-drska.si

Osnovna šola GRM
Trdinova ul. 7,
8000 Novo mesto
Tel.: 07 39 35 900

ID - INTERIER DESIGN d.o.o.
ARHITEKTURA & DESIGN
GERMOVA 3, 8 000 NOVO MESTO
t: +386 (0)7 393 20 80
f: +386 (0)7 393 20 89
e: info@id-design.si
w: www.id-design.si

DRUŠTVO PODEŽELSKIH ŽENSK BUČKA

razpisuje

OCENJEVANJE ŠARKLJEV

Šarkeljada (ocenjevanje in razstava šarkljev) bo med 23. in 25. junijem letos. Izdelke bomo sprejemali v sredo, 23. 6. 2010, med 20. in 22. uro v Kulturnem domu na Bučki. Naslednji dan, v četrtek, 24. 6., bo pet članska strokovna komisija izvedla ocenjevanje. Izdelek mora tehtati najmanj 60 dag in ne sme biti posipan s sladkorjem ali oblit. Izdelek morate opremiti z deklaracijo. Na njej naj bo razvidna vrsta izdelka, sestavine in datum izdelave. Izdelek mora biti dostavljen v primerni nepovratni embalaži.

Sodelujete lahko v naslednjih kategorijah:

- KVAŠENI ŠARKELJ
- UMEŠANI ŠARKELJ
- BISKVITNI ŠARKELJ

V sklopu prireditve Semanji dan na Bučki bo v petek, 25. 6. 2010, ob 9. uri otvoritev razstave ocenjenih šarkljev v dvorani Kulturnega doma.

Podelitev priznanj bo v okviru kulturnega programa s pričetkom ob 10-ih.

park Za več informacij lahko pokličete Vido Gros na mob. tel.: 051 238 788

Viljudno vbljeni!

Združenje multiple skleroze Slovenije

Maroltova 14, 1000 Ljubljana

Telefon: 01/56 87 297

**združenje multiple skleroze
slovenije**

30 let Dolenjske podružnice

Teden MS od 24. do 30. maja 2010

Za kakšno bolezen gre, kakšne težave imajo obolele osebe in kakšno pomoč nudi Združenje multiple skleroze Slovenije, boste lahko izvedeli v petek 28. maja, in sicer na stojnicah v Planetu TUŠ Novo mesto od 9. do 19. ure ter v Hipermarketu Mercator Krško od 8. do 20. ure.

park
medijski sponzor

Pomagamo živeti z multiple sklerozo!

DRUŠTVO ZA PREBUJANJE NOTRANJE MOČI FORTUNATA NOVO MESTO

ORGANIZIRA INDIVIDUALNE IN SKUPINSKE
DELA VARNICE

Predali vam bomo tisočletja stare samozdravilne tehnike:

- Magične kretnje
- Oshove tehnike
- Rebirthing
- Rekapitulacija
- Dihanje po čakrah
- in ostale meditacijske tehnike.

NOVO MESTO, sredo, od 18. do 20. ure

Vabljeni.

Za prijave in dodatne informacije pokličite na 040 414 460.

Več na www.drustvofortunata.si.

Te zanima družboslovje in bi rad
študiral doma?

**FUDŠ tudi
v Novem mestu!**

tel.: 05 333 00 80

Fakulteta za uporabne družbene študije ponuja pestro
izbiro študijskih programov:

Uporabne družbene študije (UN)
Medkulturni menedžment (MAG)
Sociologija (DR)

raj za družboslovce!

Prednosti: možnost rednega vpisa za zaposlene, posvečanje individualne pozornosti
študentom v majhnih skupinah, možnost študija na višjih stopnjah...

Informativni dnevi:

Novo mesto: 27. 5. 2010 ob 17. 00 uri in

9. 9. 2010 ob 17. 00 uri v Univerzitetnem in
raziskovalnem središču, Novi trg 5.

Istočasno bodo informativni dnevi potekali še v Študijskem centru FUDŠ, Leskoškova 9/d, LJ
in v Knjižnici Franceta Bevka, Trg Edvarda Kardelja 4, NG.

FIS Fakulteta za
informacijske
študije

Študiraj
doma,
FIŠ je v mestu!

Dan odprtih vrat, 27. 5. 2010 ob 17h
Kulturni center Janeza Trdine
okrogla miza + informativni dan

www.fis.unm.si

